

Max Solomon și I.M. Ștefan

Sahariana

Povestire din era atomică

Colecția „Povestiri Științifico-Fantastice”

PROLOG

Ținuturile dintre munții Abisiniei și munții de pe coasta Atlanticului, dintre Atlasul nord-african și Sudanul roditor, formează astăzi o țară a uscăciunii și a tristeții - Sahara. Aproape zece milioane de kilometri pătrați se încing în timpul zilei sub arșița cumplită a soarelui. Noaptea, în schimb, termometrul coboară uneori sub zero grade.

Diferențele de temperatură fac să crape stîncile. Adesea le auzi pîrîind, de parcă ar fi scormonite de explozii lăuntrice. Stîncile sfă- rîmate se prefac în pietre, pietrele în nisip, iar vînturile poartă cu ele nisipurile, îngrămădindu-le în dune uriașe, care formează adevărate mări de pulbere mișcătoare.

Podișurile dezvelite, neocrotite de nici o plantație, de nici un fel de vegetație, roase și șlefuite de vînturi, capătă adesea înfățișări bizare.

La intervale de ani și, uneori, de zeci de ani, cad, într-o regiune sau alta, ploii neregulate, violente, dușmănoase și ele. Marile cantități de apă prăvălite din cer dau naștere unor adevărate fluvii și lacuri, a căror viață durează cîteva ore sau cîteva zile. Ploile rod și ele, ca un jalău uriaș, stîncile și podișurile goale ale pămîntului saharian.

Viața nu înflorește decît pe coastele munților mărginași și în insulele de verdeață ale oazelor. Nume de oaze ca Sinah, Kuîra, Tua, adesea cîntate de poeți, în care sute de mii de palmieri își înalță spre cer semețele lor buchete verzi, sînt rostite cu dragoste și evlavie de către cei care cutreieră deșerturile neprimitoare.

Oazele cîntate de poeți, oazele care apar ca groaznice amăgiri în vedeniile călătorilor condamnați la moarte după terminarea proviziilor de apă, își trag viața din apele venite pe sub pămînt, de la sute de kilometri depărtare.

Dar „petele de verdeață” ale deșertului nu ocupă decît a cinci-zecea parte din suprafața Saharei ! Marea regiune de deșert se părăginește treptat tot mai mult. An de an, soarele se ridică peste un pămînt mai măcinat, mai trist, mai sterp.

Vînturile - obișnuitei cărauși ai ploilor - sînt în Sahara cărauși ai secetei.

Musonii sudului nu pot ajunge peste întinderile sahariene. Sînt opriți de masele de aer împinse de vînturile care bat dinspre Marea Mediterană. Alte vînturi se întîlnesc cu munții de la marginile de nord și de vest ale deșertului. Acolo sînt văduvite de umezeala pe care o duc cu ele și ploile se abat numai asupra povîrnișurilor exterioare ale munților. Vaporii de apă care rămân nu se mai pot preface în nori în atmosfera toridă a podișurilor sahariene. Cînd se stîrnesc în deșert, mai ales iarna, curenți slabi de aer, uscăciunea lor accentuează și mai mult uscăciunea regiunii.

Mediterana și soarele sînt principalii dușmani ai Saharei.

Și tot un dușman al Saharei e curentul rece de pe coasta Atlanticului. Răcind apele, el împiedică evaporarea apei marine, și astfel vînturile care bat spre uscat sînt sărace în vaporii de apă.

Pe pămîntul pustiu al Saharei trăiesc doar cîteva sute de mii de oameni, oameni dîrji și aspri ca țara lor.

Leii și leoparzii, de care sînt pline romanele de aventuri, nu trăiesc în pustie, unde nu ar avea cu ce să se hrănească. Ei caută pădurile munților umbriți. Lupii și șacalii umplu cu urlatul lor lugubru nopțile așezărilor de la marginea marelui deșert saharian.

Doar elegantul dromader al deșertului, animal înfrățit cu pustiu, ajută călătorii să străbată întinderile nesfîrșite de nisip.

În ținuturile uscate, oamenii se întîlnesc rareori cu fiare sîn- geroase. Cruntă este însă primejdia năpraznicelor vînturi ale deșertului. Cînd se dezlănțuie cu toată furia, ridică valuri imense de nisip și acoperă totul cu o pulbere strălucitoare și fină. În învelișul acesta fierbinte și necruțător au fost nu o dată înmormîntate întregi caravane, cu cămile cu tot.

Visul de a preface podișurile lucii, mlaștinile sărate și mările de nisip ale ținutului pustiu într-o gigantică oază, care să se întindă de la țărmurile Mării Roșii și pînă la coastele Atlanticului, e vechi de sute de ani. Pentru acest vis a trudit și o savantă a țării noastre, Ștefania Mărăcineanu.

Arătînd studenților pe o hartă de perete urmele albiei secate a străvechiului fluviu Igargar, ea avea obiceiul să spună :

- Dați-mi mijlocul de a trece peste coastele munților vaporii de apă care se ridică din Atlantic și Mediterana, și vă prefac Sahara într-o oază nesfîrșită. Oaza Tua, cu

milioanele ei de palmieri, se va întinde pînă la Atlasul Tripolitaniei și Adrarul Marocului, pînă în munții Abisiniei în răsărit și ai Guineei în apus. Dați-mi mijlocul de a reglementa regimul ploilor în Sahara și v-o prefac într-o grădină a viitorului !

Visul reînvierii Saharei a stăpînit mințile multor oameni neînfricați. În primele decenii ale acestui veac, cei care-și propuneau să dea o soluție problemei transformării Saharei erau adesea batjocoriți și aveau de înfruntat nepăsarea, neștiința și interesele meschine ale exploatatorilor, care se ridicau atît de des în calea marilor îndrăzneli.

Printre oamenii care declaraseră război pustiului; era și Ștefania Mărăcineanu, o făptură plăpîndă și mărunță, cu părul roșcat. Ea își închinase toată viața științei, într-o vreme cînd, în țara ei, pasiunea unei femei pentru știință era privită ca o sminteală.

Stăpînită de ideea că ploaia artificială poate fi obținută prin ionizarea atmosferei, sub acțiunea radiațiilor unei substanțe radioactive, Ștefania Mărăcineanu n-a pregetat să călătorească din țara ei pînă în localitatea Tugur, așezată la 1000 de kilometri sud de Alger. Acolo a făcut experiențe de provocare artificială a ploii, cu ajutorul unor săruri de uraniu, procurate cu mare greutate.

Cercetătoarea își propunea să dovedească lumii neîncrezătoare, pe o cale proprie, un mare adevăr, care, pe vremea aceea, abia fusese descoperit: radioactivitatea artificială. Acesta era motivul care o făcea să expună timp de cîteva ore farfurioare cu săruri radioactive în bătaia razelor soarelui.

Experiențele învățatei erau încercările unei adevărate eroine. Căci erou este cel care încearcă să treacă peste hotarele timpului său, cu mijloacele timpului său.

Pe Ștefania Mărăcineanu o ironizau ziariștii, pseudosavanții, umoriștii vremii. Ea rămînea însă dîrză în mijlocul sarcasmului și nepăsării celor din jur, căci era un om al viitorului.

Cu aceeași stăruință ca a savantei romînce, dar în condiții incomparabil mai prielnice pentru cercetări științifice, lucrau în laboratoarele din Paris, Moscova și Berlin, din Leningrad și Budapesta, din toate marile capitale ale Europei, fizicieni, meteorologi, chimiști, agronomi.

Încetul cu încetul se adunau date noi despre constituția materiei și despre transformările ei, care revoluționau tot ce fusese cunoscut mai înainte. Pe la mijlocul veacului, oamenii au ajuns la înțelegerea forței pe care știința a cucerit-o, forță capabilă să schimbe fața pămîntului : energia nucleară.

Astăzi lupta pentru prefacerea naturii în folosul societății nu mai este o utopie, un vis îndepărtat. Omenirea stăpânește acum mijloace cu care ar putea îndrăzni să pornească la prefacerea Saharei și a celorlalte pustiuri.

Fertilizarea Saharei ar însemna cucerirea unui continent. Ar fi una dintre cele mai glorioase bătălii ale umanității, o bătălie în care toate popoarele ar fi învingătoare.

Cu glndul la această victorie este scrisă povestea care urmează.

Partea I

Întoarcerea la viață

Capitolul 1

BOLNAVUL SE TREZEȘTE

Cît timp trecuse oare de cînd se iviseră primele licăriri ale cunoștinței ?

Ceasuri? Zile? Săptămîni?

N-ar fi putut-o spune.

Își simțea corpul întins, nemișcat, pe patul moale. Îl învăluia tot timpul o muzică molcomă, venită dintr-o direcție nedefinită, o muzică care voia să fie liniștitoare. Uneori avea impresia că în preajma lui se aud glasurile unor oameni - un zumzet uniform, care îl supăra. Nu reușea să deslușească cuvintele, nu era în stare să se concentreze, pentru a le sesiza înțelesul. Întîmplările din jurul lui abia-l atingeau, dar nu-l pătrundeau. se simțea izolat de mediul exterior, de parcă ar fi fost pus sub un clopot de sticlă.

Cîteodată cineva se apropia de el și îl ridica în capul oaselor. Apoi simțea un fel de căldură care-i pătrundea în trup. Ce senzație stranie ! O plantă în care urcă seva.

Trupul era al lui și nu era al lui.

Uneori, cînd veneau lîngă el, cînd îl atingeau, îl întorceau, îl pipăiau cu diferite instrumente, avea senzația că cel care suferea toate acestea nu era el. Alteori, însă, simțea că există, că trăiește. Îl săgeta, de pildă, o durere ascuțită, și această durere, care-i dădea conștiința existenței lui fizice, îi producea un fel de bucurie.

Ar fi vrut să facă ceva ; să se ridice din pat sau măcar să-și retragă mîinile, atunci cînd brățări reci ca niște cătușe i le cuprindeau. Dar nu-și putea mișca nici măcar un deget. Se simțea lipsit de vlagă, neputincios, epuizat, o păpușă în mîna unor forțe necunoscute.

Oboseala cobora asupra-i, grea ca plumbul...

Somnul îl împresură din nou și-l cuceri definitiv.

Trăi un vis ciudat. Căzuse în pînza unui păianjen uriaș. Cu cît se zbătea mai mult, cu atît firele plasei îl cuprindeau mai deplin, paralizîndu-i orice mișcare. Inutil să se zbată. Se sufoca sub greutatea trupului lipicios.

Se trezi brusc.

În urechi - muzica unui menuet.

Acum avea parte de o nouă senzație : lumina. Pleoapele îi erau vag întredeschise. Pătrunzînd printre ele, raze orbitoare îi izbeau ochii, care începură să-l doară. Vru să-i închidă, dar nu izbuti.

Simțea revărsarea luminii ca valurile unui fluid arzător.

După ce se obișnuie cu lumina, lumea din jurul lui începu să se contureze treptat, printre zăbrelele genelor.

Era într-o cameră rotundă, nu prea mare. Din plafonul de forma unei cupole izvora o lumină albă, ca aceea a zilei. Ferestre nu se zăreau. Pereții erau zugrăviți cu motive variate: peisaje, crengi înmugurite, flori, dansatori și dansatoare pline de grație.

În stînga patului în care se găsea întrezărea un aparat ciudat. Culcat pe spate cum era, nu-l putea deosebi prea bine. Îi vedea însă cele cîteva cadrane mari. De la aparat porneau niște tuburi, avînd la terminații instrumente de forme neobișnuite.

- Un fel de caracatiță mecanică, gîndi bolnavul.

Deasupra patului, puțin spre dreapta, era brațul albastru al unui alt aparat, care se termina cu un glob argintiu. În jurul sferei sclipitoare plutea parcă un nor ușor, care creștea și se micșora la intervale scurte, de parcă ar fi pulsant. Era aievea sau vis ? Întrebarea aceasta începu să devină o obsesie.

Privirea bolnavului rămase mult timp pironită asupra obiectului ciudat. Cu cît îl cerceta mai mult, cu atît i se făcea mai somn. Simțea nevoia să-și destindă mușchii feței într-un căscat izbăvitor, dar mușchii refuzau cu îndărătnicie să-l asculte.

Menuetul era tot mai mult acoperit de un murmur interior, care creștea și învăluia totul, amorțindu-i din nou simțurile.

Era aproape adormit, cînd văzu cum ușa camerei lunecă în perete, lăsînd să pătrundă înăuntru doi oameni. Ar fi vrut să-i privească îndelung, să-i observe, să înțeleagă cine erau și ce voiau de la el, dar privirile îi erau atrase mereu spre globul

care sclipea înconjurat de aburi. Reuși să remarce că unul dintre ei consultă cadranele aparatelor și că începe să vorbească.

La început nu înțelege nimic. Pe urmă i se păru că deosebește unele cuvinte. Proveneau din diferite limbi, pe care le cunoștea. Înainte de a se cufunda iar într-un somn adânc, prinse câteva crîmpeie, care i se întipăriră în minte:

- Activitatea organelor se intensifică... metabolismul crește... aproape normal... elecironogramele... interesant... nu va trece mult și își va reveni... trebuie să accelerăm tratamentul general și local împotriva atrofierii mușchilor...

Era vorba despre el, dar nu-și putea da seama la ce se refereau. Memoria îi era întunecată, gândurile se învâlmășeau într-un iureș neîntrerupt.

Deodată i* se păru că cineva îl ridică în picioare și îl aruncă, cu capul înainte, într-o prăpastie fără fund. Vru să strige, dar nu izbuti nici măcar să geamă.

Și din nou pătrunse în lumea agitată a viselor.

Cădea dintr-un coșmar într-altul, uneori trezindu-se pentru câteva minute, pentru a adormi din nou. Ba visa că se luptă cu o scorpie imensă, ba că se scufundă în mîlul unei mlaștini, ba că e îngropat de viu în nisip... Apoi avu impresia că se dă jos din pat, după o boală îndelungată, dar că picioarele moi nu-l ascultă...

Capitolul 2

NĂVALA AMINTIRILOR

Cînd se trezi pentru a treia oară, muzica și lumina nu-l mai impresionară. Îl dureau însă neputința de a face vreo mișcare. N-ar fi dorit nimic mai mult decît să poată deschide larg ochii, pentru a cuprinde lucrurile care îl înconjurau. Ce ideal curios! Altădată nici nu s-ar fi gândit că o făptură poate ajunge să năzuiască la așa ceva.

Se simțea mai lucid, mai sigur de sine,

Privirea îi căzu pe globul înconjurat de norișorul cenușiu, dar îl părăsi repede, pentru a evita o nouă stare de somnolență.

Acum odaia i se părea mai interesantă, demnă de a fi cercetată centimetru cu centimetru. Plafonul din care izvora lumina era brăzdat de dungi albastrii.

La dreapta patului - se trezise de astă dată cu capul întors într-acolo - era îngropat în perete un obiect curios, de forma unei plăci opace, ovale. Pe ea apăreau și dispăreau din cînd în cînd numere și semne de diferite culori. Un joc discret de lumini și nuanțe, care îl distră multă vreme.

De la această tabelă de semne luminoase, unde se întâmpla mereu ceva, privirile îi alunecară spre motivele imobile ale zugrăvelii sau, mai exact, ale picturilor care ornamentau pereții. Le mai privise de multe ori, dar aveau atîta mișcare și eleganță, încît începu din nou să le treacă în revistă.

O imagine înfățișa marea dezlănțuită, izbind într-un mal stîncos.

O alta - un grup de dansatori din Tirol, în mijlocul unui peisaj proaspăt de munte.

Ceva mai la dreapta... acolo...

De necrezut !

Simți cum un fior îi străbate tot trupul, scuturîndu-l din creștet pînă-n tălpi.

O simplă impresie, desigur, căci nimic nu se clintise în trupul lui paralizat. Era covîrșit de ceea ce văzuse, deși imaginea în sine nu cuprindea nimic extraordinar: silueta elegantă a unui palmier, oglindită în luciul lacului unei oaze, îi trecuse și mai înainte prin fața privirilor, dar acum stîrnea un vârtej de imagini.

Amintiri...

Palmierul... casa...

Respira parcă mai repede și agitația care îl cuprinsese creștea mereu. Avea impresia că se află într-un automobil în plină viteză, care se apropie cu mare repeziciune de o cotitură, dincolo de care avea să se deschidă o priveliște cu totul nouă.

Duduitul motorului... Palmierul oglindit de undele lacului, devenite mișcătoare... Verdele intens al vegetației oazei... Nisipurile de la marginea oazei, vînturate de vînt... Palmierul care se îndoaie, apoi se frînge... Vehiculul la cotitură... Zvîcnetul tîmplelor și respirația sacadată... Un tremur intens, tot mai intens și apoi ceva ca o ruptură...

Torentul amintirilor, pe care imaginea palmierului îl dezlănțuise, se porni nestăvilit, asemenea unei avalanșe. Scenele trecutului, pînă acum izgonite din conștiință, se îmbulzeau, se suprapuneau și se în-ghîteau unele pe altele. Și din acest haos de imagini se înfiripă desfășurarea unor întâmplări, ale căror contururi deveneau, treptat, de o precizie uimitoare.

Mai... 1992.

Ziua n-o mai știa, dar luna și anul nu puteau fi uitate. Era sesiunea de primăvară a examenului de absolvire.

Mai 1992. Unde fuseseră scrise aceste cuvinte ? A, da! Le vedea și acum pe cerul lacului de natație din Ciulnița. O văzuse pe Roxana în mai. O îndrăgise în mai pe proaspăta absolventă a facultății de geologie, venită la Ciulnița la consfătuirea cercetătorilor și tehnicienilor voluntari, care aveau să plece în Sahara. În mai hotărâseră să rămână prieteni pentru totdeauna, indiferent de împrejurări, indiferent de înfățișarea pe care o vor căpăta în cursul vieții și să nu se stingherească unul pe altul în calea spre înfăptuiri. Înscrieseră această hotărâre într-un „contract” scris în două exemplare, „fără alt martor decât conștiința noastră”. În mai ascultaseră pe băncile parcului zvonul mugurilor care plesnesc și tot atunci făuriseră visul aventurii lor comune în Sahara. Vor pleca să lupte, să construiască societatea internațională a Saharianei!

Barca plutea necondusă pe lac și ei urmăreau cu capetele apropiate, cu brațul întins spre boltă, conturul literelor roșii de pe cer „Consfătuirea pionierilor saharieni - mai 1992”.

Îi veni apoi în minte drumul în avion spre Tuanin, capitala Confederației libere internaționale a Africii, constituită cu ani în urmă. Pluteau în stratosferă și inimile lor băteau la fel, stîrnite de aceeași emoție.

Își amintea desfășurarea Congresului în Palatul științei, o clădire nouă, ale cărei linii arhitecturale avîntate spre cer o apropiau de o catedrală gotică.

În sala de dezbateri se întâlneau cercetători și tehnicieni din toate colțurile lumii. Și-n amestecul acela de porturi, de culori, de limbi, totul părea sărbătoresc și tînăr.

La tribună urcau, rînd pe rînd, delegați ai tuturor institutelor de modificare a climei. Primul vorbise un savant marocan. Se referise la istoria biologică și climatologică a Saharei. Analizase mijloacele sugerate de-a lungul veacurilor pentru a aduce viața în co- claurii pustii ai deșertului. Expunerea era pasionantă. Gesturile largi, învăluitoare ale marocanului, îmbrățișau pe delegați. Concluziile lui erau un îndemn la luptă, o chemare la eroism.

În loja grupului delegaților romîni, cei doi îndrăgostiți urmăreau atenți cuvintele și anunțurile.

Delegatul mexican propunea un proiect complex de transformare experimentală a pustiului kalaharian. Era o soluție îndrăznească, care cerea coordonarea imediată a eforturilor învățaților și tehnicienilor din toate continentele. La soluția atacării imediate a pustiului ka- laharian se alăturară o serie de delegați, propunînd mijloace

suplimentare și arătând în ce măsură poate contribui țara care i-a trimis la asigurarea forțelor și mijloacelor necesare.

Bolnavul își aminti de momentul în care se anunțase de la masa secretariatului :

- Are cuvîntul profesorul Gromov din Kiev.
- Se pregătește Grigore Tăun...

Grigore tresări, tresări cu adevărat. Acum, pentru întâia oară, îi revenise în minte propriul său nume.

...Era unul dintre delegații cei mai tineri. Avea 25 de ani. Toată lumea cunoștea însă lucrările sale despre influența seismelor asupra microclimatului

După cuvîntarea lui Gromov, presărată cu glume, așa cum le făcea și de la catedră - Grigore ascultase în cursul studenției sale lecțiile lui Gromov, cu care colaborase apoi la cercetarea seismelor din regiunea munților Vrancei - urmă el. Roxana îi strînsese mîna. Îl privise fără un cuvînt, cu ochii aceia mari, albaștri, ireal de albaștri, cu buzele arcuite a sărutare.

Nu-și amintea ce-a spus atunci. Îi strînseseră mîna după aceea Gromov, marocanul, prieteni vechi și noi.

Congresul hotărîse organizarea unor expediții de orientare și studii în deșerturile saharian și kalaharian, unde autorii diferitelor proiecte aveau să culeagă informații suplimentare asupra structurii terenurilor și să confrunte soluțiile propuse cu condițiile locale.

Pe una din marile platforme-elicoptere, putînd transporta cîte trei sute de persoane, zburau lin deasupra deșertului. participanții la congres, Aterizaseră la Centrul de cercetări sahariene. De acolo porniseră în grup cu automobilele cu șenile printre dune.

Cîteva săptămîni la rînd, locuiseră în corturi și case prefabricate, în mijlocul nisipurilor, efectuînd zeci și zeci de experiențe.

Își amintea totul din ce în ce mai limpede.

Odaia în care se afla dispăruse aproape cu totul. Îi apăreau în față oamenii pe care-i cunoscuse în acele zile - negri și albi, mexicani și malaezi, ruși și englezi, romîni și unguri. Împreună asistau la lucrările experimentale, împreună dezbăteau semnificațiile lor și tot împreună visau la prefacerea giganticului pustiu.

În salopeta de culoarea nisipului, cu buclele blonde pudrate de pulberea sticloasă, cu obraji bronzăți, cu buzunarele pline de tot felul de aparate mici, așa și-o amintea pe Roxana.

Ai fi putut crede că după munca înfăptuită în blocurile și corturile din deșert, nimic nu-i mai putea despărți pe cercetători. Totuși punctele de vedere se mențineau diferite și erau susținute cu dârzenie.

Unii susțineau că experiențele efectuate în Sahara, ca și datele dobândite cu prilejul transformării radicale a deșertului asiatic Kara- Kum, precum și a regiunilor semisecetoase, nu erau îndestulătoare pentru a se trage concluzii. Ei voiau să se aștepte rezultatele cercetărilor începute în pustiul Gobi, peninsula Arabiei și Australia. Alții susțineau că nu s-au acumulat suficiente cunoștințe despre starea moleculară specială a apei din atmosferă și despre efectul ciclonilor. Ei cereau să se mai facă experiențe de creare a ciclonilor prin mari explozii aeriene și cercetări asupra apei în stare gazoasă, supusă radiațiilor cosmice...

Noi și noi imagini se desfășurau, ca într-un film, în fața lui.

Tăun simți deodată în gât un gîlgîit ciudat, care se răspîndea în tot trupul. Îi venea să rîdă. Să rîdă...

Acum, pentru întâia oară, își amintea de faptul că oamenii rîd. Și-și dădu seama că rîsul nu este numai o contracție a mușchilor zigomatici, o contracție a feței, cum se spunea atîdată, ci un fenomen la care participă tot corpul și tot psihicul omului. El trăia acum o experiență care confirma acest adevăr despre rîs.

...Lui Tăun îi venea să rîdă la amintirea unui episod al congresului.

Cineva propusese să se taie blocuri de gheață din Antarctica, lungi de cîteva sute de kilometri și largi de cîteva zeci de kilometri fiecare. Acestea ar fi urmat să fie apoi transportate cu viteză maximă, sub strat izolant, alcătuindu-se cu ele ziduri apărătoare față de vînturile din Mediterană și surse de apă suplimentare. La această propunere, unul dintre savanții romîni participanți la ședință, observase că ea seamănă cu încercarea eroului popular rom'n Păcală de a aduce soarele cu bolobocul într-un bordei fără fereastră.

Ședințele de lucru ale congresului se încheiaseră prin adoptarea, cu o mare majoritate, a două hotărîri :

Să se treacă imediat la fixarea dunelor, acoperirea lor cu vegetație și întreținerea vegetației cu ajutorul ploii, obținută prin sinteza vaporilor de apă, în deșertul Kalahari, ținut pustiu din sudul Africii;

Să se pornească de îndată la aplicarea complexului de acțiuni stabilit pentru producerea și reglementarea ploilor și transformarea climei din deșertul libian, regiunea cea mai secetoasă și mai uscată a Saharei, așezată la apus de Egipt.

Îi suna în urechi textul rezoluției adoptate, de parcă l-ar fi citit atunci președintele ședinței...

Toate acestea nu puteau fi halucinații. Era realitatea vie a ceea ce trăise cândva cu o mare intensitate.

Asistând ca un simplu spectator la aceste întâmplări uimitoare, Tăun se simțea ostenit, de parcă ar fi trecut pentru a doua oară prin ele. I se părea că aude în cap bătaia amplificată și dureroasă a unei artere. Dacă se va rupe ceva, acolo, în cutia craniană? Nu putea însă opri șiruirea neîntreruptă a amintirilor.

Își amintea cum se alcătuiseră cele două grupuri de cercetare. Primi, din care făcea și ei parte, format din 200 de cercetători și 20.000 tehnicieni și muncitori, avea să lucreze timp de trei ani în pustiuul Kalaharian. Al doilea, avînd în frunte vreo 520 de cercetători, urma să pornească bătălia în deșertul libian. După trecerea celor trei ani, grupa din Kalahari trebuia să se alăture centrului de operații din Libia, lăsînd pentru continuarea lucrărilor și supravegherea operațiilor de transformare un număr de vreo 100 de lucrători științifici și 10.000 de tehnicieni și muncitori.

Așa începuse bătălia împotriva marelui deșert african.

Conducerea operațiilor pe întregul continent fu încredințată unei comisii alcătuite din opt reprezentanți ai celor mai vestite universități din toate continentele.

Populația întregii lumi era ținută la curent cu fiecare etapă a lucrărilor, căci desfășurarea acțiunii, în toate amănuntele ei, era televizată.

O grupă de studiu era însărcinată cu primirea și examinarea propunerilor suplimentare ale cetățenilor federației.

Grigore retrăia freamătul care cuprinsese toată Africa. Omenirea întreagă participa la această lucrare fără precedent, aprovizionînd grupurile de operatori cu cele mai noi modele de elicoavioane, cu substanțe de fixare a dunelor, cu semințe de plante rezistente, cu substanțe de accelerare a creșterii vegetalelor, cu substanțe radioactive pentru ionizarea atmosferei, cu suflante atomice, cu explozivi nucleari de

atmosferă pentru producerea ciclonilor artificiali, cu transformatori electrici pentru tensiune foarte înaltă, cu costume de protecție antiradioactive.

Avioanele lunecau cu viteze de mii de kilometri pe oră prin aerul kalaharian și libian. Lui Grigore i se părea că aude și acum zgomotul ascuțit, ca o fluierătură, pe care îl produceau. În numai câteva luni, o fișie experimentală, lungă de 100 kilometri și lată de 50 kilometri, la sud de tropicul Capricornului, fusese curățată de nisipul superficial, impregnată cu strat fixator și plantată cu cvartale de pini și acacii. În interiorul cvartalelor se iviseră primele culturi.

Alimentarea cu apă a zonei experimentale se făcea pe cale artificială. Din sonde subterane țîșneau curenți de hidrogen încărcăți cu pulberi catalitice, care determinau arderea hidrogenului cu oxigenul din aer, la temperatura mediului înconjurător. Astfel se sintetiza apa. Apa în stare de vapori făcea să crească umiditatea relativă a atmosferei. Izotopi radioactivi sintetici, foarte nestabili,* erau lăsați să ionizeze atmosfera prin radiațiile lor. Pentru răcirea straturilor de condensare se foloseau „exploziile reci”, care determinau destinderi puternice.

Milioane de oameni din toate colțurile lumii vizitau regiunea experimentală a deșertului înverzit. Experiențele de adaptare a animalelor și plantelor din diferitele regiuni ale globului dădeau rezultate tot mai bune.

Și totuși...

Tăun călătorea cu gândul alături de Roxana prin orașele experimentale din Kalahari. Și retrăia sentimentul acela de deznădejde, care cuprinsese la un moment dat pe pionierii deșertului înviat.

Cît de aproape erau întîmplările de atunci !

Să se fi terminat epidemia aceea îngrozitoare a descurajării, despre care mulți presupuneau că era provocată de radiațiile utilizate ? Ei doi se țineau tari, dar mulți alții șovăiau. Pentru ce? Pentru cine? Aceste întrebări reveneau din ce în ce mai des în discuțiile lor aprinse. Oare nu existau suficiente regiuni ale pămîntului unde n-ar fi fost nevoie de atîtea forțe și mijloace, de atîtea sacrificii ?...

Cîteva zeci de cazuri de îmbolnăviri fără cauze aparente, și numărul celor care șovăiau crescuseră și mai mult.

Apoi mai erau rapoartele acelea economice nesuferite...

S-au cheltuit :

un milion ore de muncă omenească medie pe săptămână pentru ploaia cu catalizatori.

2,5 milioane ore de muncă pentru lupta împotriva vântului secetos de nord.

30 milioane ore de muncă...

Aceste cifre deveniseră de-a dreptul sîcîitoare.

Pentru cine ? Pentru ce ?

Moartea grecului Manolis, a cărui voioşie, exuberanţă şi dragoste de viaţă îl făcuse iubit în toate cele şaptesprezece tabere din Kalahari, dădea apă la moară celor care se simţeau obosiţi.

Tăun şi Roxana nu cunoşteau îndoiala. Ei ştiau prea bine pentru cine, pentru ce. Se simţeau părtaşi' activi la marea luptă cu natura, căreia urma să i se smulgă un teren pe care avea să crească o societate internaţională în toate sensurile, o societate în care fiecare naţiune avea să aducă tot ce avea ea mai bun.

Tăun şi Roxana visau să aibă copii "saharieni, să-i crească aici, pe locurile înviate de braţele şi minţile lor.

- O să fie băiat şi o să-l cheme Sahar, spunea Roxana.
- O să fie fată şi o s-o cheme... tot Roxana, era răspunsul lui.
- Băiat!
- Ba fată !

Epidemia deznădejdiei nu-i atingea. Le întărea dragostea, prietenia cu Gromov, încrederea în viitor. Din fericire mai erau încă mulţi ca ei.

Unii se întorceau însă în ţările lor. Au plecat şi din grupul de români patru oameni. După plecarea lor, grupul deveni mai omogen...

Fără să ştie de ce, Tăun simţea o nevoie arzătoare de a opri desfăşurarea ideilor şi imaginilor. Îi era nespus de teamă de ceea ce avea să urmeze. Îşi încordă toate forţele pentru a se întoarce cu gîndul în odaia în care se afla, pentru a evada din lanţul acestor întîmplări, dar fără să izbutească.

Era dus, ca pe o pantă puternic înclinată, spre ceea ce simţea în străfunduri că era ultimul act al trecutului său.

...O expediţie de cercetări în partea neînvăzită încă a deşertului Kaîahari.

Maşina din capul coloanei se izbeşte de un proiectil atomic neexplodat.

S-a presupus mai târziu că acesta căzuse întâmplător acolo în 1985, când fuseseră trimise spre distrugere o serie de bombe atomice vechi, fabricate pe vremea pregătirilor de război. Îngropată în nisip

12

și avînd mecanismul de inițiere defect, bomba nu explodase pînă în momentul atingerii cu vehiculul expediției.

Tăun simțea că se închircește. Vedea strălucirea orbitoare a „ciupercii”, furtuna de nisip stărnită, norii de pulbere cenușie întunecînd soarele, mașinile sfărîmate și trupurile care se zvârcoleau în noaptea aceea artificială. Și la capătul tuturor imaginilor, la capătul tuturor întâmplărilor, el, rănit, tîrîndu-se pe nisipul fierbinte și strigînd :

- Roxana, Roxana, Roxana...

Cum creștea deznădejdea aceea! Cum creștea spaima aceea! Îi găsise trupul răstignit de o grilă metalică. Cu capul plecat, ca într-un gest de sfîciune. Retrăia acum golul care se căscase atunci în jurul lui.

Și apoi, nimic. Topirea. Intrarea în moarte.

Internat la spitalul din Tombuctu, starea lui se agravase treptat. Efectul radiațiilor îi slăbise tot mai mult organismul și, pe deasupra, suferea de dureri de cap îngrozitoare. După cîteva săptămîni, îi pieri orice poftă de mîncare. Suporta cu greu chiar alimentația lichidă.

Majoritatea medicilor îl socoteau pierdut. Unul singur, doctorul Ali Haram, propusese o soluție îndrăzneță : un tratament bazat pe o stare letargică provocată.

Îi stăruiau în minte cuvintele lui :

- Trebuie să împiedicăm cu orice preț să progreseze boala. Un somn adînc, letargic, care va trebui poate prelungit ani de zile, e singura scăpare. În acest timp, vom acționa cu toată energia asupra organismului în repaus, vom face intervențiile operatorii necesare, vom aplica noul tratament de neutralizare a radioactivității cu emițători de antiprotoni și pozitroni, și poate că îl vom vindeca. Salvarea unei vieți merită toate eforturile noastre. Din punct de vedere științific, vom face o experiență de o importanță covîrșitoare...

Doctorul Ali Haram dispăru, dispăru și spitalul, ca într-o sală de cinematograf cînd se face brusc lumină.

Privirile-i căzură din nou asupra globului argintiu. Aburul care îl înconjura de obicei nu mai era acolo și bolnavul își zări chipul ca într-o oglindă.

Cît timp trecuse de la toate aceste întîmplări ? Căci acum nu se mai îndoia că le trăise aievea.

Îl se părea că e neschimbat. Aceeași față ovală, același păr castaniu, aceiași ochi căprui, aceleași buze precis conturate, nici o zbârcitură - în sfîrșit, același chip de om tînăr.

- Probabil că nu a fost nevoie decît de cîteva luni pentru tratament, își zise el.

Încercă să-și pună în funcțiune mușchii, să facă o mișcare cît de mică. Dar nici măcar pleoapele nu voiau să-l asculte și continua să privească lumea din jur prin crăpătura îngustă dintre ele.

Prin ușă pătrunseră în încăpere trei oameni îmbrăcați în halate albe. Unul dintre ei, un bărbat mic de statură, dar cu mișcări vioaie, se apropie de aparatul din fața patului și învîrți comutatorul. Pe cadrane acele indicatoare începură să joace, în timp ce pe ecrane pulsau neînterupt curbele. Se apropie de el și îl privi cu ochi mici, de cîrtiță. Apoi se duse spre ceilalți și începu să vorbească repede :

- Da, da, își revine. Se apropie ziua cînd va ajunge să vadă și să audă. Să ne pregătim pentru procesul complex al readaptării la viața de toate zilele!

Vor îi necesare serioase precauții, exerciții fizice speciale la anumite ore, un regim alimentar sever, odihnă multă, mai tîrziu plimbări supravegheate. Înainte de toate, o viață foarte regulată. Organismul îi este acum restabilit, de asta sînt sigur, dar vom avea mult de furcă pentru a face ca acest om să se comporte ca o ființă normală - cum sînt eu sau cmn sînteți voi. Nu uitați că n-a gîndit. n-a vorbit, n-a mers -aruncă o privire rapidă spre bolnav - de cîteva decenii, iar felul nostru de a fi îi este cu totul străin.

Tăun nu mai asculta.

Înțelesese cumva greșit spusele acestui omuleț scund și grăbit ? Decenii ? Cîteva decenii ? Cu neputință !

Își văzuse doar chipul oglindit în globul argintiu. Își amintea de accidentul lui ca de ceva recent, petrecut cu cîteva săptămîni sau cel mult cîteva luni în urmă.

Și totuși. N-ar fi fost exclus să fie așa !

Dintr-o dată îi veniră în minte discuțiile purtate de medici după accident. Își amintea argumentele doctorului Ali Haram. Invocase cazurile citate de marele

fiziolog Pavlov în comunicarea de la Sor-bona din 1925 : somnul de 5 ani, relatat de Pierre Janet, și somnul hipnotic de 20 ani al unui bolnav din Petersburg. Marele fiziolog rus le considera ca o dovadă a refacerii celulelor nervoase prin somn îndelungat.

„Cît timp celula corticală nu este încă profund lezată, starea de inhibiție, de somn, o poate readuce la normal". Acestea fuseseră cuvintele lui Ali Haram.

- Își amintea de o frază stranie, rostită de unul din medici : „Acțiunea noastră va fi un fel de îmbălsămare, ca acelea utilizate în intervențiile chirurgicale îndelungi ; vom menține poate organismul zeci de ani, da, zeci de ani, în stare de vitalitate minimală. Încetul cu încetul vom regenera sistemul nervos".

„Zeci de ani" ! „Zeci de ani" ! Aceste cuvinte începură să-l obsedeze...

Un alt glas, uniform și autoritar, îi atrase acum atenția. Cel care vorbea era un om înalt și uscat, care părea să aibă vreo 40 de ani. Din ceea ce pricepu, îi rămaseră în minte cîteva idei pe care acesta le enunța apăsător, în propoziții scurte. Era limpede că nici acesta nu-și dădea seama că bolnavul aude, că înțelege tot ce se petrece în jurul lui.

- Hotărît ! Ai dreptate. Fără o atentă supraveghere, nu-l punem pe picioare. Putem compromite tot ce am realizat. Riscăm să avem peste o săptămînă sau două un bolnav psihic, un nevropat. Părerea mea este să fie tratat ca un copil, care poate să-și facă oricînd un rău.

- N-ar fi bine nici să exagerăm, prietene coordonator, răsună acum vocea caldă a celui de al treilea om în halat alb. Exagerarea poate duce, pe calea opusă, spre același efect.

Bolnavul îl privi printre gene. Nu i-ar fi dat, după înfățișare, mai mult de 30 de ani. Dar aprecierea îi fu dezmințită imediat. Glasul coordonatorului răsună din nou, ironic și în același timp sever.

- Nu s-ar spune, doctore François, că lucrezi de mai bine de 25 de ani în clinica noastră. Nu-i vorba de exagerări, ci de măsuri la fel de necesare ca tratamentul antiatrofic care i se aplică în timpul somnului. Dumneata privești medicina cu ochii unui romantic.

Cîtva timp domni liniștea. Tăun simțea dureros nevoia să intervină, să spună ceva. I se părea naiv și ridicul planul medicilor de a-l dădăci. Niciodată nu-i plăcuse să aibă de-a face cu doctorii. De data aceasta aveau de gînd să i se bage și în

suflet. Dar ce-și închipuiau ei ? Ar fi vrut să le strige în față acestor... acestor... caraghioși, că ceea ce puneau la cale nu se potrivea cu el. Să-și facă ei meseria și să-i dezmoștească mușchii, că de rest se va îngriji el.

Cuvintele „bolnav psihic”, „nevropat” o dată auzite, își făcuseră loc în mintea lui Tăun, Le sucea pe toate fețele. Nu mai era atent la cele ce se petreceau - „nevropat”, „bolnav psihic”... Ar fi vrut să vorbească, să strige, dar cuvintele, strigătele, nu treceau dincolo de pragul intenției.

Capitolul 3

NAUFRAGIAȚII COSMICI

Discuția continua. Atenția lui Grigore fu atrasă de un nou schimb de cuvinte.

- Au spus că doresc să-l vadă ? întrebă omul pe care ceilalți îl numeau coordonator.

Doctorul François încuviință.

- Fie. N-am nimic împotrivă. Plimbări prea lungi nu le putem deocamdată permite, iar tratamentul care li se aplică nu e tocmai plăcut - trebuie s-o recunoaștem. Dacă îi interesează, poate că va fi un lucru bun.

- Chiar după ce se va trezi bolnavul nostru, doctore Beram, remarcă omul scund, care vorbise primul, contactul cu grupul naufragiaților cosmici va fi folositor. În fond, nu trebuie să uităm că avem de-a face cu cazuri destul de apropiate : este vorba despre un proces îndelungat de adaptare. Sanatoriul nostru trebuie să realizeze condițiile unui astfel de proces. În acest scop trebuie să creăm posibilitatea celor mai diverse legături între oameni. Și în orice caz trebuie evitată singurătatea. Nu-i așa ?

Deasupra ușii se aprinse un mic bec albastru. Concomitent, răsună un semnal sonor.

Medicul care părea cel mai tânăr ieși din încăpere și se întoarse îndată.

- Ei sînt. Au venit.

- Să intre ! spuse coordonatorul. Eu va trebui să mă duc. Mă cheamă camera 234.

După plecarea lui Beram, Grigore zări pătrunzînd în odaie, unul după altul, cinci oameni. Printre aceștia, trei femei. Erau cu toții înalți și bine făcuți, dar în mersul și

gesturile lor cele mai simple era vizibilă o mare nesiguranță. Pașii li se poticneau mereu, mișcă

rile pe care le făceau aveau ceva dezordonat, iar privirile le rătăceau neliniștite de la un obiect la altul.

Un bărbat care șchiopăta ușor părea să fie conducătorul lor. Le vorbea mereu celorlalți pe un ton ferm, într-o limbă pe care Grigore n-o înțelegea, dar a cărei sonoritate îi era familiară... Într-adevăr, vorbea ungurește.

Se părea că era singurul care cunoștea și o altă limbă, căci coordonatorul îi dădea anumite explicații, pe care el le transmitea celorlalți.

Deodată Grigore văzu cum se desprinde din grup o femeie. Venea către el. Nu-i vedea deocamdată chipul. Dar ea se aplecă asupra lui. Și inima lui începu să bată violent. Pentru o clipă, el îi zări chipul. Albastrul de myosotis al ochilor Roxanei, arcuirea buzelor Roxanei. Numai părul era altfel, cu totul altfel. Buclele roșii - ce roșu ciudat ! - îi dădeau o înfățișare stranie. O simțea aplecată deasupra chipului lui, privindu-l. Aproape că-i mîngîia fruntea cu părul.

- Iluška ! Iluška ! se auzi în încăpere din mai multe locuri.

Fata își întoarse o clipă capul și Grigore îi văzu acum scoica urechii.

Întorcînd capul către Grigore, continuă să-l cerceteze. La un moment dat, i se păru că întîlnește sclipirea unei priviri printre gene. Ea prinse cu o mișcare febrilă mîna bolnavului și îi pipăi pulsul. De la mîna fetei pornea acea căldură amețitor de plăcută, care pătrunde pînă în ultima fibră a ființei lui. Și Ilonei i se păru că simte o zvîcnire musculară.

Fără să se miște din loc, ea strigă cu glasul tremurat •

- Franois, François, vino, vino numaidecît.

Fata explică ceva prin semne, arătînd spre Grigore. Medicul îi răspunse la fel. Era vădit că recurgeau la aceasta, fiindcă nu-și pricepeau reciproc limba. Apoi, de la unul la celălalt începură să fie lansați termeni medicali pe care bolnavul nu-i înțelegea.

François părea viu interesat. Indică Iliușkăi cadranele și ecranele osciiscopice ale aparatului medical principal și începu să-i demonstreze ceva. Tînăra fată îl contrazicea, dînd energic din cap. Medicul o privi un timp gînditor și pe urmă manevră butoanele aparatului. Pe chipul lui apărură o expresie de vie surprindere.

Deodată îl zăriră pe omul cel șchiop, pe care tînăra fată îl numea Șandor. Revenise în odaie, după o scurtă lipsă, și îi privea, surprins de agitația lor.

Se duseră spre el și discuția continuă lîngă ușă. Vorbeau însă atît de încet, încît Grigore nu mai putu desluși nimic. Puțin mai tîrziu, vizitatorii părăsiră odaia, împreună cu medicul.

Nu trecuseră decît cîteva minute și doctorul François reveni în încăpere împreună cu medicul scund și vioi. Am îndoi păreau foarte agitați.

- Ascultă, doctore Naser, așa cum mă cheamă François, îți spun că această fată are deplină dreptate. Bolnavul aude, vede, simte absolut totul. Avem de-a face în acest moment cu o paralizie motrice. Nimic mai mult. Iar primele semne ale motricității au apărut și ele, după cum au confirmat-o aparatele...

- Hm! Vasăzică aude? Ei, dacă-i așa, sîntem cam indiscreți! observă el ironic și continuă, fără să aștepte un răspuns. Dar reflexele? De ce nu reacționează nici la lumină, nici la ceilalți agenți fizici? Nici măcar la înțepare?

Doctorul François îl întrerupse.

- Reactivitate practic nulă, sensibilitate aproape normală - acesta este diagnosticul meu.

Naser zâmbi neîncrezător și întrebă :

- Te-ai mai întîînit cu un asemenea caz?

Răspunsul veni tot sub forma unei întrebări.

- Ca medic, ai mai avut oare de-a face cu un bolnav care să fi dormit aproape 60 de ani ? Tocmai în asta constă dificultatea cazului. Dar fata are dreptate, ți-o spun !

Naser făcu un semn de dezaprobare.

- Nu sînt de acord cu ipoteza dumitale, Cred că de astă dată dreptatea e cu Beram. Ești un romantic, un iremediabil romantic. Argumentele prin care te-ai străduit să dovedești că s-a trezit, sînt neverosimile, nefondate. Numai codanei cu părul de aramă, medicul improvizat al naufragiaților cosmici, i-a putut trece așa ceva prin cap... și numai pe dumneata te-a putut impresiona și convinge.

François înfruntă zîmbetul celuilalt fără să clipească.

Se opriră în fața aparatului.

Doctorul François răsucea comutatoarele, apăsa cu înfrigurare pe butoane și explica, în timp ce interlocutorul său își arăta prin gesturi și mimică dezaprobarea. Limbajul lor era acum atît de încărcat de termeni științifici necunoscuți, încît Grigore

renunță la orice tentativă de a pricepe ceva. Se simțea de altfel din nou obosit și ar fi vrut să doarmă.

- Îți repet, o iluzie, nimic altceva decât o iluzie! Îl mai auzi la un moment dat spunînd pe doctorul Naser. Acest om continuă să doarmă adânc. După părerea mea, unele reflexe vor apare chiar înainte de deșteptarea propriu-zisă.

Medicii erau acum în apropierea ușii. Grigore auzi un ultim crîmpei de conversație.

- O să vezi ce ne va povesti la trezire ! Ce-o să mai rîd atunci de convingerile dumitale. Iar în ce o privește pe Ilona Erdely, care mi-a sugerat ideea, pot să-ți spun doar atît : n-o dau pentru mulți medici prea siguri de ei. Degeaba zîmbești. N-are studii și experiență clinică ca noi, dar are o sensibilitate care nouă ne lipsește adesea. Poate că - cine știe - ne este tocită, datorită excesivei folosiri a aparatelor.

- Poftim ! Asta-i bună ! Ai început să propovăduiești întoarcerea la instinct și intuiție. Dacă mai continui așa, o să ajungi la ho- meopatie, o să ajungi să regreți timpul cînd cancerul, sifilisul, poliomielita și alte boli erau realități ale societății omenești.

- Dacă astea-s argumente, Naser...

Ușa care dispăruse în perete, pentru a-i lăsa să treacă, se închisese la loc, curmînd vorba medicilor.

Rămas singur mult timp, bolnavul nu reuși să se lase cuprins de somn, deși acum dorea să doarmă. De mult nu zărise atîția oameni laolaltă, nu auzise atâtea glasuri. Îl impresionaseră, îl obosiseră, îl copleșiseră.

Cînd ațipi, în sfîrșit, visurile îl purtară mai întâi pe culmile înzăpezite ale Ceahlăului. Cu schiurile în spate, urca din greu pe o cărare abruptă. Se împiedica mereu, ostenit peste măsură. Frumusețea priveliștii carpatine îi făcea însă să uite uneori de eforturile pe care le depunea.

Deodată se stîrni însă un viscol puternic. Zăpada îi mușca obrazul, însângेरîndu-l. Își puse schiurile și o porni la vale, înfruntînd furtuna...

Furtuna... Nu mai era furtună de zăpadă, ci de nisip. Iar el se găsea într-un autocamion deschis, care străbătea cu mare viteză pustiul Kalahari. Nu mai deslușea figurile negrilor care-i populau visul. Dar auzea melodia aceea ritmică, insinuantă, vioaie, cuceritoare, care-l chema spre corturile lor. O auzea, da, auzea

versurile cîntate de constructorii negri, repetată de constructorii albi, de toți pionierii saharieni.

Visul îi purtă iar printre oamenii cu care lucrase în 1992.

Capitolul 4

IZBĂVIREA

Trecuse o săptămînă.

Grigore trăia senzații noi. Furnicături intense îi parcurgeau tot trupul. Aduceau cu acelea pe care le ai cînd îți dezmoștești picioarele, după ce le-ai ținut mai mult timp imobile, într-o poziție incomodă.

Uneori avea chiar impresia că a reușit să-și miște capul ; se convingea însă curînd că fusese o simplă iluzie.

Fața îi ardea și nu se miră deloc cînd auzi pe unul dintre medici spunînd că, treptat, îi reveneau în obraz culorile sau că pe frunte se iviseră primele broboane de sudoare. O agitație interioară, de o intensitate aproape dureroasă, îi răscolea toată ființa.

În această stare fizică, imaginile ultimelor zile i se perindau prin minte cu o viteză de neînchipuit.

Își amintea cât de surprins rămăsese aflînd că doctorul Naser, acest omuleț mic și plin de viață, avea 122 de ani și că doctorul François, căruia îi dădea după înfățișare mai puțin de 30 de ani, avea 62. iar el, Grigore Tăun, era un om de 85 de ani, un moșneag tînăr la chip !

Știa acum că se găsea într-un sanatoriu situat într-o țară mai mare decît întreaga Europă, căreia i se spunea „Sahariana”, în amintirea deșertului de altă dată. Aici se vorbea o limbă zonală, formată din contopirea mai multor limbi naționale, pe scheletul limbii franceze. Și Grigore înțelesese acum de ce pricepea unele cuvinte, iar altele nu.

Și apoi auzise discuția aceea stranie dintre două femei necunoscute, care intraseră cu cîteva zile mai înainte în odaia sa. Un crîmpei din ea, care îl interesa în mod deosebit, i se întipărise adînc în minte.

- Pentru ce oră e stabilită azi ploaia?
- Pentru trei și jumătate.

- Nu știu de ce se introduce atât de târziu orariul meteorologic de vară, cu două ploi. Ne prăjim ca pe vremea deșertului ! Trebuie să cerem fără întârziere să se organizeze o consultare publică în această privință !

Aceste cuvinte îl tulburaseră și continuau să-l preocupe.

Și peste toate impresiile ce se îngrămădeau cu fiecare clipă de veghe și de somn, stăruiau privirile celor doi ochi de myosotis.

Ilona Erdely trecea zilnic prin camera lui. Gesturile și mișcărilor ei erau acum mai puțin nesigure, iar când merge - trupul i se mlădia în unduiri pline de grație. Luase probabil intense lecții ale limbii zonale care se vorbea aici și nu mai avea nevoie de semne ca să se înțeleagă cu medicii spitalului.

Pentru Grigore, Ilona deveni cel mai important punct al lumii către care abia își ridica ochii încetoșați. Învățase să-i cunoască pașii, râsul ; învățase să-i ghicească prezența și se trezea din toropeală la apropierea ei.

Îi plăcea mai cu seamă s-o audă înfruntându-i pe medici, ironi- zînd meticulozitatea lui Naser sau anunțînd cu glas de școlăriță :

- Atenție, vine statuia ambulantă.

Statuia ambulantă era Beram, coordonatorul.

...Acum fata e din nou în preajma patului său. Lîngă ea se mai află doctorii François și Naser.

Ilona se apropie de patul lui. De astă dată se așază pe un scaun lîngă pat și bate cu buricul degetelor pieptul gol al bolnavului. Pe Grigore îl străbate un val de căldură care pornește din degetele ei și pune în mișcare rapidă inima. Sîngele se revarsă în artere și tîm- plele îi bat să se spargă.

Tot ce se petrece în el vestește, ca o simfonie beethoveniană, în preajma finalului, deznodămîntul.

Sub buricul degetelor, Ilona simte zvîcnirea mușchilor. Ea apasă, ca să se convingă. Lunecă cu mîna spre gîtul bolnavului. Nu-i nici o iluzie. Zvînesc mușchii. Și, ca și cum s-ar teme să nu-l tulbure, șoptește încet, mîngîietor :

- Se trezește !

Și deodată pleoapele întredeschise se desfac cu totul și ochii lui se deschid în sfîrșit larg, cu tot irisul căprui descoperit.

Orbit de lumină, Grigore clipește de cîteva ori.

În încăperea domnească o liniște atât de deplină, încît răsuflarea celor patru oameni se aude distinct. Nimeni nu face nici o mișcare.

Abia peste cîteva clipe, doctorul François se întoarce către aparat și cercetează indicativele de stare a bolnavului. Dar și privirile lui se întorc către Tăun.

Ochii lui Grigore se rotesc în orbite. Căutătura lor rătăcește printre obiecte și se oprește într-un târziu asupra celor trei oameni.

- Încearcă să vorbești ! Îl îndeamnă doctorul Naser, care, ne- bănuind că bolnavul înțelege destul de bine limba sahariană, a învățat anume aceste trei cuvinte românești.

Grigore ar voi să rostească un singur cuvînt : „trăiesc”, ar voi să-și asculte propriul glas. Dar limba i se împleticește și din gură iese doar un sunet nearticulat. Face noi eforturi, pînă ce simte cum capul începe să-i zbîrniie și să-l doară. Rezultatele sînt însă atât de departe de intenție, încît fețele medicilor trădează o înfiorare.

Ilona îi privește parcă altfel. În ochii ei strălucește un fel de siguranță, amestecată cu o dorință fierbinte. Mîna fetei a cuprins-o acum pe a lui. Și crește în el, ca un torent, viața, nădejdea, siguranța.

- Tră-tră-iesc! izbucnește el în sfîrșit.

Au tresărit cu toții, de parcă i-a străbătut simultan un curent electric. În urechile lor, cuvîntul rostit de Grigore răsună ca vestirea unei mari victorii.

- De atîtea zile văd și aud totul, dar nu mă pot mișca - nu pot vorbi ! Trăiesc, trăiesc... Mă înțelegeți ?

Gîtuiți de emoție, medicii au rămas ca paralizați în atitudinea în care i-au prins primele cuvinte. Mîna Ilonei strînge mai puternic pe aceea a bolnavului, care acum izbutește să facă prima mișcare, întorcîndu-și capul spre ea.

Ochii Ilonei se umezesc. În ultimele zile înmugurise o prietenie puternică și caldă în camera aceasta, în care renăștea la viață nouă un om de pe plaiurile dunărene.

- Ilona ! mai șoptește Grigore.

Eforturile depuse l-au epuizat. Cîteva clipe mai târziu, fără de veste, somnul îl cuprinde din nou, de astă dată un somn izbăvitor, somnul întoarcerii la viață.

Pe terasa ovală de marmoră a sanatoriului, care înainta departe în parc, cei doi convalescenți respirau cu nesaț aerul răcoros al amurgului saharian. A doua ploaie zilnică se opri de vreo jumătate de oră. Amestecul de arome - tei și portocali, bananieri și arbori de ananas, meri și cocotieri - umplea văzduhul.

Grigore Tăun, așezat într-un jeț, sorbea încet laptele de cocos și o privea pe Ilona. Asculta istorisirile despre oamenii din sanatoriu, despre întâmplările zilei. Din o sută de cuvinte folosite de Ilona, Tăun făcuse socoteala că înțelege cel puțin șazeci.

Alătura imaginea Roxanei de figura reală a Ilonei. Încetul cu încetul se ștergeau diferențele, trăsăturile se contopeau în chipul cel nou. Numai părul, cu strălucirea lui arămie, era cu totul, cu totul deosebit.

- La ce te uiți, Grigore?
- Păi te privesc...
- Da, dar parcă privești dincolo de mine.

Grigore zîmbea încurcat. Ar fi vrut să-i povestească, să-i vorbească de trecutul său, de dragostea lui abia începută, abia gustată. Dar totul i se părea ridicol. Vîrsta lui crea un fel de obligație la sobrietate, la cumințenie. În orice caz, nu putea vorbi despre dragostea lui.

- Te privesc proiectată pe trecutul meu, spuse în sfîrșit, Grigore.
- Și-mi stă bine în rama asta ? întrebă șăgalnic Ilona.
- Te prinde de minune.
- Atunci descrie-mi cadrul acesta, povestește-mi despre trecutul tău. Sau nu, nu ! Doctorul Naser a interzis în mod categoric să te obolesc. „Nici un efort de atenție peste 3 minute”, îl îngîină ea pe „doctorul Barlam”, imitînd glasul și accentul lui prețios. Privi iscoditor și conspirativ în jur.

Roșul mâniei urcă în obrajii lui Grigore. Ilona se sperie văzînd cum reapar pe figura lui cutele aspre din primele zile, zilele de încordare, cu chinuitoarele și penibilele recăderi în starea letargică. Se apropie de el și-i prinse mîna în mîna ei, gest pe care-l repeta acum ori de cîte ori voia să-l liniștească. Grigore tăcu.

- Ce e, Grigore, cu ce te-am supărat?
- Nu pot trăi în perimetrul ordonat de Naser, Ilona. Sînt gata să le mulțumesc acestor oameni pentru bunăvoință - mă rog - pentru stăruințele lor. Îi admir pentru unele realizări, de care am auzit. Dar nu le pot îngădui să-mi comande fiecare gest.

- Dar ești nedrept, dragul meu. Ești nedrept. Tot ceea ce fac e pentru liniștea și sănătatea noastră.

- Se poate, Ilona. Dar eu nu iubesc liniștea. La urma urmei, nici nu cred că sănătatea o câștigi într-o atmosferă de vată. Și apoi oamenii aceștia siguri de ei, calmi, cu mișcări regulate, mă scot din sărite.

Ilona se sculă de pe scaun și, în picioare lângă Grigore, îi mângâie părul castaniu. Un zâmbet ivit în colțul gurii lui Tăun destinse treptat trăsăturile încordate ale feței lui.

- Vorbește-mi despre grupul vostru, spuse Tăun. Ai amînat de o sută de ori povestea asta.

Ilona nu mai încercă să ocolească răspunsul, ca în alte dăți. Se ghemui în fotoliu. Privi o clipă în gol și începu grăbită parcă :

- Voi fi scurtă. În fond, ar fi destul să-ți spun un singur lucru. Noi, grupul acesta pe care-l numesc cei din sanatoriu al „naufragiaților cosmici”, sîntem urmașii unor astronauți rătăciți. Da, sîntem primii oameni care s-au născut pe un alt corp ceresc decît planeta Pămîntul...

Îți amintești desigur de racheta cosmică „Tisa-3”, care a părăsit la 5 februarie 1982 globul terestru.

Grigore își prinse fruntea între degete, încercînd să-și adune gîndurile.

- Sigur că da... „Tisa-3”... Să fi avut pe atunci cincisprezece ani. În școala unde învățam, toți elevii urmăreau cu pasiune instalarea sateliților artificiali ai globului terestru, ca și zborurile interplanetare. Racheta de care-mi vorbești a avut, dacă nu mă înșel, un echipaj de șaptesprezece oameni. Își propusese un zbor pînă în apropierea planetei Saturn, aterizarea pe un satelit al acestui corp ceresc și studiul amănunțit a structurii meteorice a faimosului inel.

- Bravo. Să nu te mai prind că te plîngi de pierderea memoriei. Și mai departe ții minte ce s-a întîmplat ?

■•- Cum aș putea uita ? continuă Grigore. Cred că n-a fost nimeni pe lume care să nu fi urmărit odiseea acelei expediții cosmice.

Se scurseseră vreo cîteva luni de la plecarea corăbiei astrale a oamenilor de știință maghiari. Pe Dehnos, unul dintre sateliții planetei Marie, organizat pe atunci ca gară cosmică, nava a făcut o scurtă escală și a plecat mai departe. Cîteva

săptămîni mai tîrziu, legătura radiofonică a Pămîntului cu racheta s-a întrerupt. Și de atunci - nici un semn de viață.

Îmi amintesc că numeroase expediții de salvare au pornit în căutarea cosmonauților, fără să afle nimic despre soarta lor... Dar ce-i asta, Ilona ? Era vorba ca tu să povestești și văd că rolurile s-au inversat.

Ilona surâse. Pe obrazul ei se fugăreau umbrele amintirilor. Începu să vorbească și mai repede, de parcă ar fi îndeplinit o îndatorire neplăcută, de care voia să scape.

- Tata, care era medicul expediției, mi-a povestit adesea, cum s-a produs accidentul. Racheta s-a ciocnit cu un grup de corpuri meteorice. Motorul a fost distrus, iar cabina de radioteleviziune deteriorată. Radiotelegrafistul a pierit, iar alți doi membri ai echipajului s-au ales cu leziuni serioase. Dacă diferitele compartimente ale navei nu ar fi fost separate prin pereți etanși, nimeni n-ar fi scăpat cu viață.

Toate încercările de a se repara motorul au dat greș, iar din micile motoare de rezervă, doar unul mai funcționa. Puterea lui era însă redusă.

Racheta și-a continuat zborul în virtutea inerției. Când a ajuns în apropierea unuia dintre sateliții mici ai lui Jupiter, motorul de rezervă a putut fi folosit pentru aterizare.

Pe micul corp ceresc fără atmosferă și fără viață, unde un om nu cîntărea decît două-3 kilograme, cosmonauții și-au amenajat un adăpost într-o stîncă, unde au descărcat instalațiile rămase întregi și proviziile. Încercările de a construi un nou motor sau de a reface aparatul de radioemisie au eșuat. Din fericire, aparatura pentru producerea sintetică a alimentelor, ca și cea pentru fabricarea apei și aerului, au scăpat intacte. Ca „materie primă” au fost, bineînțeles, folosite rocile de pe satelit.

Ilona se opri puțin, obosită de efortul pe care-l făcea povestind această stranie aventură.

Apoi continuă.

- Nu vreau să intru acum în toate amănuntele vieții de pe satelit. Robinsonii cosmici au crezut că vor rămîne acolo doar câteva luni, apoi s-au temut că va fi vorba de cîțiva ani, iar pînă la urmă ciudata escală a durat mai bine de jumătate de veac.

Cîte nu au îndurat în acest timp ? Adesea au avut de înfruntat dificultăți care păreau de nerezolvat! Până la urmă au învins însă toate greutățile neobișnuitei lor existențe.

Cincizeci de ani erau o perioadă îndelungată, mai ales că la plecarea cosmonavei „Tisa-3” nu erau cunoscute toate măsurile pentru asigurarea longevității, descoperite și aplicate ulterior pe Pămînt.

Ultimul dintre savanții plecați de pe Terra a murit acum trei ani...

Nouă, copiilor lor, care nici nu cunoscusem vreo altă viață, satelitul jupiterian nu ni s-a părut un exil atît de trist. Supravegheam funcționarea aparatelor, îngrijeam cu dragoste vegetația serei cosmice, făceam sport, citeam și reciteam microcărțile bibliotecii, ba unii dintre noi încercau să se și specializeze în diferite domenii. Eu, de pildă, m-am ocupat cu pasiune de medicină, ajutată de tatăl meu.

Dar ceea ce n-a reușit generația veche, a izbutit cea nouă. Într-adevăr, fratele meu, Șandor, care acumulasese toate cunoștințele tehnice ale astronauților, a fost acela care a construit aparatul de emisie, anunțîndu-vă pe voi, pămîntenii, de existența noastră.

Trebuie să-ți spun că prima lună după sosirea pe Pămînt a fost îngrozitoare.

În condițiile unei forțe gravitaționale de vreo 20 de ori mai mare decît cea cu care eram obișnuiți pe satelit, ne simțeam literalmente striviți de sol. Abia după o săptămînă am reușit să stăm în picioare. Cu toții sufeream de tulburări circulatorii, printre care adevărate crize de hipertensiune arterială paroxistică. Și toate acestea, deși în camera rotitoare a rachetei care ne adusese pe Pămînt fusesem antrenați pentru greutatea pe care aveam să o căpătăm pe această planetă.

A trebuit să învățăm din nou să mergem, ba chiar să facem cele mai simple mișcări. La început, mușchii picioarelor ne erau atît de slabi. Încît puteam umbla numai cu proteze speciale de susținere.

Ne-am obișnuit, de asemenea, greu cu prezența unor grupuri mai mari de oameni. De cîte ori se adunau în jurul nostru 20-30 de persoane, intram într-o adevărată panică.

Brusc, Ilona se întrerupse.

Prin ușa verandei se făcuse auzită vocea doctorului Naser.

- E ora 8 și 10. Vă caut de un sfert de oră.

- Venim, venim, răspunse Grigore plictisit. Cîtă vreme va mai dura acest regim de cazarmă, doctore?

- Încă două-3 luni de tratament și pe urmă vă veți lua zborul, răspunse cel întrebat,

Braț la braț, cei doi pacienți o porniră agale de-a lungul terasei. Deodată Grigore se opri, șopti ceva la urechea fetei și, după ce învinse protestele ei, o luă amîndoi spre scara terasei care cobora în parc. Coborîră grăbiți treptele acesteia, Grigore sprijinind-o pe Ilona, care mergea încă greu, și o apucară pe o alee laterală. Se așezară pe un petic de iarbă, înconjurat de un gard viu din tufe înalte de rozacee.

- Să ne caute ! spuse Grigore, în timp ce Ilona, strîngîndu-și genunchii în palme, îl privea dintr-o parte, înveselită, cu ciuful roșcovan căzut peste frunte. Poate că în felul acesta se vor convinge că nu se întîmplă nimic grav dacă mîncăm într-o zi ceva mai tîrziu.

În grădinița în care se așezaseră, Ilona află despre prima viață a lui Grigore, despre mama lui, învățătoare, care-i insuflase pasiunea pentru știință, povestindu-i viața oamenilor care au creat drumurile omenirii spre lumină, despre Ștefania Mărăcineanu, despre eroii de la care a moștenit el hotărîrea de a lupta pentru victoria convingerilor științifice.

Grigore îi vorbise despre dimineața însorită din toamna anului 1980, cînd profesorul de geografie Vasile Toader, un bătrîn înalt, cu trăsături blînde, ținuse lecția aceea de neuitat despre Sahara. Își amintea și acum cuvintele cu care începuse :

- Viitorul Africii e legat de soarta Saharei. S-ar putea ca pustiul să continue să înainteze și nisipurile lui să cuprindă întreg continentul S-ar putea... dar nu cred că va fi așa. Pînă la urmă, oamenii vor învinge deșertul...

Atunci se hotărîse el, în mare taină, să lupte pentru prefacerea pustiului, să devină unul dintre miile de pionieri ai luptei și victoriei împotriva deșertului...

Și tot în grădină află Ilona despre Roxana, despre dragostea netrăită a lui Grigore.

Acolo s-a înjghebat puternica alianță, alianța Grigore-Ilona, împotriva lanțurilor inutile și pentru cucerirea vieții noi.

A doua zi dimineața, pe la ora zece, Ilona Erdely răsfoia în biblioteca sanatoriului Enciclopedia medicală a veacului XXI. Doctorul François se oprise în fața ei.

Când privirile li se întâlneau, izbucneau amândoi în același timp în râs.

- Ați dezerat ieri de la masa de seară, observă dojenitor medicul. O adevărată răsmeriță, hai ?

Sigură de complicitatea lui François, Ilona spuse :

- Ce vrei, orice ai spune, viața e nesuferită cu program fix. Uneori încercăm să ne dăm iluzia că o sfidăm... Spune-mi drept, s-au supărat rău ?

Doctorul nu știa ce să răspundă. Colectivul medical al sanatoriului hotărâse tratamentul, așa cum acesta se aplica. N-ar fi vrut să arate bolnavilor că părerea lui era alta. Dar în același timp, nu-i venea deloc ușor să-și ascundă gândurile.

Într-un târziu, spuse în doi peri :

- Sigur, îți închipui...

Ilona nu-l slăbi din ochi :

- Și dumneata ?

Întrebarea fusese aruncată fără înconjur, pretinzând prin franchețea ei un răspuns net.

Doctorul François ezită o clipă, apoi zise, zîmbind :

- Serile sânt frumoase în parcul nostru. Nu cred că i-ar putea strica cuiva, chiar pe stomacul gol... Și acum, spune-mi, ai mai întâlnit vreo expresie necunoscută ? Merg ? Dacă ai să continui așa, o să te văd curînd doctoriță în toată regula.

- Nu mai râde de mine, François !

- Nu râd, Ilona, dar cu sensibilitatea ta și cu aparatele veacului nostru, sânt convins că ne-o vei lua înainte.

- La drept vorbind, nici n-am de gînd să v-o iau înainte. Nu-mi place să fug. Și acum, lămurește-mă, mai bine, că m-ai încurcat cu antihormonii ăștia.

După puțină vreme, erau adânciți într-o discuție aprinsă de endocrinologie. Izolaseră fonic compartimentul lor, pentru a nu deranja pe ceilalți lectori ai bibliotecii. Semnalul sonor care anunța servirea mesei îi surprinse pe amândoi, ca un musafir sosit înainte de vreme.

Capitolul 6

O STAȚIE DE TELEVIZIUNE CU O ÎNTREBUIȚARE CIUDATĂ

La ora 11, scurt timp după oprirea ploii, Ilona Erdely se întorsese cu grupul naufragiaților cosmici dintr-o plimbare prin împrejurimi. Vizitaseră o uzină de sinteză a zahărului din bioxid de carbon și apă.

Era nerăbdătoare să-i povestească lui Grigore despre cercetătorii și tehnicienii pe care îi întâlnise acolo, despre instalația de captare a energiei solare, despre secția de producere a zaharurilor optic active și despre microorganismele sintetice folosite ca roboți minusculi pentru prelucrarea materiei prime. Porni grăbită în căutarea lui prin marele parc unde acesta obișnuia să-și petreacă diminețile.

Rătăcea de mai bine de o oră pe alei, când ajunse la marginea lacului.

Un obiect care scliffea puternic îi atrase aici privirea. Era creionul imprimator al lui Tăun. Se aplecă să-l ridice, dar în aceeași clipă o străbătu un fior rece, căci mai văzuse ceva. Pe oglinda lacului plutea gluga mantalei lui Grigore.

Cîteva clipe se simți ca paralizată de groază și de durere. Se gîndea la starea sufletească care pusese stăpînire pe Tăun în ultimele zile, mai ales de cînd aflase că părinții lui muriseră, unul după altul, cu cîteva ani în urmă.

Trebuie să dau alarma ! Toată lumea să-l caute ! spuse tare Ilona.

O porni în fugă spre sanatoriu. Era atît de tulburată, încît apucă pe un drum greșit. O luă la dreapta, la stînga, apoi dintr-o dată ajunse într-o regiune a parcului pe care nu o cunoștea.

Picioarele ei, încă neadaptate pe deplin mersului pe pămînt, nu puteau susține mult timp un asemenea efort. Începu să se poticnească tot mai des. Cădea și se ridica mereu, fără să observe măcar că genunchii îi sîngerau.

- Trebuie să dau alarma, își spunea ea mereu.

La un moment dat, i se păru că aude niște glasuri și începu să strige. Deși nu primi nici un răspuns, porni hotărîtă în direcția de unde veniseră zgomotele.

Curînd se afla în fața unui perete înalt, a cărui poartă tocmai se închidea. Alergă spre ea, dar o găsi încuiată. Deși picioarele o dureau tot mai rău, Ilona se cățăra pe zid și sări pe partea cealaltă.

În fața ei se ridica acum o clădire ciudată, de forma unui trunchi de con. Doi oameni, dintre care unul era fără îndoială doctorul Na- ser, intraseră tocmai înăuntru.

Tînăra fată o luă spre poartă, hotărîtă să plece. Dar se opri, înmărmurită.

Printr-o mare fereastră ovală se vedeau discutînd trei oameni. Din cînd în cînd arătau spre un al patrulea, aflat mai la o parte. Și acesta nu era altul decît... Grigore Tăun, care se mișca, gesticula.

Ilonei îi veni inima la loc. Vasăzică trăia, era sănătos - fu primul ei gînd. Dar ce căuta acolo ? Ascundea deci față de ea unele lucruri. Acest gînd o întrista.

Din nou făcu cîțiva pași spre clădire. Curînd fu însă cuprinsă de o nedumerire și mai mare. Grigore era acolo înăuntru... și nu era înăuntru. Deși se afla în casă, îl vedea în aer liber, în fața unui șantier de construcție.

Dintr-o dată pricepu. În odaie nu era el, Tăun, în carne și oase, ci un aparat de televiziune în relief.

Ca pentru a-i confirma presupunerea, imaginea de pe ecranul electronic se schimbă brusc. Îl văzu acolo pe fratele ei Șandor, citind în bibliotecă, așa cum îl lăsase la întoarcerea din plimbare, apoi pe rînd pe alți bolnavi din sanatoriu.

Acum totul era limpede. În clădirea ironconică se găsea o cameră de urmărire prin televiziune a celor internați în sanatoriu. Medicii puteau astfel afla ce fac bolnavii, urmărind într-o zi pe unii, în- tr-alta pe alții.

ilona era buimăcită. În gură avea acum un gust amar. Ideea că erau în felul acesta supravegheați o făcea să-și resimtă existența fizică ca o povară.

Poate că o văzuseră stînd alături de Grigore în grădiniță ; poate că văzuseră și lacrimile lui la amintirea Roxanei. Și, desigur, auzeau și cuvintele lor. Disecaseră ideile lor. Era oribil, oribil !

Dorea mai mult ca oricînd să vorbească cu Grigore, să se sfătuiască cu el, să hotărască ce era de făcut. Fratele ei nu ar fi înțeleș-o. Parcă-l vedea spunîndu-i :

- Ei și! C-ți pasă ? Totul se face doar pentru însănătoșirea noastră, spre binele nostru. De ce să ne împotrivim sau să ne supărăm ?

- Nu, asta nu ! spuse hotărît fața, răspunzîndu-i parcă.

Se gîndi o clipă să se ducă la oamenii aceia care urmăreau imaginile televizate și să le spună tot ce avea pe inimă. Cum de au născocit așa ceva"? Lor le-ar fi plăcut să...

Brusc, se răzgîndi.

Mai întâi voia să cunoască părerea lui Tăun.

își părăsi punctul de observație, sări iar zidul grădinii și porni pe aleile parcului, strigîndu-l din cînd în cînd pe Grigore.

Dar glasul ei nu stîrnea decît ciripitul păsărilor cuibărite în coroanele bogate ale pomilor.

Capitolul 7

O HOTĂRÎRE IMPORTANTĂ

Grigore manevra agitat la televizofon, un aparat cu aspect de ceasornic, pe care-l purta la braț. Funcționarea acestuia era cît se poate de simplă. Pe marginea lui se găseau 12 butoane, dintre care 10 numerotate. Apăsînd succesiv pe acestea și formînd diferite numere-indicative, de cîte 15 cifre, se putea stabili legătura cu orice posesor al unui astfel de aparat emițător-receptor de pe cuprinsul globului pămîntesc. Cel chemat simțea o ușoară furnicătură între cot și mână. Dintre cele două butoane nenumerate, unul servea la întreruperea legăturii, atunci cînd purtătorul aparatului nu voia să fie deranjat, iar altul la punerea în funcțiune a micului cadran-televizor. O ieșitură conică îndeplinea funcția de antenă.

Pe minusculul televizor apăruse de cîteva clipe imaginea unei femei mai în vîrstă, care începu să vorbească cu o voce pițigăiată.

- Toată lumea credea că vei fi de față. Institutul meteorologic te sărbătorea doar pe tine, trezirea la viață a omului de știință care îl reprezentase la Congresul din 1992.

- Crede-mă, mătușă Maria, că am încercat tot ce era omenește posibil pentru a convinge medicii de aici. Și nu numai fiindcă voiam să fiu de față la sesiune. Sînt convins că venind acolo, m-aș fi simțit mult mai bine. Mai trăiesc doar atîția oameni care m-au cunoscut, care mi-au fost prieteni. Dar nu au vrut să mă lase să plec și pace ! Toate insistențele și rugămințile au fost -zadarnice.

- Mare păcat ! răsună de partea cealaltă a televizofonului. Dacă-ai ști ce frumos a vorbit profesorul Gromov despre tine !

Tăun tresări.

- Cine?! Gromov! Profesorul meu. Bătrînul meu, bunul meu Gromov ! Mai trăiește ? Spune-mi, mătușă, știi cumva unde lucrează acum ?

- Cum să nu ! A spus-o doar în cuvîntare. Nu prea departe de tine. Undeva în Sahara, adică în Sahariana, cum i se spune acum, în- tr-un oraș nou... Dacă nu mă-nșel, la El-Soiohu. De altfel, îi găsești adresa în cartea populației.

- Îți mulțumesc pentru această veste !

Un timp nimeni nu spuse nimic. Apoi mătușa începu să vorbească, cu glas schimbat.

- Mă tot gîndesc ce bine ar fi fost dacă te-ai fi trezit cu cîțiva ani mai devreme. îmi amintesc că ultimele cuvinte ale mamei tale au fost pentru tine. Nici nu-ți poți închipui ce îndurerată era că nu te-a avut lângă ea, cînd s-a stins. Ani și ani la rînd a trăit urmărind veștile care veneau din sanatoriul vostru, citind tot ce se scria despre tratamentul aplicat singurului ei copil, nădăjduind că te va mai putea strînge o dată în brațe...

Vorba îi fu întreruptă de un hohot de plîns.

Tăun închise ochii. Chipul blînd al mamei sale îi apăru atît d limpede, de parcă l-ar fi avut în fața ochilor. Și din foșnetul frunzelor părea că se desprind versurile poetului :

„O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi,
Pe freamătul de frunze, la tine tu mă chemi”.

- Să știi, dragul meu, continuă bătrîna cu vocea ei subțire și stridentă, că sînt hotărîtă să vin la tine. În ultima vreme, mă simt tare șubredă. Am 103 ani. Asta n-ar fi nimic în vremurile noastre, dar tratamentul de longevitate au început să mi-l aplice abia de la 65 de ani. Cine știe cît o mai duc. Mama ta m-a rugat în ultimele ei ceasuri să te îmbrățișez din partea ei.

- Te aștept cu drag, mătușă... De altfel, nădăjduiesc să vin și eu, cît mai curînd, pe acolo.

- Bine-ai face. Și acum, la revedere, Grigore! Încheie bătrîna cu un tremur în glas.

- Pe curînd, mătușă, și nu uita să mă anunți cînd vii.

Imaginea de pe ecranul televizofonului dispăru.

Tăun se sculă alene de pe bancă și porni prin parc cu capul plecat.

De cîteva zile, totul i se părea întunecat și gîndul de a revedea orașul, casa unde trăise în copilărie și tinerețe, îl năpădi.

Ar fi vrut să fumeze o țigară, dar așa ceva nu mai exista de mult. Își amintea de explicațiile pe care i le dăduse curînd după trezirea sa medicul coordonator, cu vocea lui gravă, însoțindu-și spusele cu gesturi largi și egale.

- Tutun, băuturi alcoolice, stupefiante - din toate acestea nu a rămas astăzi decît o amintire urîță. Viața e atît de plină, de bogată, încît nu simțim nevoia nici unei

amăgiri. Îi compătimim pe oamenii care în trecut fugeau de realitate, amețindu-se cu alcool sau intoxicându-se cu un fum care le distrugea căile respiratorii. Trebuie să te obișnuiești să trăiești și fără aceste otrăvuri.

Avea dreptate, desigur...

- Trebuie să încep să învăț, să învăț zi și noapte, izbucni deodată cu voce tare Tăun.

Cu o săptămână în urmă îi dăduseră pentru prima dată voie să cerceteze publicațiile meteorologice. Aștepta de mult această clipă. Dar dezamăgirea fu cumplită. Constatase curînd că nu pricepea mai nimic din articolele publicate. Știința ajunsese pe culmi noi și el rămăsese, uitat, în urmă.

Studiile și cercetările pe care le făcuse cu aproape jumătate de secol în urmă nu-i mai foloseau prea mult. Își dădea seama că va avea nevoie de multă vreme pentru a se pune la curent. Începuse să se obișnuiască cu acest gînd, și cîțva timp citi cu pasiune, alături de alte cărți, lucrări din specialitatea sa. Acum însă, în starea sufletească în care se găsea, se strecura ușor deznădejdea.

- Da, da , începu să îngîne singur. Redevin student. O iau de la început cu toate.

Pe de altă parte știa că numai cu lectura nu va face mare lucru. Trebuia să ia contact cu oamenii de știință, cu cercetătorii vremii, să stea de vorbă cu ei, să vadă cum lucrează. Dar medicii sanatoriului nici nu voiau să audă deocamdată de așa ceva. De curînd îl opriseră să ia parte la o dezbatere în legătură cu dirijarea climei, care avusese loc într-o localitate învecinată. Își amintea și acum, cu enervare, cuvintele doctorului Naser, rostite sentențios :

- Nu, dragul meu ! Sănătatea dumitale înainte de toate. Riscul e prea mare. Să nu ne pripim !

Cîte nu-i spusese el atunci. Îl apucase pe acest omuleț mic și îndesat de umeri, îl forțase să stea nemișcat și îi vorbise despre firea lui. Fusese un alpinist încercat, un călător pasionat, un om care nu suportase niciodată să fie condus de alții. Cînd elabora un studiu științific, îi plăcea uneori să doarmă ziua și să lucreze noaptea...

Degeaba.

- Tratamentul e tratament ! răspunsese doctorul, sec. Te vei obișnui. Îți spun din nou : să nu ne pripim !

Din cer începuseră să cadă picături grele.

Grigore surâse.

- E zece dimineața! A venit, ca de obicei, la ora anunțată. Totul merge perfect, ca un cronometru de mare precizie. Aici nimeni nu se poate plînge că ploaia l-a prins pe neprevăzute.

Se revoltă singur împotriva nemulțumirii care răzbătea în cuvintele sale nerostite. Tocmai acesta era marele progres. De la prevederea vremii, meteorologii trecuseră la dirijarea ei - visul lor din totdeauna. Și el, tocmai el...

Începuse să plouă des.

Grigore scoase dintr-un buzunar al hainei mantaua confecționată dintr-un material plastic extraușor, care strînsă nu era mai mare decît o batistă. O îmbrăcă. Nu-și puse însă gluga, ci o vîrî neglijent într-un buzunar al hainei de ploaie. Nici nu observă cînd căzu de acolo, smulsă de o rafală de vînt.

Îi plăcea să simtă picăturile biciuindu-i fața, răcorindu-l. Mergea fără să se oprească, cu pași egali și nu prea mari. Ajuns în apropierea lacului, se opri puțin, privind cum picăturile loveau suprafața apei, cum se lărgeau miile de cercuri, miile de unde.

Unde era acum Ilona ? În ultimele două zile se văzuseră mai rar. Ea era adesea la plimbările organizate pentru adaptarea naufragaților cosmici, iar el se refugia în singurătate. Poate că și pe Ilona o obosea dispoziția lui proastă. Era nesuferit și mereu pus pe harță. O știa prea bine.

După o jumătate de oră, ploaia contenii.

Grigore se așeză pe o bancă, scoase din buzunar o revistă și începu să o răsfoiască. Vru să urmărească cîteva pasaje cu creionul imprimator, dar constată că nu-l avea la el. Probabil că-l pierduse, își spuse enervat, gîndindu-se că toate îi mergeau pe dos.

Își aminti deodată de profesorul Gromov. Îi ceru indicativul de la centrala televizofonică și peste puține minute, pe micul ecran apăru chipul unui bătrîn cu trăsături de o mare mobilitate. Avea o vorbă repede și blajină. În vocea lui răzbătea o undă de duioșie stăpînită.

- Tocmai voiam să te chem ! fură primele lui cuvinte. Îmi pare nespus de bine că te revăd, că ești, în sfîrșit, sănătos. Am urmărit toată întîmplarea ta. Acum aș vrea să te am pe aproape, băiete. Sînt încă tînăr - că de vîrstă nu-mi prea pasă -, dar dacă te-aș vedea, aș mai întineri cu douăzeci de ani. Flăcăule, trage o fugă pînă la Eî-

Solohu și o să ne depănăm amintirile ! Cînd vii p-aici ? Cred că biblioteca mea are cu ce să te tenteze.

Cînd Tăun ajunsese să spună și el cîteva cuvinte, îi mărturisi doar necazul lui, dorința de a sfîrși cu viața comprimată.

Profesorul nu stătu mult pe gînduri.

- Ascultă, Grigore ! Doar nu vrei invitație în scris. Eu și biblioteca mea, institutul și Centrul cultural central, întregul Ei-Solohu și tot ce mai vrei pe deasupra, te așteaptă. Auzi ? Te așteptăm. Nu se face să refuzi. Stai cîtva timp aici și, dacă vrei, pleci pe urmă la București. Și acum, te las, că m-au năpădit niște oaspeți.

După convorbire, Tăun se sculă să plece. Dar i se păru că dincolo de copaci se mișcă ceva și o porni într-acolo.

Ajuns în poiană, se opri, mirat.

Un grup de mașini complicate, avînd forme pe care meteorologul nu le cunoștea, înălțau cu o viteză de neînchipuit o clădire.

- Noul pavilion sanatorial, de care am auzit vorbindu-se! își spuse Tăun.

Brațele extensibile ale marilor combine de construcții ridicau în aer, pînă la înălțimi considerabile, pereții prefabricați ai unei clădiri - care cuprindeau ușile, ferestrele, toate instalațiile - și le montau în fundația existentă. După pereți, urmă un planșeu, pe care brațele mașinii îl îmbinară cu pereții.

În agitația lor neînteruptă, combinele păreau făpturi însuflețite, înzestrate cu inteligență. Știau parcă ce materiale trebuiau să aleagă din stivele de elemente prefabricate, pînă unde să le ridice, cum să le fixeze unele într-altele. Prin aer circulau, în același timp, zeci de piese ale construcției, cu o viteză și o precizie uimitoare. Totul se petrecea fără vreun alt zgomot decît clinchetul elementelor de construcție, care se îmbucau unul într-altul.

Tăun examina atent acest șantier de construcții automatizat. Compara în minte forma mașinilor și viteza de mișcare a organelor lor cu cele existente pe vremea cînd pornise în lupta cu Sahara.

Ce imprimă acest aer de eleganță mașinilor, lucrării în general ? Forma simplă ? Viteza ? Nu, aici nu se puteau stabili deosebiri esențiale între mașinile pe care le vedea și cele pe care le cunoscuse.

Tăun căută din ochi pe omul care conducea operația.

Deodată îl zări, într-o cabină cilindrică, purtată de un autovehicul. Se apropie pe nesimțite de el și începu să-l privească cu interes.

În fața tehnicianului se afla o masă de comandă. Mai multe cadrane îi indicau în orice moment mersul lucrării. Din timp în timp, apăsa pe un buton și atunci, pe un ecran oval, se ivea o imagine reprezentând acea secțiune a construcției pe care dorea să o cerceteze

Încetul cu încetul, Tăun înțelese că ceea ce deosebea aceste mașini de cele pe care le cunoștea, era transmiterea mișcărilor fără angrenaje și fără axe. Fiecare organ de mașină asculta parcă de un creier al mașinii, care transmitea impulsul pe calea undelor. Fiecare mașină primea comenzile de la mașina centrală, pe care o conducea creierul viu, omul cu planul în mână. Transmiterea comenzii și a energiei de mișcare prin unde, acesta era secretul eleganței și preciziei mișcărilor întregului ansamblu.

Dorea să cerceteze mai de aproape construcția care se înălța vă-zînd cu ochii și porni spre ea.

Un semnal sonor prelung răsună. Prezența îi fusese desigur detectată. Vru totuși să înainteze. În fața lui apărură însă un fel de paravan care-i bară calea. Încercă să-l ocolească, dar paravanul se mută și el.

Puțin mai târziu, tehnicianul, care ieșise din cabină, îl bătu prietenește pe umăr și i se adresă cu mustrare în glas :

- Se poate așa ceva, prietene Tăun ? Vrei să te confunde „elefantul” meu cu un element prefabricat ?

Un pic rușinat, Grigore se dădu cu câțiva pași înapoi.

- Ei, cum îți place? îl întrebă tehnicianul, schimbînd vorba.

Acum Grigore îl recunoscuse. Era mecanicul secund al sanatoriu lui.

- Știu eu ce să spun ? Elefantul dumitale e în orice caz un robot inteligent. Nu știu însă dacă aduce oamenilor care l-au creat fericirea pe care o așteaptă de la el. Mă refer la toți „elefanții” epocii voastre... noastre, în sfîrșit.

Se urcară în cabina de dirijare, și mecanicul îi dădu lui Tăun o serie de explicații despre funcționarea combinelor de construcții. Grigore asculta cu multă atenție.

- În ce privește problema pe care ai ridicat-o în legătură cu aportul automatizării la mulțumirea omului, spuse tehnicianul, ți-aș recomanda o pictură și o simfonie,

care mi se par cele mai reușite realizări artistice ale decadei noastre. Și una și alta sânt intitulate „Omul”.

Cred că cele două opere exprimă - fiecare în felul ei - esența actualității. Pictura reprezintă o făptură omenească, care amintește de sculptura „Gînditorul”, a lui Rodin. Numai că în una din mîinile sale, o mână care e finețe și forță, vezi o mașină mică, complicată, care pare în plină acțiune. Privirea omului - gînditorul - examinează critic mașinuța. Contemplînd pictura asta, te simți creator, demiurg.

Cu pleoapele abia întredeschise, tehnicianul părea că privește amănuntele unei imagini văzute numai de el.

Iar simfonia „omul” - spuse el după cîteva clipe de tăcere - cîntă o luptă fără de sfîrșit și măreția destinului acestei lupte. Pe calea împlinirii misiunii sale cosmice, omul insuflă lutului, materiei, flacăra geniului său, veșnic nestinsă. Asta pare că spun motivele simfoniei care revin mereu pe alte planuri de armonie.

Tăun și mecanicul tăceau. În jurul lor, continua activitatea combinelor automate.

Ora fixată pentru prînz trecuse de mult, cînd Grigore o luă agale spre sanatoriu. Își aminti de Gromov. Oare era în stare să accepte, să se arunce în vîltoarea vieții ?

Preocupat cum era de ceea ce văzuse și auzise, nici nu observă că cineva se apropie de el.

Abia cînd își auzi strigat numele, tresări și ridică capul.

Glasul era al Ilonei.

- Ce s-a întîmplat, draga mea ?

Observă cu spaimă că era rănită la genunchi și o întrebă îngrijorat dacă suferise vreun accident, ilona era însă atît de tulburată, încît abia putea vorbi. Grigore o bandajă în grabă cu o batistă ruptă în două. O luă apoi de braț și se așeză cu ea pe o bancă. Abia aici începu ea să-și revină și izbuti să îngîne primele cuvinte:

- Ascultă, Grigore, trebuie să facem ceva. Așa nu mai merge!

O privi mirat, fără să înțeleagă.

- Spune-mi, ce s-a întîmplat ?

Cu respirația întretăiată, ilona îi povesti tot ce văzuse la stația de televiziune a sanatoriului.

- Înțelegi, Grigore? Fiecare mișcare a noastră este supravegheată. Nu mai avem nici un colțișor care să ne aparțină cu adevărat. Pînă și libertatea de care ne bucurăm în plimbările din parc este înșelătoare. Dacă ar ști că sîntern acum aici,

poate ne-ar examina și acum, ne-ar asculta vorbele, șoaptele. Poate că ne urmăresc și gândurile abia înfiripate, nerostite încă...

Tăun mîngîia buclele arămii ale Ilonei. Nici sieși nu îndrăznea să-și mărturisească că se bucura de cele întâmplare. Dar se bucura* Se bucura de prilejul acesta care o împingea și mai mult pe Ilona spre el.

O mie de gânduri îi treceau prin minte. Unul dintre ele își făcea drum, printre toate, înaintînd în avalanșă. Și acest gând împletea dorința lui de a păstra, de a cultiva dragostea Ilonei, nerăbdarea de a umple golul de informație și cunoaștere științifică, cu aceea, pe care nu și-o mărturisea nici lui, de a-și manifesta independența față de medici, față de Gromov. El era doar Grigore Tăun...

- Vrei să evadăm către viață, Ilona ? o întrebă el, privind-o drept în ochi.

Și întîlni în ochii ei ceva care semăna a ștrengărie.

- Ar fi minunat, Grigore, dacă s-ar putea !

- Se va putea, trebuie să se poată! răspunse Tăun hotărît... Tot ne spun ei răzvrătiți aici, în sanatoriu. Să le dovedim că merităm porecla, adăugă el rîzînd.

Tăun făcu în glumă un semn conspirativ.

Discutară aprins despre metode și planuri.

- Sîntem pe cale să facem un pas important, observă Grigore.

E nevoie de prudență și înțelepciune. Ar trebui însă, în primul rînd, să știm precis ce mai au de gând cu noi.

Hotărîră ca Tăun să discute problema lor cu coordonatorul sanatoriului.

În aceeași seară, Grigore se găsea în cabinetul doctorului Beram. Discuția, care dura de peste un ceas, se precipita...

- Atmosfera în acest sanatoriu este silnică, mijloacele utilizate sînt barbare ! izbucni Tăun.

- Și totuși, în această atmosferă și cu aceste mijloace așa-zis barbare, noi am rezolvat aici pînă astăzi - și doctorul Beram apăsă pe comutatorul integratorului statistic - 24352 cazuri de afecțiuni nervoase, 42.000...

Tăun îl întrerupse.

- Asta este. 'tocmai asta este! Ne socotiți nebuni și ne tratați ca pe niște nebuni. Ne spionați, ne urmăriți fiecare mișcare, fiecare gest. Împingeți analiza și supravegherea voastră mult dincolo de limitele admisibile. Sîntem niște obiecte de studiu, niște insecte puse sub lupă. Și asta este insuportabil, insuportabil...

Doctorul Beram simțea că făcuse o greșeală. Și era din ce în ce mai încredințat că tratamentul lui Tăun trebuie să fie prelungit. Dar totodată înțelegea că o modificare a tratamentului se impunea. Era desigur o defecțiune în sistemul lor, insuficient diferențiat după caracterul individual. Cu acest om, de pildă, nu știa niciodată cum să se poarte.

Cu gânduî la problemele stîrnite de cazul Tăun, doctorul căuta acum cuvinte de atenuare.

- Exagerezi, prietene, exagerezi! În primul rînd, nu crezi nici dumneata povestea cu nebunii. Noi nu avem aici spital de alienați, deși - evident - și spitalele de alienați sînt necesare, în număr foarte redus, desigur, în raport cu numărul infim de bolnavi de acest fel din epoca noastră. În al doilea rînd, supravegherea se oprește acolo unde este nevoie. Nimeni nu este îmboldit de vreo curiozitate bolnăvicioasă. Și în al treilea rînd, sper să lichidăm curînd cu supravegherea în cazul dumitale.

Cuvintele doctorului nu-l convingeau pe Tăun. Dimpotrivă, hotărî rea lui își găsea noi justificări. Acești oameni nu aveau de unde să-l cunoască, să-l înțeleagă. Și tocmai gândul că trebuia să termine repede cu sanatoriul, îl făcu să încerce să-l liniștească la rîndul său pe coordonator.

- Recunosc că am exagerat. Dar e bine, credeți-mă, să renunțați la perfecțiune și să lăsați puțin loc întîmplării și vieții.

Cei doi bărbați se priveau, se înfruntau. Ei se despărțiseră aparent prietenește, dar nu se convinseseră unul pe altul. Și amîndoi simțeau acest lucru, știau acest lucru.

Capitolul 8

Un Act Fără PRECEDENT În SAHARIANA

Ca în fiecare dimineață, aerul parcului fusese ozonizat în mod artificial. Tăun, care se sculase o dată cu răsăritul soarelui, inspira adânc în piept. Îi aducea aminte de excursiile pe care le făcuse în tinerețe pe culmile stîlcoase ale Pietrei Craiului. Aici se amesteca însă cu parfumul minunat al portocalilor și mandarinilor, al florilor de magnolia și al acaciei odorate.

Mergea repede, preocupat, scoțînd din cînd în cînd din buzunar un carnet în care se afla o mică hartă a parcului, pe care o cerceta cu atenție. Trecuse tocmai de un mare bazin, în care se cultivau experimental, în soluții de săruri, plante nutritive, cînd la o cotitură se trezi pe neașteptate față în față cu doctorul François.

Nu-și putu stăpîni o tresărire, pe care medicul o observă.

- Așa devreme prin parc ? îl întrebă acesta.

Tăun îi răspunse ironic că plimbările de dimineață îi făceau foarte bine, deși nu erau prescrise în tratament. Apoi adăugă :

- Deci și dumneata spionezi bolnavii ? Frumoasă meserie ! V-ați transformat în umbrele existenței noastre cronometrate.

François rîse.

- Auzi idee ! Ești cam pornit, recunoaște ! Mă duc, ca în fiecare dimineață, să vîslesc la centrul sportiv al lacului nostru. Doar nu vei fi crezând că sînt medic și în afara orelor de lucru. Nu vrei să mă însoțești ? N-ai decît să schimbi ruta plimbării.

Vădit încurcat, Grigore nu știa ce să răspundă. Tăcerea se prelungi îndeajuns pentru ca să stîrnească și mai mult nedumerirea lui François.

- De ce să vin... bîigui Grigore în sfîrșit. Mă duc spre aleea de bananieri. Acolo... e mai frumos.

Medicul îl privi pe Tăun îndelung cu ochii lui mari și limpezi, încercând să ghicească ce se petrece cu el. Dar Tăun îi ocolea privirile, fixînd un punct în gol. Ceva nu era în regulă, dar ce anume, n-ar fi putut spune. Poate că bolnavul își cucerea în felul acesta un crîmpei de libertate nevinovată. De ce să i-o fure?

- Ascultă, prietene. Nu ne condamna atît de aspru. După cum știi de mult, și eu sînt de părere că vi se aplică un tratament prea riguros, nu tocmai ușor de îndurat. Totuși, mai devreme sau mai tîrziu, vă va vindeca. Gîndește-te cum te simțeai cînd te-ai trezit din somnul terapiei și cum te simți acum. Ai fost pus pe picioare.

Tăun zîmbi.

- Fizicește da, dar restul ? îmi simt uneori nervii întinși ca niște coarde gata să se rupă. Nu oricine se complăce în situația unui cățeluș purtat de zgardă. Cunoscut argumentele colegului dumitale, doctorul Naser: „Caz unic”, „mai bine prudență excesivă decît eșecuri”, „Curînd se va obișnui”. Dar ce-mi pasă mie de toate astea ? De ce să mă aleg eu cu ponosul prudenței voastre ?

- E ușor de spus. Dar noi, medicii, sîntem aceia care purtăm răspunderea însănătoșirii dumitale. Privirile întregii lumi sînt ațintite spre sanatoriul nostru, în care sînt tratați bolnavi atît de neobișnuiți, cum e climatologul Tăun și naufragiații cosmici.

Tăun se hotărî să curme discuția :

- Va să zică e vorba de renumele sanatoriului. Sigur - argumente se găsesc ! Dar ce sens are tot ce vorbim noi ? Știu că nu vă pot convinge. Numai să nu fie nevoie, după readaptare, de un nou tratament, pentru remedierea efectelor tratamentului actual... Și acum, la revedere.

Doctorul reținu câțva timp mâna întinsă a lui Grigore într-a sa

- Sînt multe lucruri adevărate în ceea ce spui. Prea le vezi însă, pe toate în negru. Într-un caz ca al dumitale, bîjbîim și noi. Eu îți doresc să intri mai curînd în viața noastră de toate zilele. La revedere!

Fiecare porni pe drumul său.

Tăun era acum și mai grăbit. După ce merse o bună bucată de drum, începu să alerge, cu carnetul deschis în mână.

Cînd ajunse, în sfîrșit, în fața zidului care înconjura stația sanatorială de televiziune, se uită atent de jur împrejur. Apoi se ghemui într-un tufiș. Voia să confirme înțelegerea pe care o luase cu profesorul Gromov, cu două zile mai înainte, după ce Ilona Erdely descoperise stația.

Formă un indicativ televizofonic și curînd pe ecranul micului aparat- apărură chipul bătrînului.

- Ei, tinere, cum merge cu necazurile readaptării ? Pe cînd la treabă ? Sau poate că au de gînd să te pună în spirt și să păstreze ca piesă de muzeu...

Grigore șopti repede în televizofon:

- Menții propunerea, profesore Gromov ?
- Sigur că da, mai mult ca oricînd. Abia aștept. Dă-i drumul, frate Grigore !

Glasul lui Grigore căpătă un accent cald :

- Îți mulțumesc mult, mult de tot !

După ce convorbirea luă sfîrșit, Tăun spuse aproape cu voce tare:

- Dacă de data asta televizorul sanatoriului n-a fost tocmai în urmărirea mea, avem toate șansele să scăpăm pentru totdeauna de ei.

Cu un gest rapid, sări peste zidul de piatră și se ascunse repede îndărătul unui arbore.

Ciudata clădire tronconică părea goală. După cum se așteptase, la ora aceasta televizorul sanatorial nu era în funcțiune.

Grigore simțea acum o strângere de inimă. Era pe cale să comită o faptă care era probabil fără precedent în secolul al XXI-lea. Totuși, la naiba ! Viața nu știe să

aștepte. Doar nu-și putea îngădui s-o risipească pentru cheful unor doctori. Și apoi, ceea ce fac ei, acești medici, e moral ? Cine le dă dreptul să-l cerceteze ca pe o gîză sub lupă ?

O porni hotărît spre stație. Deschise ușa cu ușurință, prin simpla apăsare a butonului pe care scria „Intrare”. L'n mic antreu și apoi pătrunse în încăperea care adăpostea instalația.

Trebuia să acționeze repede. Dar cînd începu să cerceteze cu atenție aparatura care se afla în fața sa, îl cuprinse îndoiala.

Se așteptase să găsească ușor piesa centrală a televizorului. Se gîndea la un transformator de alimentare sau la transistori, piese mici, al căror element esențial îl formează semiconductori de ger- maniu sau de oxizi metalici și care au un rol esențial în dispozitivele de televiziune. Își închipuia că demontarea a una sau două piese de acestea ar fi însemnat scoaterea din funcțiune a agregatului, pînă la găsirea defectului și punerea a noi piese.

Dar lucrurile nu stăteau așa cum nădăjduise Tăun.

Trei oglinzi metalice, așezate în planuri care făceau între ele unghiuri diferite, formau partea cea mai masivă a instalației. Dar nu asta căuta el. Trebuia să descopere piesa cu adevărat esențială, elementul sensibil, acela care transformă radiațiile luminoase în impulsuri electrice.

Se apropie de ferestrele clădirii. Le examinează. Păreau făcute dintr-o sticlă perfect transparentă. Să spargă o fereastră ? Ar fi făcut zgomot și nu avea nici un sens. Se pregătea să examineze restul pieselor, cînd îl fulgeră un gînd.

Se întoarse din nou către una dintre ferestre. O cercetă cu mai mare atenție și observă abia acum niște striții fine, paralele, pe suprafața sticlei. Se scotoci prin buzunare. Știa că are o lupă puternic măritoare. O găsi. Privi atent, cu ajutorul instrumentului, strițiile. Nu încăpea nici o îndoială. O pulbere fină, argintie, le umplea. Grosimea strițiilor era cam cât a zecea parte dintr-un fir de păr. Nu putea să se dumirească asupra rolului lor. Dar era sigur că formau piese de importanță capitală pentru întregul dispozitiv.

Începu să zgîrie sticla cu vîrfnîl de diamant artificial al creionului său de înregistrare. Treaba mergea ușor și repede. Făcu repede operația la toate ferestrele clădirii tronconice.

După ce termină tot ce își propusese, părăsi stația.

Curînd se afla din nou pe aleele umbroase ale parcului. Ora în- tîlnirii cu Ilona trecuse. Era însă sigur că o va găsi în punctul stabilit și porni repede într-acolo.

Deodată zări o siluetă neagră, care se mișca chiar în poienița unde era fixată întîlnirea.

Se îmbrăcase în negru ? De ce oare ?

Grăbi pașii, dar după cîteva clipe se opri brusc în loc. Nu era Ilona ! Unul dintre horticultorii sanatoriului își făcea de lucru pe lângă niște tufe

Tăun simți că îi năvălește sângele în cap. Cîte ghinioane ! Mai întîi întîlnirea cu doctorul François, apoi greutățile de la stația de televiziune, acum asta...

Unde putea fi Ilona? Ce era de făcut?

Dacă pornea în căutarea ei, risca să fie zărit, căci trebuia să dea în primul rînd ocol poieniței. Dacă nu o căuta, așteptînd să plece omul cu florile, se făcea prea tîrziu. În parc ar fi venit tot mai mulți bolnavi și proiectul lor ar fi eșuat.

Din spatele lui. cineva îi acoperi ochii cu degetele.

- Ilona, în sfîrșit ! șopti Tăun, întorcîndu-se repede și cuprin- zînd-o cu brațul.

Îi spuse că nu mai aveau să se teamă din partea stației, pentru cel puțin două-trei ore. O porniră împreună pe drumul care ducea spre o ieșire dosnică a parcului, pe care Tăun o descoperise cu o zi în urmă.

Pășeau alături, braț la braț, cu sentimentul unei mari îndrăzneli. Freamătul vegetației multicolore, în bătaia vîntului de dimineață, li se părea amîndurora preludiul unei noi etape a vieții.

Capitolul 9

O VIZITĂ NEAȘTEPTATĂ ȘI TARDIVĂ

Mătușa Maria, o femeie mărunțică și fără astîmpăr, aștepta de multă vreme nerăbdătoare, într-unul din saloanele sanatoriului saharian.

La coborârea din racheta intercontinentală nu se simțise tocmai bine. Medicii din sanatoriu ii restabiliseră însă ușor buna dispoziție, supunînd-o unui tratament care influența asupra stării generale a organismului, prin intermediul unei combinații de senzații de culoare și miros.

La sosirea ei, Tăun nu se afla în clădirea sanatoriului și trimiseseră de aceea după el. Se resemna deci să-l aștepte.

- Asta-i riscul cînd vrei să faci surprize nepoților și vii neanunțată ! Își zise bătrîna. Dacă lui Grigore i-o fi plăcînd și acum s-o ia razna pe coclauri, ca pe vremuri, apoi țin-te bine și așteaptă-l pînă ți se urăște.

Își" deschise geanta și începu să înșire pe masă lucrurile pe care le adusese cu ea. Erau fotografii ale părinților climatologului, imagini din orașele țării așa cum arătau în deceniul al II-lea al veacului al XXI-lea, cîteva scrisori de la prieteni, tăieturi din ziarele anului în care avusese loc Congresul de la Tuanin, vechiul aparat fotografic al lui Grigore și alte obiecte. Adusese și cîteva monezi din secolul al XX-lea, cînd oamenii se mai serveau de bani pentru a plăti diferite mărfuri și servicii, un toc rezervor cu cerneală, un mic bec electric și alte cîteva relicve.

Timpul trecea.

Coordonatorul sanatoriului venise tocmai să-i spună că va mai trebui să aștepte puțin, cînd doctorul Naser intră în salon, vizibil tulburat.

- A fost cercetat tot parcul. Lipsește și Ilona Erdely. Mă tem că...

Doctorul Beram îl întrerupse nervos.

- Și tocmai astăzi s-a stricat televizorul special ! N-a fost încă reparat ? Mecanicii noștri...

- Cu stricăciunea asta e ceva ciudat, îl întrerupse doctorul Naser. Ferestrele receptoare au fost - pur și simplu - zgîriate.

- Plutim, cu alte cuvinte, în plin mister, observă coordonatorul, încercînd să surîdă. „Răzvrățiții" au șters-o. Mă rog, ca în romanele de aventuri de acum o sută de ani.

În clipa aceea pătrunse în salon doctorul François.

- Poarta mascată din fundul parcului a fost găsită întredeschisă ! strigă el de la ușă.

În odaie se lăsă o tăcere care se prelungi multă vreme.

Toți știau acum ce se petrecuse. Prima care începu să vorbească fu însă mătușa Maria.

- Auzi ce pacoste! Măcar de l-ați mai fi reținut o zi două pe aici. Ce i-ați făcut maică, de n-a mai putut să rabde? Orice mi-aș fi putut închipui, dar nu mă așteptam să fac o călătorie de atîtea mii de kilometri pe degeaba !

Medicii nu-l răspunseră. Părăsiră unul după altul încăperea. Ultimul care ieși fu François. Ajuns în ușa, se mai întoarse încă o dată și o privi îndelung pe bătrână. Apoi plecă și el. Nu știa prea bine dacă era bucuros sau nemulțumit de cele petrecute.

Capitolul 10

EVADAREA

Trecuse vreo oră de cînd Tăun izbutise să scoată din funcțiune stația de televiziune, cînd două umbre se strecurară, nevăzute de nimeni, prin poarta din fundul parcului.

Ajunși dincolo de zid, Grigore și Ilona se opriră locului. Tăun, care nu mai ieșise în stradă, avu nevoie de cîteva clipe de adaptare. Mișcarea care se desfășura în fața lui era de-a dreptul amețitoare. Rachetele, elicopterele și platformele individuale zburătoare, care decolau și aterizau în piața din apropiere, circulația rapidă a benzilor de transport, încărcate cu diferite produse, pe una din laturile străzii, formele foarte variate ale construcțiilor care se ridicau de ambele părți ale drumului, - toate îi dădeau un simțămînt ciudat.

Cei doi fugari, adăpostiți de o boltă din zidul sanatoriului, priveau neobservați lumea din fața lor.

După ce se obișnuiră întrucîtva cu mișcarea vehiculelor, Tăun își dădu seama încetul cu încetul că unele lucruri făceau din strada aceea, cu toată mișcarea rapidă, un loc îmbietor. În primul rînd, fețele oamenilor. Varietatea tipurilor: blonde - slave și germane - oacheșe: indiene, chipuri măslinii și mongole, chipuri smeade arăbești. Și chipurile acestor oameni erau vesele, limpezi. Arareori puteai zări cîte un om singur. Mergeau în grupuri de cîte trei-patru, fie pe jos, fie în vehicule.

Erau apoi gesturile acestea firești cu care tinerii țineau talia fetelor. Erau hainele acelea simple, largi, divers colorate, alcătuiind un ansamblu animat. Strada era veselă. Și era curată ca o figurină de cristal de munte, proaspăt ștersă.

Ilona se strînse lîngă Tăun. Senzația de neliniște în fața mulțimii o mai cuprindea și acum. Îl îndemnă pe Grigore să se grăbească, arătîndu-i cabinele viu colorate din mijlocul străzii.

- Cu un vehicul dintr-acesta vom călători ! spuse ea.
- Ce fel de vehicul ? întrebă Tăun, neîncrezător. Unde-i sînt roțile ?

- Și totuși, ne va duce foarte bine, zise Ilona rîzînd. Să ne grăbim, căci pleacă. Nici nu știi ce noroc am avut că am găsit drumul staționînd !

Grigore Tăun făcu ochii mari. Ar fi vrut să ceară lămuriri asupra expresiei „am găsit drumul staționînd”, dar nu era timp de așa ceva și o urmă în grabă pe Ilona. Cîteva secunde mai tîrziu, ședeau amîndoi pe canapeaua comodă a unei cabine.

Vehiculul se puse într-adevăr curînd în mișcare. Dar nu se deplasa numai el, ci toate celelalte cabine aflate în partea centrală a străzii. Mai precis, se mișca banda principală a drumului pe care se aflau, purtînd toate cabinele, cu o viteză apreciabilă.

Din cînd în cînd, un vehicul luneca s>pre dreapta, pînă ajungea pe o bandă-laterală. Aceasta începea atunci să înainteze mai încet, pînă ce se oprea cu totul. Pasagerii ajunși la destinație coborau.

De o parte și de alta a străzii clădirile orașului defilau într-o trecere rapidă. Unele păreau adevărate palate, cu un aspect monumental, dar majoritatea construcțiilor aveau dimensiuni mai mici. Acestea din urmă erau clădiri de 5-6 etaje, cu siluete simple, dar elegante, așezate în mijlocul unor parcuri. Numeroasele verande și acoperișuri-terase erau bogat ornamentate cu arbuști și flori.

- Un adevărat oraș-grădină ! observă Grigore, care începuse să se obișnuiască cu ritmul rapid al circulației și nu se mai sătura contemplînd aspectul acestui centru urban.

Ilona, care se afla lîngă tabloul de comandă al vehiculului, nici nu-l auzi. O preocupa cu totul altceva. Și, ca întotdeauna cînd își concentra atenția, buzele i se formau ca acelea ale unui copil care se răsfață.

- De unde spuneai că trebuie să luăm trenul subteran spre El- Solohu ? întrebă ea cu o voce din care răzbătea o oarecare nemulțumire.

- De la Kadar, răspunse Grigore. Așa mi-a explicat cel puțin Gro- mov. Dar de ce întrebi ?

- Cred că am încurcat-o ! Ne găsim pe un drum rulant care nu duce într-acolo. Pe tabloul de comandă nu e nicăieri însemnată această localitate. Ce e de făcut ?

Grigore se gîndi puțin, apoi spuse :

- Știi care e părerea mea ? Apasă pe un buton oarecare. Vom coborî la stația respectivă și ne vom interesa cum putem ajunge la Kadar.

Ilona îl ascultă.

Acum drumul mobil ieșise din localitatea unde se afla sanatoriul. Trecea printre lanuri bogate de cereale care păreau că nu se mai sfîrșesc, orîntre crînguri de un verde intens ; străbătea diferite așezări, care fiecare în felul ei forma un ansamblu arhitectonic distinct. Comun tuturor așezărilor erau zonele colorate, grupe de plante verzi, roșii, albastre, violete.

Capitolul 11

TROMBA DE Apă

Erau instalați de mai bine de jumătate de oră în cabină, cînd deodată aceasta a'uncă spre dreapta, pe o bandă secundară. Vehiculul continuă să înainteze un timp,, cu o viteză din ce în ce mai redusă și apoi se opri într-o mică piață. Aceasta se găsea pe un platou înalt, de unde se zărea țărmul mării. Ușa se deschise singură și coborîră am în doi.

Nu se vedea în apropiere nici un om, și Grigore Tăun, obosit de întîmplările acestei dimineți agitate, ar fi dorit să se odihnească cîteva clipe.

Voia tocmai să-i împărtășească acest gînd Ilonei, cînd dinspre mare începu să se audă un vuiet surd, care creștea treptat în intensitate. Privind într-acolo, nu zăriră un timp nimic care să le atragă atenția. Pe urmă, dintr-o dată, apa începu să se învoluteze. Valurile care loveau în maluri se succedau tot mai repede.

La vreo cîteva sute de metri în largul mării fîșni, cu un zgomot puternic, un gigantic șuvoi de apă.

Ținîndu-se de mînă, cei doi evadați priveau speriați tromba amenințătoare.

Aceasta se ridică repede până la o înălțime considerabilă. Pe cer se desena acum un curcubeu multiplu, care-și tremura în zări faldurile diafane.

Valurile marine urcau tot mai sus colina, amenințând să înghită și platoul pe care se găseau Grigore și Ilona.

Începură să alerge, depărtîndu-se de mal. După puțină vreme, Ilona se împiedică și căzu.

- Nu are nici un rost să fugim, Grigore, îi spuse ea, în timp ce acesta o ajuta să se ridice. Mai bine să ne adăpostim undeva.

La cîțiva metri de ei se afla intrarea unui tunel, care cobora pieziș în pămînt. O luară spre deschizătura, lui. Cînd ajunseră la cîțiva pași de gura tunelului, ieși șuierînd un venicul de forma unui fus, care se opri în fața lor. Ușa acestuia se

deschise larg, invitând parcă pe niște pasageri nevăzuți să urce. După cîteva secunde, se închise la loc și vehiculul o porni pieziș în sus, asemenea unei păsări care-și ia zborul.

Grigore și Ilona se priviră nedumeriți.

În acest timp, coloana de apă care se ridicase din mare, se desfăcea în jerbe colosale. Pe cei doi fugari îi cuprindea o neliniște, ca în fața semnelor care prevestesc erupția unui vulcan. Trebuiau să se adăpostească cu orice preț.

Un al doilea vehicul își făcu apariția din tunel.

Grigore Tăun se hotărî să nu mai aștepte. În cîteva pași fu împreună cu Ilona lângă navă, iar cînd ușile acesteia se deschiseră, săriră înăuntru.

Vehiculul avea șase locuri și era construit dintr-un material transparent. Decolă lin, fără cea mai mică zdruncinătură.

Abia plecase, cînd Ilona scoase un strigăt de bucurie :

- Uită-te la tabloul de comandă, Grigore !

Îi arătă unul dintre zecile de butoane ale plăcii triunghiulare. Deasupra lui, pe un disc argintiu, era însemnat cu litere albastre numele localității unde doreau să ajungă.

EL-SOLOHU

Tăun apăsă pe buton cu un simțămînt de ușurare. Nava aeriană execută un viraj larg spre stînga și, după puțin timp, începu să zboare iar în linie dreaptă.

Tromba de apă nu se mai vedea. Dedesubtul vehiculului aerian se desfășura însă o priveliște tulburătoare.

Sahariana...

Țara viselor tinereții, țara pentru cucerirea căreia venise de pe malurile dunărene să lupte cu dunele de nisip. O contempla cu emoție, cu o nesfârșită duiosie.

O adevărată geometrie telurică, alcătuită din fețe de cerc, lacuri cu argintul apelor scînteind în soare, paralelipiede verzi de arbori în rînduri strînse, o vastă rețea de canale, - toate acestea împodobind podișuri largi, înconjurate de terase în trepte. Semănînd cu niște valuri încremenite, dealurile își înfățișau podoabele verzi.

Benzile șoselelor urmau elegant linia de pantă lină și atingeau cu nenumăratele lor ramificații grădinile, lacurile, livezile.

Vedeau prin aparatele de apropiat oamenii, vegetația, clădirile din care ieșeau vehicule încărcate cu uriașe cantități de produse de tot felul. Ansamblul și fiecare amănunt în parte îți dădea o impresie de vigoare și siguranță.

Aici a fost deșert, șoptea Tăun, cu un fel de evlavie. Omul a ajuns să lucreze la scară planetară. Și va veni vremea când va lucra la scară cosmică...

Se aflau într-un vehicul de excursie de mică viteză. Aparatele de bord indicau o viteză constantă de 1.000 kilometri pe oră, adică o viteză de aproximativ 20 de ori mai mică decât a obișnuitelor avioane stratosferice, despre care citiseră în toate ziarele Saharianei.

Ilona se întinse leneș în scaun. Privea acum în sus, spre cer, prin luminatorul superior al vehiculului aerian. Observă surprinsă că bolta nu mai era de un albastru pur. Avea nuanțe cenușii-roșiatice. Soarele se vedea ca printr-o sită fină de nori.

- Privește, Grigore, la cer ! De ce o fi avînd culoarea asta ?

- Sîntem înaintea ploii, îi explică el. Ceea ce vezi sînt filtrele calorice, pulberi fine de siliciu, amestecate cu îngrășămintele pulverizate. Ele reduc prin absorbție radiația solară, care altfel ar ajunge integral la pămînt. Ploaia antrenează cu ea aceste pulberi răspîndite în cursul dimineții. După precipitație, cerul devine perfect senin. Iar rolul de agent răcoritor îl ia evaporarea apei căzute.

Ilona îl privi mirată.

- De unde știi tu toate astea ?

- Păi măcar atît să fi aflat pînă acum din puținele lecturi de specialitate, spuse Tăun surîzînd.

- Dar tromba aceea, ce să fi fost ?

Grigore se gîndi un timp înainte să răspundă.

- Știu eu ? Acum, că mă gîndesc liniștit, cred că ne-am speriat degeaba.

Probabil că face parte din complexul de măsuri menite să provoace ploaia. Îl vom întreba neapărat pe profesorul Gromov.

Vehiculul începu să coboare.

- Nădăjduiesc că la El-Solohu traficul nu e așa de intens ca în localitatea de unde am plecat, observă Ilona. Drept să-ți spun, mă cam apucă amețeala cînd mă gîndesc să mai am de-a face cu străzile secolului al XXI-lea !

Cînd mă gîndesc la cele ce vedem noi azi, mi se pare că trăim în sens invers aventurile eroului lui Ma'rk Twain, yankeul de la curtea regelui Arthur, care s-a întors

din veacul al XIX-lea în veacul al VI-lea. Cred că dacă unul din cavalerii regelui Arthur s-ar fi găsit dintr-o dată în mijlocul unei mari piețe din Budapesta anului 1956, ar fi fost tot atît de zăpăcit, cum sîntem noi cînd luăm contact, pentru prima oară, cu circulația de astăzi.

- Exagerezi, Ilona ! La urma urmei, acest așa-zis ritm trepidant este cu totul suportabil. Mi-a trebuit doar un elementar efort de adaptare ca să mă obișnuiesc. Nu, nu sînt și nu voi fi un cavaler ar- thurian !

- Pe satelitul nostru n-am avut însă nici tramvai, Grigore. Mie mi se pare ceva mai greu. Deși m-am mai plimbat de cîteva ori pe aceste străzi.

- Voi fi bătrînul tău cavaler, de tip veac XXI.

- Tînărul meu cavaler, Grigore, spuse Ilona, lipindu-și obrazul de brațul lui și privindu-l de jos în sus, cu ochii larg deschiși, în care surprindeai o scînteiere șăgalnică.

Acum nava nu mai era decît la vreo două sute de metri înălțime. Dedesubtul ei se deseneau construcțiile rustice ale unei mici localități. Privită de sus, părea un cartier al unui oraș aruncat departe de centru, dar legat de el printr-o șosea lungă, dreaptă și mobilă. Privind mai atent, puteai observa că de jur împrejurul orașului către care zburau se găseau din loc în loc asemenea mici așezări. Dacă le-ai fi unit pe toate printr-o linie, obțineai un poligon uriaș, care înconjura orașul El-Solohu.

După coborârea din vehicul, se odihniră un timp pe o bancă din grădina centrală a localității. Apoi o porniră spre casa profesorului Gromov.

Acum, cînd erau atît de aproape de țintă, cînd izbutiseră să scape de lumea închisă a sanatoriului, începu să-i macine o nouă îndoială. Vor fi oare în stare să reziste iureșului vieții noi ? Nu întrerupseseră prea devreme viața în sanatoriu ?

Și deși nici unul, nici celălalt nu spuse nici un cuvînt, își ghiciseră unul altuia gîndurile și simțeau nevoia să se apropie și mai mult, pentru a-și alunga reciproc temerile.

Partea a II-a

SECOLELE FAȚĂ-N FAȚĂ

Capitolul 12

ÎNTÎLNIREA Cu GROMOV. A DOUA RENAȘTERE

Orice s-ar spune, întâlnirea profesorului cu Tăun și „fata cerului”, cum o botezase bătrînul pe Ilona, nu era ceva obișnuit. Se aflau față-n față oameni care reprezentau două veacuri și două lumi deosebite. Se întâlneau prieteni vechi, care aveau să reînnoade firul rupt cu zeci de ani în urmă.

Gromov și Tăun se îmbrățișară. Cu toată emoția care-l stăpînea, Gromov zîmbea. Tăun nu-și putea stăpîni lacrimile.

Ilona stătea sfioasă la o parte. Simțea o durere surdă. I se părea că prietenul ei începe, din clipa aceea, să se înstrăineze, că îmbrățișarea celor doi bărbați pecetluiește o înțelegere care o exclude.

Întorcîndu-se spre Ilona, profesorul simți în ochii ciudați ai fetei, cu iriși de un albastru neobișnuit, cu pupilele larg deschise, scânteierea unei minii tulburi. El îi strânse mîna și, privind-o drept și prelung în ochi, îi rosti de cîteva ori numele pînă ce simți cum rezistența ei se risipește.

Peste cîteva clipe erau toți trei așezați în jurul unei mese scunde.

Mic de statură, cu o frunte bombată și ochi mobili, Gromov nu avea nimic din înfățișarea respectabilă a unui savant de altădată. Nici ochelarii și nici vreo barbă stufoasă nu te împiedicau să descoperi acele trăsături deschise care trădează dragostea de viață, de oameni. Bătrîn ? Da, desigur, căci pielea obrazilor nu avea strălucirea tinereții, iar zîmbetul, în care se amestecau bunătatea și ironia, îi încrețea adânc colțurile pleoapelor. Dar nici unul dintre acele semne dureroase ale bătrîneții betege, nici o infirmitate vădită nu-ți dădeau sentimentul că te afli în fața unui om sfîrșit, slab, neajutorat.

Cu ochii cînd la Grigore, cînd la Ilona, schimbînd tonul de la un cuvînt la altul, astfel încît nu știai niciodată unde se sfârșește cu seriosul și unde începe gluma, Gromov porni discuția.

- Recunoaște, Tăune, că datorezi ceva veacului nostru. Renăscut ca pasărea Phoenix din cenușă, o iei de la capăt. Cînd te văd cum arăți, nu mă mir, zău, de fata aia cu păr de aramă, care n-a găsit ceva mai bun de făcut decît să te însoțească...

Tăun roși ca un elev prins cu fițuica, încurcat, închidea și deschidea un briceag cu un gest care-i era familiar încă de pe vremea primei lui tinereți.

Ilona, amuzată și împăcată acum, privea cînd la unul, cînd la celălalt. Profesorul începuse să-i placă. Îi plăcea și sficiunea lui Tăun față de dascălul său, o sficiune pe care n-o cunoscuse pînă acum.

- Professore, aş da înfăţişarea mea şi vreo douăzeci de ani din viaţă pentru a nu mă simţi atât de ignorant, atât de nepregătit, atât de gol - atât de rupt de toate câte se întâmplă în lume.

- O, o ! Să lăsăm dramele astea supraintelectuale. Crezi că toţi oamenii veacului nostru sânt biblioteci ambulante? Îţi pot prezenta mii de indivizi profund mulţumiţi, utili societăţii noastre, care nu ştiu să rezolve o integrală simplă.

- Bine, bine, dar eu am fost obişnuit să.,,

- Să fii întotdeauna primul... interveni Ilona.

- Şi crezi că este suportabil să fii printre ultimii ? spuse repede Tăun.

Gromov simţea că discuţia lunecă spre un impas. Se lovi cu mîna peste frunte, ca şi cum ar fi uitat un lucru de seamă :

- Bine, dar sînt o gazdă cu totul imposibilă! Nu v-am oferit nici măcar o gustare !

Apăsînd pe un buton, făcu să apară alături de el o măsuţă de serviciu, cu vase de cuarţ colorate în cele mai fine nuanţe, adevărate opere de artă, după părerea lui Tăun. Vasele erau pline cu un lichid verzui. Fiecare dintre ele avea un tub transparent şi îndoit ca o lulea.

Profesorul îşi îmbie oaspeţii să guste băutura. Era un amestec de arome şi gusturi deosebite. Ilona şi Tăun sorbeau cu vădită plăcere. Simţeau cum o bună dispoziţie înviorătoare puneă încetul cu încetul stăpînire pe ei. Aceasta nu avea însă nimic de-a face cu ameţeala pe care o produce alcoolul. Erau treji, proaspeţi şi sătui.

Tăun se simţea acum în stare să descifreze zece meteorograme - acele documente meteorologice cu care lucra el pe timpuri, când mai era cunoscutul climatolog Grigore Tăun, creatorul sistemului de previziune a fenomenelor meteorologice pe timp de un an, cu abatere maximă de 20 de ore.

Şi Tăun îl copleşi pe Gromov cu un potop de întrebări.

Voia să ştie ce deveniseră oamenii cu care pornise împreună în lupta cu deşertul. Voia să ştie care este stadiul actual al ştiinţei, ce paşi esenţiali a făcut tehnica. Amesteca întrebări generale cu chestiuni particulare. Ce rol au cei şase sateliţi tereştri ficşi, despre care auzise vorbindu-se adesea la programele radar-televizate ? Ce era cu tromba oceanică ?

Voia să ştie cum s-a născut Sahariana, de ale cărei începuturi era legată prima lui viaţă.

Voia să ştie, să ştie...

Tăun își exprima setea sa aprigă de cunoaștere a tot ce s-a realizat pe Pământ, a tot ce a devenit, în timpul somnului său, omenirea.

Pe Ilona o uimi și o impresionează această avalanșă. Nu-și luase privirile de pe buzele lui Tăun câtă vreme durase îndelunga sa perorație interogativă. Acum îl privea pe profesor ca și cum ar fi spus: „Ei, să te văd, maestre !”

Gromov clătină din cap cu sprâncenele încruntate a mirare prefăcută, cu buza lăsată în jos.

- Uite ce-i, Grigore, începu el, aplică un coeficient de reducere de 90% la întrebări și-i dau drumul. Îmi vine să cred că vrei să mă blochezi definitiv, ca să n-am timp să-i fac curte „fetei cerului”. Să știi că la noi, aici, nu faci treabă cu exclusivismul și graba asta.

Ilona își trase scaunul lângă Gromov. Și, răspunzând glumei, îi spuse cu un aer familiar:

- Nu mai e nevoie de curte. M-ați cucerit, și încă definitiv.

Gromov mângâie cu degetele buclele arămii ale Ilonei. De pe chipul său se risipi însă repede zîmbetul șiret. Trei cute verticale adinei îi brăzdară fruntea.

- Dacă stai să te gîndești bine, începu el, nici nu sînt prea interesante și nici prea plăcute toate. Închipuți-vă, de pildă, că m-aș apuca să vă descriu cazurile de dezertare de la lupta pentru învierea Saharei, de pe vremea cînd nisipul, vîntul și cele 50° la umbră erau „plăcerile” obișnuite, iar scorpionii nu ezitau să-ți viziteze cortul. Dar fiindcă intrați în veacul acesta cu o întîrziere de 50 de ani, mă simt dator să-l judec în fața voastră.

- Prietene Gromov, înainte de judecarea veacului, spune-mi ce s-a întîmplat cu canadianul Lindsay. Îți aduci aminte de el ? Lucra la studiul microbilor rezistenți la soare puternic, îmi era prieten, bun prieten, cu toate ciudățeniile lui...

- Și de ce mă întrebi tocmai acum de el ?

- Pentru că vorbeai de dezertori. Și nu știi de ce, dar...

- Da, da ! Ai presimțit bine. Lindsay este unul dintre cei care s-au frînt. Numai că el s-a frînt sub povara propriei lui pasiuni. Nu-și îngăduia nici somn, nici odihnă. Era atât de prins în mreaja preocupărilor lui, atât de nerăbdător să descopere, să cucerească, să-și atingă obiectivele, încît a mers mult peste 'limitele rezistenței sale fizice și mai ales psihice.

Sfârșitul lui a început prin alcoolizare. Și-a pierdut, încetul cu încetul, echilibrul. Toate încercările de a-l reeduca, de a-l redresa au dat greș. Era prea slab și prea puternic. Într-un moment de nebunie, blestemînd Sahara și pe saharieni, a încercat - în văzul tuturor - să arunce în aer edificiul central al federației din El-Solohu, care pe atunci era un grup de corturi în jurul unei construcții de piatră. Lindsay n-a dezertat, și s-a frînt. Și el n-a fost singurul din această categorie. Alții s-au speriat repede de soare, de nisip, de viața în corturi, de nereușita primelor încercări, întorcîndu-se spre locurile lor de baștină.

Ilona se chirci, se ghemui pur și simplu sub brațul lui Gromov, ca și cum s-ar fi adăpostit. Îl întrerupse.

- Bine, dar Lindsay trebuie să fi suferit teribil, iar cei care au plecat... în definitiv, ce ați fi vrut de la ei ? Să aștepte să se prăbușească și ei ?

Gromov tăcu o clipă. Privea o cutiuță de fildeș, pe care o scosese din buzunarul tunicii. Obiectul părea o jucărie. El atrase privirile Ilonei.

- Vedeți, copii. Procesul Lindsay și, în general, procesul dezertărilor a fost necesar pentru nașterea Saharianei. Aș spune că nici nu se putea altfel. A fost un proces de selecție, iar oamenii cernuți prin sita greutăților au alcătuit o temelie serioasă pentru această societate, pentru această națiune internațională. Iar Lindsay ne-a învățat, prin jertfirea lui, cît de absurdă este forțarea limitelor puterii omenești.

În pauza care se lăsase între cei trei, fiecare urmărea gînduri proprii. Grigore îl revedea pe Lindsay atît de aproape încît parcă-i asculta hohotul acela supărător cu care canadianul își întâmpina prietenii. În vîna de pe fruntea lui Grigore zvîcnea dureros sîngele. Ilona întinse mîna spre „jucăria” pe care Gromov o lăsase să lunece pe jos.

- Vedeți, continuă Gromov, după cîteva secunde de tăcere, ne-am luat cu vorba și nu v-am spus esențialul. Uite, facem o convenție. Nu mă întrerupeți timp de cîteva minute și pe urmă întrebați tot ce vreți, iar eu răspund tot ce pot... De acord ?

- De acord ! spuse Ilona, sucind pe toate părțile cutiuța de fildeș. Iar Tăun repetă ca o îngînare : „De acord !”.

Ilona și Tăun sorbiră din paharele de cuarț băutura, cu care se obișnuiseră foarte repede.

- Veacul nostru, copii, reîncepu Gromov, veacul acesta al XXI-lea, culege harnic roadele semințelor pe care le-a aruncat veacul al XX-lea, curajosul, risipitorul,

darnicul, generosul veac al XX-lea. Să nu mă spuneți la nimeni, dar părerea mea este că n-am realizat noi creații științifice mai importante decât teoria cuantelor, teoria relativității, mecanica ondulatorie și toate teoriile fizicii întemeiate în primul pătrar al veacului trecut. Sigur că unii s-ar putea lăuda cu sistemul nostru de cercetare a fenomenelor naturale - sistematic, în ansamblu și nu numai pe ramuri, nu „bucățică cu bucățică”, cum spun unii în derîdere despre cercetarea științifică de acum o sută de ani -, s-ar mai putea lăuda cu transformarea biologiei, din ceea ce a fost acum o sută de ani, în știință adevărată, cu prefacerea artei medicale în știință. Alții ar putea să vă aducă drept dovadă a superiorității veacului nostru faptul că noi am reușit să creăm metode și dispozitive practice pentru transformarea economică a oricărei forme de energie în energie atomică, chimică, biologică, fără să fie nevoie să trecem prin forma greoaie și risipitoare a energiei termice. Ar putea să vă arate că imensele centrale termonucleare de altădată s-au transformat în instalații suple, de dimensiuni mici, și că aburul a fost izgonit de pretutindeni, pînă și din locurile unde e pregătită mîncarea. În sfîrșit. unii v-ar putea uimi cu amănuntul că în epoca noastră nu mai există orbi - orbi adevărați, cu defecte de vedere, că de ceilalți, care au... orbul găinilor, nu ne putem plînge, avem destui -, dar toate acestea și o mie de altele ca și imensul material informativ strîns și noile legi descoperite în fizică și biologie, matematica nouă, nu sînt decît aplicații, extinderi și generalizări ale descoperirilor veacului al XX-lea.

În veacul nostru, în societatea noastră sahariană, este însă transformată din rădăcini viața oamenilor. Noi sîntem culegătorii roadelor bogate ale celei de-a doua Renașteri.

Prima Renaștere, cea din Europa secolelor al XV-lea și al XVI-lea, scuturînd lanțurile ruginite ale întunecatului Ev Mediu, a chemat omenirea la conștiința dreptului de a lupta pentru propria ei fericire, Dar armele pentru această luptă nu erau încă făurite. Omului îi erau închinată scrierile lui Erasmus din Rotterdam, operele și gîndurile lui Leonardo da Vinci, picturile lui Rafael, știința lui Galileu, invenția lui Gutenberg. Înflorise în orașe năzuința spre frumos și libertate. Dar totul semăna cu visul nutrit de niște întemnițați care n-aveau cu ce să dărâme zidurile ce-i despărțeau de lumină.

A fost prima Renaștere, prima zvîcnire a conștiinței omenirii pentru dreptul ei la fericire. Abia cînd s-au făurit armele luptei pentru fericire a putut fi cucerită libertatea.

Iar eliberarea de exploatare, libertatea tuturor oamenilor și a fiecăruia în parte, a însemnat a doua mare Renaștere. Ea a transformat visul la fericire în dreptul la muncă și fericire.

Veacul nostru aduce oamenilor, fiecăruia dintre ei, o parte din fericirea omenirii, iar dreptul la muncă s-a transformat în dragoste, în pasiune pentru creație. Asta mi se pare esențialul.

Se opri zâmbind.

- Și, după cuvîntarea asta, sînt gata să devin ținta atacurilor. Dați-i drumul !
- Eu întîi, spuse Ilona, ridicînd un deget, ca o elevă cuminte.
- Aveți cuvîntul, spuse cu solemnitate prefăcută Gromov.
- Mai există vis în viața saharienilor ? Sau totul e definitiv și sigur ?
- O, draga mea. Aș spune mai degrabă că toți trăim. în fiecare zi, cîte un vis, o aventură. Trăim, aproape fiecare dintre noi, la niveluri diferite, aventura cunoașterii. E atît de mult de cunoscut! E atît de pasionantă lupta pentru cunoaștere! Trăim aventura dragostei, a construcției, a călătoriilor de-a lungul și de-a latul lumii. Deosebirea față de trecut este doar că aventura o trăiești și n-o visezi numai. Tu însăși, Ilona, vei trăi o mie de aventuri. Și Tăun la fel.

Trăim, afară de asta, o mare aventură, prin care trece orice membru al societății sahariene, aventura pedagogică. Noi creăm în această aventură individualitatea puternică a cuceritorilor planetei.

Și trăim marea aventură a zborului interastral. N-avem suficientă vreme, Ilona, să trăim toate aventurile și de aceea luptăm pentru prelungirea vieții. Și nimic nu-i definitiv, Ilona. Toate-s doar începuturile unor mari aventuri.

- Așa e bine, conchise Ilona, cu ochi strălucitori.

Tăun o privi și simți începutul vag al unei îndoieli. Și pentru că avea impresia că i s-ar putea citi pe figură ce simte dacă ar fi tăcut, întrebă într-o doară :

- Ce rol au sateliții artificiali care se rotesc în jurul Pămîntului cu aceeași viteză ca și aceea a planetei noastre ?

Aproape că nu ascultă răspunsul lui Gromov.

- Sateliții artificiali sînt stații de absorbție a energiei cosmice și de transmitere a ei spre Pămînt. Sînt strîngătorii cuminți ai unei părți din energia infinită a spațiului

cosmic, pe care omul de azi o folosește pînă și pentru salubritatea orașelor în care locuiește.

După cum vezi, Tăune, par cu adevărat copilărești socotelile savanților din veacul trecut care calculau disponibilul mondial de energie din uraniul și thoriul din zăcămintele. Ne stau la îndemînă resursele fără limite de energie ale universului.

Abia la ultimele cuvinte se trezi Tăun din inerția lui. Și, aproape mecanic, puse a doua întrebare, pe care și-o pregătise de mult:

- Și cum stăm cu substanța, cu materialele ?

- Ei, asta-i treaba dumneaei, a chimiei, zise Gromov. Ea proiectează și făurește, la comandă, substanțe cu cele mai năstrușnice proprietăți. Nu sînt chimist. Dar pentru a vă face o idee despre ce pot înfăptui făuritorii substanțelor, priviți în camera asta, priviți în parc, priviți materialele din care sînt alcătuite vehiculele terestre, aeriene și interplanetare, patinați pe masa plastică cu însușiri de gheață, care poartă pe drept cuvînt numele de gheață caldă. Toate materialele pe care le vedeți s-au născut din nisipul deșertului, din apa oceanului, din aerul atmosferic și din geniul acestei științe, care se numea, mîndră, încă de pe vremea cînd nu era decît o ocupație minoră, - „arta sfîntă”, ca și cum și-ar fi cunoscut destinul minunat.

Glasul profesorului era tot mai cald.

Astăzi chimia, înfrățită cu biologia, sintetizează substanța vie. Nu face, desigur, oameni ca aceia visați de niște minți ciudate din veacul trecut, oameni care să fie fericiți că sînt sclavi sau destinați din eprubetă să fie conducători. Dar creează microorganisme antipa- togene, creează plante criptogame, în sfîrșit merge cu pași hotărîți spre dezlegarea misterului vieții.

Cît privește problema producției de bunuri materiale, limitele celor mai optimiste prevederi din trecut au fost cu mult depășite. Statisticienii dorințelor societății, cum se numesc cei care studiază nevoile oamenilor, transmit lunar comenzile sociale uzinelor, care le execută cu coeficienții de siguranță necesari.

Gromov se opri iar. Privi rînd pe rînd la cei doi oaspeți.

- Cred că vă obosesc, dragii mei, oferindu-vă această pilulă concentrată, observă el după o vreme. De altfel, încercarea de a spune totul în cîteva cuvinte nu prea are sens. Viața este un profesor cu care nu mă pot lua la întrecere. Aș vrea doar să accentuez asupra unui lucru care mi se pare o cucerire capitală a secolului nostru. Este vorba despre scurtarea pînă la ani, luni și cîteodată pînă la zile a

intervalului dintre descoperirea teoretică, aplicarea tehnică și generalizarea aplicației tehnice. Cred că acesta este esențialul:

La ultimele cuvinte ale lui Gromov. Ilona ridicase din sprâncene în semn de mirare.

Profesorul pricepu.

- Draga mea, spuse el cu un surîs pe buze, pe Pământul nostru nu a fost ca pe satelitul vostru. Era firesc ca cei câțiva robinsoni cosmici să cadă repede la învoială asupra necesității și modului de a aplica descoperirile unuia sau altuia. La noi însă, ideile răzbăteau cu greu. În veacul al XX-lea erau centrale nucleare în orașele mari, pe când în unele regiuni ale lumii oamenii mai foloseau unelte de piatră. Se elaboraseră metode de producție a zahărului din substanțele atmosferei* dar existau încă milioane de oameni care nu cunoșteau încă gustul acestui aliment. Existau ținuturi în care relațiile de colaborare dintre oameni luaseră locul relațiilor de exploatare și regiuni în care părinții își vindeau copiii ca sclavi.

Pământenii erau risipitori și zgîrciți, savanți și ignoranți, puternici și nevolnici. Veți mai întâlni și astăzi destule rămășițe ale inerției și lanțurilor trecutului, veți întâlni și invidia, gelozia, ura, zgîrcenia - o zgîrcenie de un alt soi, dar o veți întâlni -, veți întâlni îngîmfarea - de obicei la cei mai puțin înzestrați dintre oameni, grosolană, lașitatea, mă rog, toate florile mucegaiului uman. Dar efectele acestor slăbiciuni, vechi cât lumea, asupra mării mase a oamenilor sînt neînsemnate. Veți întâlni și ignoranța, deși mult, mult mai rar decît în trecut.

Ilona privea atentă cutiuța de fildeș. Un ac, din același material, atârna de un lănișor de o finețe ireală. Capul de leu cu gura deschisă de pe fața superioară a cutiei părea executat cu dălți de mărimea acelor cu gămălie.

Gromov îi întrebă pe musafiri dacă vor să asculte o emisiune din spațiile cosmice sau o operă clasică.

Tăun ceru să asculte simfonia „Omni”. Profesorul consultă codul muzical și formă numărul corespunzător. Notele izvorîră discrete, clare.

Și după ce muzica le aduse tuturor destinderea și liniștea dorită și începu să facă parte din atmosfera încăperii, gazda povesti mai departe, răspunzînd la noi întrebări despre evoluția științei și societății. Cele mai multe convergeau acum spre ținutul care fusese altădată marea împărăție a dunelor, Sahara trecutului. Sahariana de astăzi.

Capitolul 13

CIBERNONUL

Rîzînd cu poftă la una din glumele lui Gromov. Ilona scăpă din mîină cutiuța de fildeș. Atunci se petrecu ceva cu totul neașteptat.

Înspăimîntată, ea înregistra neputincioasă sarabanda de sunete și imagini ciudate, care populaseră dintr-o dată încăperea, s-tîrnite parcă de o baghetă magică. Își ridică brațul la cap, în semn de apărare. Poate că își pierduse mințile - o străfulgeră un gînd...

Gromov rîdea în hohote, fără să fie în stare să se oprească.

Tăun se ridică de la locul lui, luă în mîină cutiuța de fildeș și o așeză în poziție normală pe masă. O liniști pe Ilona, care se aninase de brațul său.

Hohotind încă, Gromov introduse acul de fildeș într-un mic orificiu al cutiuței și opri astfel iureșul nebunesc al imaginilor în relief, care se desfășuraseră în fața lor de-a-ndaratelea și cu capul în jos.

- Bine, dar asta ce-i ? izbuti, în sfîrșit, ilona să întrebe.
- Spune-i tu, Tăune, că eu nu sînt în stare. Tăun înțelesese, încă din clipa în care se pornise iureșul de imagini, că era vorba despre un cibernon, aparat inventat prin anul 1985 și care ajunsese în anul 2050 la proporții atît de reduse încît putea să încapă într-un spațiu de cîtiva centimetri cubi. Și-i spuse Ilonei că aparatul acesta își are originea pe de o parte în mașinile de calcul electronice, care aveau memoria cifrelor, iar pe de altă parte în filmul în relief. Era în primul rînd un aparat de recepție, un fel de magnetofon care înregistra pe o bandă extrem de subțire sunetele și imaginile.

Gromov îl completă spunînd că banda a dispărut și că aparatul are acum drept receptor de sunete și imagini un fir invizibil cu ochiul liber, care se înfășoară și se desfășoară pe o suveică de un milimetru diametru și trei milimetri lungime. Sub influența sunetelor și razelor de lumină, acest fir suferă modificări de structură, care pot fi apoi retransformate în sunetele și imaginile care le-au produs.

După această intervenție, Tăun continuă explicațiile. Pereții concavi ai camerei erau, probabil, construiți în așa fel încît să devină ecrane pentru imagini în relief.

- Așa este, confirmă Gromov. Dacă veți examina bine pereții, veți observa o structură de fagure, cu suprafețe reflectoare îndreptate după anumite unghiuri.

- Acum înțelegi ce s-a întâmplat, Ilona ? întrebă Tăun.

- Da, sigur, șocul a declanșat aparatul și, din întâmplare, a declanșat mersul înapoi, iar poziția întoarsă a cutiei făcea să apară imaginile cu capul în jos. Bine, dar asta e o jucărie minunată, e o adevărată... amintire mecanică. Ia să încerc. Și după ce învăță cele câteva mînuiri, iar Gromov întunecă un spațiu anume ales al camerei, Ilona, cuibărită între cei doi bărbați, dădu drumul aparatului. În fața lor se desfășurau, în mijlocul încăperii, întâmplări petrecute cu zeci de ani în urmă. Oamenii erau acolo și le puteai vedea pînă și tresăririle mușchilor feței. Îi vedeai rîzînd și plîngînd.

Nici Tăun, nici Ilona nu băgau de seamă că înserarea începe să șteargă contururile obiectelor, căci pe nesimțite se revărsa de sus o lumină identică cu cea de zi. Plafonul radiant intră treptat în funcțiune, inundînd partea de încăpere în care se găseau cu o lumină dulce, fără umbre.

Filmul „Așa s-a născut Sahariana" se desfășura în fața celor trei prieteni. În unele locuri, acțiunea se întrerupea, iar comentatorul apărea și expunea întâmplări care nu putuseră fi prinse cu cibernetul sau dădea explicații acolo unde era nevoie.

- Știți... îmi place uneori la voi, pe Pămînt, șopti Ilona.
- Și ce te face să spui asta tocmai acum ? întrebă Tăun.
- Știu eu ? Poate pentru că re trăiesc ceva din istoria voastră.

Tresăriră amîndoi la auzul numelui lui Grigore. Comentatorul vorbea despre accident, despre moartea lui aparentă. Și continuă :

- întreaga organizare a experiențelor în regiunea pustiului Ka- lahari a fost schimbată după criticile care s-au adus conducerii științifice a operațiilor, mai ales că se produsese și alte accidente.

Grupul libian își continua în acest timp neîntrerupt lucrările. Planurile de acțiune erau deseori refăcute și se propuneau soluții noi. Priviți-i pe libieni la lucru !

Și comentatorul dispăru, lăsînd locul unor scene care se petreceau în laboratoare, în uzine subterane, pe terenurile deșertului.

Comentatorul reapăru.

- Cercetătorii științifici din toate continentele, spunea el, contribuiau la marea acțiune și comunicau rezultatele cercetărilor întreprinse în sprijinul ei. Pagini de glorie nemuritoare au înscris în cartea istoriei omenirii în acei ani curajoșii scafandri ai nucleului. Așa erau numiți de către ziarele vremii fizicienii care participau, în toate

continentele, la rezolvarea problemelor pe care le puneau gigantica acțiune întreprinsă.

Se realizau pe rând dispozitivele de sinteză a atomilor naturali și a atomilor de materie cu semn schimbat. Nu trecea lună fără să se comunice o nouă descoperire :

- Sinteza atomului de litiu din heliu și hidrogen !
- Sinteza atomului de beriliu !
- Sinteza borului.
- Sinteza carbonului!

Și fiecare sinteză nouă devenea în același timp un nou mijloc de producere, mai simplă, mai economică, a unor uriașe cantități de energie.

În acea vreme au fost lansați sateliții ficși, cosmocentrarele planetei. Ei trimit spre noi energia colectată, energie care este focalizată către substanțe formate din atomi grei. Acești atomi absorb selectiv energia, și astfel se produce excitarea lor până la fisiunea nucleară.

Colectarea energiei de către aceste „cosmocentrarele burete” și producerea energiei nucleare prin sinteză dădeau posibilitatea executării unor operații de o anvergură fără precedent.

Curînd n-au mai fost probleme de nerezolvat; nici încălzirea apelor de lângă coasta vestică a Saharei, nici spargerea munților vestici, nici ridicarea unor cantități uriașe de vapori suplimentari din Atlantic prin suflătorul atomic. Un suflător atomic nu este altceva decît o instalație submarină de sinteză nucleară, care produce o căldură capabilă să ridice cu 10-15 grade Celsius temperatura apelor oceanului. Ea le ridică astfel în trombe uriașe, capabile să îmbogățească considerabil atmosfera în vapori de apă.

Dușmanii de ieri ai Saharei, vînturile dinspre Mediterana, deveneau niște servitori docili, care cărau imense cantități de apă spre inima deșertului.

Ionizarea artificială a atmosferei - vechea idee a fizicienei romîne Ștefania Mărăcineanu - se făcea acum cu mijloace potrivite spațiilor sahariene. Pulverizarea apei marine, realizată prin suflătorul atomic, trimitea în atmosferă, o dată cu picături fine de apă, sărurile conținute de apa oceanului.

Existau posibilități de a ridica la zeci de kilometri înălțime pulberi de silice, mai bine decît o făceau vulcanii tereștri, mai bine decît a făcut-o, de pildă, în 1033, vulcanul Krakatua sau, în 1912, vulcanul Katman, când erupții de pulbere și cenușă

vulcanică au redus timp de ani de zile transparența atmosferei, pe întregul glob pămîntesc, cu 15-20%.

Mijloacele necesare erau gata. Erau gata mijloacele pentru a produce ploaia și a transforma Sahara într-o grădină înfloritoare. Omul putea acționa asupra radiațiilor solare prin filtre calorice (trimiterea pulberilor în straturile stratosferei), asupra însușirilor solului (fixarea dunelor și acoperirea lor cu rășini care mențin umiditatea), asupra mișcării maselor de aer încărcate cu vapori.

În anul 2010, lumea întreagă aștepta grandioasa experiență.

Și comentatorul începu să citească dintr-un reportaj apărut în ziarele vremii.

-.Cerul libian este mai albastru ca niciodată. Dar sîngele curge astăzi parcă mai repede în vinele oamenilor.

O tăcere solemnă acoperă lumea. Stațiile meteorologice transmit , comunicatul obișnuit. Cuvintele acestui comunicat sună însă altfel decât de obicei:

- Temperatura în scădere. Presiunea în scădere. La ora 9,20, cerul va fi înnorat peste toată regiunea libiană. Ploaia va începe la ora 10,20. Cerul se va limpezi^complet la ora 10,50.

În construcțiile provizorii*ale centrului de operații s-au terminat toate pregătirile. Nimeni nu are însă răbdare să rămînă în camerele răcoroase. Cercetătorii năvălesc afară, sub cerul liber, acolo unde se va înfăptui miracolul.

Alături de ei, sute de milioane de oameni din lumea întreagă nă- dăduiesc astăzi să vadă un spectacol deosebit la aparatele de televiziune. Sute de milioane de ochi urmăresc imaginea unei bucăți d« cer

Peste 100 de ciberne-operatori se găsesc instalați pe un platou special, înălțat lîngă cartierul centrului libian de operații.

Este ora 9. La orizont apar imagini de nori tiviți în sîngeriu. Cu o viteză de necrezut, norii negri acoperă cerul. Către acești nori sînt ațintite astăzi privirile cetățenilor din Alaska și Australia, din Panama și Kamciatka, din Arctica și Antarctica.

Ciberno-operatorii urmăresc cu aparatele lor detaliile fenomenului, iar pe firul cibernonului se înscriu cele mai fine nuanțe de cenușiu.

Ora 3.50. Cerul libian este negru. Fulgerele brăzdează tot cuprinsul lui. În inimile oamenilor răsună o melodie care este preludiul victoriei. Rostogolindu-se, tunurile bubuie ca tobele unei fanfare cosmice.

Ora 10.00. Cronografele își mișcă nepăsător de încet indicatoarele.

Ora 10,01. Pe tabloul de comandă al centrului de operații, benzile înregistratoare se mișcă către o linie roșie înscrisă pe hîrtia aparatului în dreptul orei 19' 59".

Linia roșie a fost atinsă. Sub arcul de triumf al cerului, strigătele de bucurie ale oamenilor anunță marea victorie a omului. Ele au izbucnit o dată cu răpăitul primei ploi sahariene smulse oceanelor și atmosferei.

În deșertul libian, mii și mii de luptători ai bătăliei pentru viață, uzi pînă la piele, dar cu sufletul plin de entuziasm, au rămas cu ochii ațintiți la cer. Și apa aducătoare de prosperitate sărută solul care milenii la rînd fusese încins de dogoarea soarelui

Așa s-a născut Sahariana._

Capitolul 14

EROUL

Cîteva zile după sosirea celor doi fugari la El-Solohu, Gromov, Ilona și Tăun asistau în aceeași lojă, la desfășurarea celui de-al XII-lea Congres al Saharianei. Era a doua zi a dezbaterilor. Se anunțaseră rapoartele comisiei de literatură, de medicobiologie, de tehnologică.

Ascultînd expunerile și discuțiile, Tăun se simți mulțumit că nu mai e ținut departe de viața științifică a epocii. Dar, pe de altă parte, încerca un sentiment dureros de neputință. Abia reușea să urmărească în linii mari problemele dezbătute. Nu limba folosită îl împiedica să înțeleagă. Noile sisteme de calcul, cu simboluri recunoscute, ca și noile principii teoretice la care vorbitorii se refereau fără încetare, formau o barieră de netrecut, depășind cu mult pregătirea lui.

Biblioteca mult visată a profesorului Gromov, fișele acestuia, cibernetul, vizita la institutul meteorologic nu-i ajutaseră pînă acum prea mult. Citea și asculta, dar nu înțelegea mai nimic.

Tăun suferea la gîndul că e nevoit să înceapă cu alfabetul științei noi, că va trebui să ucenicească ani și ani pentru a putea participa - când oare ? - la munca de creație a societății în mijlocul căreia își începuse viața cea nouă.

Un prieten al profesorului, medic renumit din localitate, îl sfătuisese să nu încerce în nici un caz să plece în Europa. Schimbarea de climă ar fi produs în mod cert o înrăutățire a stării lui fizice. Și aceasta era pentru Tăun o nouă și grea lovitură.

Ilona privea atentă oamenii și lucrurile din jur. O stăpînea un sentiment complex de neliniște, de curiozitate avidă și de oboseală.

Profesorul Gromov lua note, privind cu coada ochiului la Tăun.

Deodată, raportorul de la pupitru își întrerupse expunerea.

Privirile tuturor fură atrase de ecranul cilindric suspendat în mijlocul sălii, pe care apăru figura vădit tulburată a secretarului de ședință. Cu o voce gravă, în care străbătea un tremur abia perceptibil, el pronunță câteva cuvinte neobișnuite pentru ședințele de lucru ale congreselor sahariene.

- Atenție, atenție, prieteni !

Un freamăt ușor cuprinse sala. Participanții ascultau încordați, așteptînd vestirea unui eveniment extraordinar.

- Sîntem nevoiți să întrerupem ședința. Echipa de control a dat alarma de la Centrala de alimentare. Automatul de întrerupere a rezonatorilor s-a defectat. Zona din apropierea centralei e radioactivizată. Este necesară o intervenție imediată pentru întreruperea rezonatorilor. Pericolul avalanșei radioactive fiind iminent, se face apel la voluntari... Sahar Djen, din departamentul Berbera, este chemat să preia conducerea operațiilor.

O tăcere de mormînt se așternu în sală.

Sahar Djen păși spre pupitru.

El pronunță, pe un ton în care răzbătea gravitatea momentului, cuvintele :

- Lista este deschisă !

Oamenii priveau la cronometru! din centrul sălii cu respirația tăiată. Se luminau, rînd pe rînd, indicatoarele de secundă. Nu se scurseseră încă 60 de secunde, și în jurul mesei din centrul sălii erau strînși opt oameni de vîrste diferite.

- Lista este închisă ! rosti cu un glas solemn Sahar Djen. Toți ceilalți participanți sînt rugați să pornească imediat spre uzinele în care își fac schimbul, să îmbrace costumele de protecție și să controleze atent servoirpulsorele. Orice variație anormală a curbelor de serviciu va fi comunicată postului 163.

Pe Grigore Tăun îl gîtuia emoția. Acum el pășea în urma Ilonei și a lui Gromov spre ieșirea din sală. Voise să se înscrie pe lista voluntarilor. De fiecare dată cînd se ridica vreunul din cei care plecau spre masa secretarului, avea impresia că este lăsat în fundul unei gropi, din care nu va mai putea ieși niciodată la lumină.

Ar fi vrut să se ridice de pe scaun, dar îl ținuse teama că lipsa cunoștințelor tehnice necesare și boala l-ar fi împiedicat să ajute, că ar fi încurcat doar operațiile.

Se simțea ridicol și neputincios.

Încetul cu încetul, pe măsură ce se apropiau de ieșire, bătăile inimii lui Grigore se liniștiră. Tulburarea însă persista. În timpul drumului către locuința lui Gromov - care, datorită vârstei sale, nu mai făcea schimbul la uzine, ci lucra exclusiv în laboratoarele Institutului meteorologic -, Tăun îi puse profesorului diferite întrebări. O făcu de această dată mai puțin din curiozitate, cât din dorința de a-și adormi frământarea.

- Spune-mi, te rog, ce rol au rezonatorii care trebuie întreruți ? Începu el.

- Rezonatorii, dragă Tăune, sînt dispozitive foarte larg folosite • în tehnica actuală. Ei produc unde electromagnetice de excitare a diferitelor tipuri de atomi grei și deci reacții nucleare înlănțuite care dau energia utilizată pentru punerea în mișcare a dispozitivelor mecanice. Rezonatorii primesc la rîndul lor energia de la izolatorii de particule cosmice și transformatorii energiei acestor particule, care se găsesc instalați pe sateliții ficși.

Evident, rezonatorii trebuie să funcționeze strict dirijat, ieșind din funcțiune în momentul în care fisiunea nucleară a substanțelor atacate a început. Dacă continuă să funcționeze peste durata normală, ei produc dezintegrarea substanțelor stabile care apără și conservă dispozitivele mecanice, punînd în pericol de dezintegrare întreaga instalație și apoi instalațiile alimentate de centrală...

Profesorul continua să explice, dar Tăun nu-l mai asculta, căci abia acum sezisa adevăratele proporții ale pericolului.

Un sfert de oră mai tîrziu erau în locuința lui Gromov.

Ilona, care privise pe fereastra camerei niște straturi de flori de culoare purpurie, se întoarse brusc spre ei.

- Și eu care credeam că pe Pămînt toate sînt stabile, că pămîntenii nu știu ce este teama de moarte!

Felul în care rostise aceste cuvinte descreți pentru cîteva clipe fruntea lui Gromov. El roti comutatorul televizorului și își pofți oaspeții să se apropie.

- Să urmărim operațiile de salvare !

Pe un ecran de doi metri pătrați se desfășura în fața privirilor celor trei spectatori un episod al lucrărilor de la centrală. Se auzeau clar, ca din aceeași cameră, ordinele scurte ale lui Sahar Djen.

- Controlați legăturile costumelor! Georg și Ivany trec în camera rezonatorilor!

Cei doi oameni se apropiaseră de un perete care se desfăcu în fața lor, lăsând să se întrevadă interiorul unei camere cilindrice, cu tuburi transparente, dispuse în cerc în centrul încăperii.

- Fixați ecranele suplimentare de protecție pe receptoare '

Georg și Ivany executară mișcările indicate.

- Verificați sumar instalația. Opriti curentul de ambele părți și ieșiți imediat !

Atunci se produse un lucru ciudat.

Pe când Ivany se îndrepta spre partea din stânga a tabloului de comutatoare, Georg începu să privească atent detectorul pe care-l avea la braț. O clipă se văzu că ezită. Pe urmă, dintr-o dată, o luă la fugă spre ușă. Ieși și alergă spre blocul medical.

După un timp, Ivany, care învîrtise comutatorul din stânga și verificase starea instalației, se întoarse la rîndul lui și o porni spre ieșire. Observă însă dispariția lui Georg. Se îndreptă, calm, dar repede, spre dreapta, învîrti comutatorul și părăsi încăperea.

Cele două laturi ale ușilor blindate se închiseră în urma lui.

În sălile blocului medical, activitatea era în toi. Sala de palpate radioactivă devenise acum principalul punct de examinare.

Toți cei opt participanți la operațiile de salvare se aflau acolo, întinși pe mesele speciale. Generatorul de radiații moi, semidure și dure funcționa neîntrerupt.

La pupitrul de observație, medicii examinau cele trei copii ale filmului care se desfășura pe ecranul înclinat.

Benzile receptoare se imprimau cu repeziciune și pe baza lor se transmiteau către sălile de chemoterapie, fizioterapie și intervenții chirurgicale indicațiile examinatorilor.

Trei mese cu examinați lunecau fără zgomot spre sala de chemoterapie. O dată cu deplasarea lor, parveneau medicilor de acolo diagnosticele rezultând din palparea radioactivă.

- Nimic grav, traumă dermică banală.
- Inflamație epidermică termală.
- Ușoară congestie emoțională.

Patru mese se îndreptau spre sala de odihnă, în vederea ieșirii din blocul medical.

Masa pe care era întins Ivany se mișca către sala de intervenții chirurgicale

- Atenție, calciu radioactiv în parietalii! drept și femurul stâng !

În televizorul din casa lui Gromov nu se mai văzu după aceea nici o imagine.

Emisiunea se întrerupse.

Ilona, mai palidă ca de obicei, rămase cu privirea pironită pe ecran. Tăun închise ochii.

Gromov rupse tăcerea.

- Sînt sigur că Ivany va fi salvat. I se va aplica metoda înlocuirii oaselor cu țesut calcic sintetic. Metoda a fost preconizată săptămîna trecută, la unitatea de chirurgie a stației biologice experimentale. Anterior fusese aplicată la antropoizi, dînd rezultate excelente. Observațiile efectuate timp de doi ani asupra celor trei antropoizi tratați în acest fel au dus la concluzia că asigură o consolidare perfectă a țesuturilor, fără influențe negative asupra restului organismului.

Ilona făcea mari eforturi ca să se smulgă din tulburarea pe care i-o pricinuisse urmărirea operațiilor de salvare. Dar vocea îi era schimbată cînd i se adresă lui Gromov.

- Ce s-a întîmplat în camera rezonatorilor? Bănuiesc ceva, dar nu mi-e totul clar.

- După toate probabilitățile, spuse Gromov, care, în picioare în mijlocul odăii, întindea către ea un pahar de iacbi - o băutură specific africană, care se prepară din seva palmierului de curmale - în camera rezonatorilor s-a petrecut un act de eroism. Eroul este Ivany.

£ limpede că Georg, urmărînd detectorul lui, s-a speriat la apariția primelor înregistrări ale radiațiilor nocive. Poate chiar înainte de a fi existat un pericol efectiv. Așa cum ați văzut, și-a luat tălpășița, fără măcar să-l prevină pe Ivany.

Ivany a fost deci nevoit să-și prelungească șederea în incintă cu timpul care a durat pînă să-și dea seama de dispariția lui Georg, cu timpul necesar pentru a se duce către al doilea comutator, care trebuia întrerupt și apoi cu timpul de care a avut nevoie pentru a se întoarce de la al doilea comutator pînă la culoarul din mijlocul sălii.

- Georg s-a comportat îngrozitor. N-aș fi în stare niciodată de așa ceva, exclamă pe neașteptate Tăun. Înțeleg teama, mă rog, înțeleg forța instinctului de conservare, dar - se întrerupse o clipă - era vorba de un tovarăș de acțiune. Și pe urmă... nimeni nu l-a silit... La urma urmei, mai știi ? Poate că și eu...

Se opri.

Gromov se apropie de fotoliul lui și-i puse mâna pe umăr.

- Nu, Tăune, tu ești om. Deocamdată mai plătești tribut bolii, (Iar de asta doar nu ești vinovat. N-ai motive să te îndoiești la fie- care pas. Vei fi, vei deveni ceea ce ai fost și ai rămas. Și chiar mai mult, căci viața noastră îți va oferi prilejul unor desfășurări mai largi... Acum să ne reluăm programul. Despre Georg și Ivany vom mai avea prilejul să vorbim când se va „judeca” - ca să folosesc un termen care-ți este familiar, Tăune - „Cazul Georg-Ivany”.

- Despre ce judecată e vorba ? interveni Ilona.

- Cum să-ți spun, draga mea, este și nu prea este judecată ceea ce se va întâmpla.

Pentru a lămuri problema, ar trebui să țin o cuvîntare despre morală și drept. Cred însă că ai să auzi așa ceva la judecată. Eu îți pot spune doar că noi, saharieni, nu prea avem drept. Granița dintre ceea ce este neadmis de lege și ceea ce este neadmis de conștiința oamenilor a dispărut. A rămas o singură păzitoare a relațiilor dintre oameni, o singură judecătoare a acțiunilor omenești - conștiința colectivă.

Vezi tu, dacă eu și cu tine și cu Tăun sîntem la fel de revoltați de atitudinea lui Georg și la fel de bucuroși, ba chiar mîndri de curajul lui Ivany, înseamnă că majoritatea oamenilor vor privi la fel acțiunile lor. Și dacă este așa, unul va fi răsplătit și celălalt sancționat. Așa-zisa „judecată” este înfățișarea celor doi oameni în fața semenilor lor, discutarea modului în care au acționat. E un prilej pentru conștiința colectivă de a-și spune cuvîntul.

În acest moment, crainicul stației locale de televiziune, care își reluse funcționarea după o scurtă întrerupere, anunță că avalanșa radioactivă fusese oprită. Răsuflară cu toții ușurați.

Cîteva minute mai tîrziu, Gromov simți în mînă undele semnalizatoare ale televizofonului.

Ridică brațul, pentru ca să vadă cine îl cheamă. Recunoscuse imediat vocea și chipul lui Iuk, profesorul de tehnofizică de la Școala de cultură Intermediară numărul 1. Zîmbetul lui deschis se distingea clar pe ecranul rotund.

- Precum vezi, pericolul a trecut, bătrîne. Pot veni pînă la tine ?

- O clipă. Nu sînt singur. Să-mi întreb oaspeții... Sînteți dispuși să primiți acum vizita prietenului Iuk, ghidul pe care vi l-am ales pentru zilele următoare?

- Să vină, spuse Ilona, să vină !

Tăun făcu un semn stânjenit de încuviințare.

Gromov răspunse interlocutorului său.

- Poți veni, te așteptăm !

Ilona se duse să se schimbe în camera ei. După ce o conduse, Gromov se întoarse la Tăun și ieșiră am doi pe terasa locuinței.

Tăun privea cu aceeași curiozitate ca întâia oară cerul, pe care se stingea licăritul stelelor abia apărut. Lumina artificială nocturnă, cu nuanța ei vag albăstruie, acoperea lucrurile, care-și pierdeau treptat umbrele. Răcoarea și mirosul florilor învăluiau totul, Noaptea sahariană cobora peste El-Solohu.

Capitolul 15

LOCAL VEAC XXI

O dată cu luk pătrunse în locuința lui Gromov o undă plăcută de agitație.

Întreaga lui făptură respira echilibru și forță. Înalt, suplu, cu umerii largi, se mișca atât de firesc, încât părea de când lumea prietenul Ilonei și al lui Tăun. Părul lui bogat, blond, încorona o figură ovală, cu ochi migdalați, mongolici, cu fruntea largă și netedă. Zîm- bea prietenos.

Tunica largă cu mâneci scurte, verde deschis, se îmbina armonios cu pantalonii scurt', de culoarea nisipului. Sub tunică avea o cămașă de culoarea ivoriu lui, mulată perfect pe corp, iar peste haină se răs- frîngea un guler dintr-un material care părea că nu are grosime.

Se apropiase de Ilona ca de o veche cunoștință, de îndată ce intrase în cameră. O privi o clipă drept în ochi și spuse :

- Da, Ilona. Semeni cu imaginea pe care mi-am făcut-o despre tine după descrierea sumară a profesorului Gromov.

Și, întorcîndu-se spre Tăun :

- Am fost nerăbdător să te cunosc, Tăune. De altminteri, îți datorez primele mele cunoștințe de climatologie. Una dintre cărțile de popularizare pe care le-ai scris este și astăzi în biblioteca mea. Am răsfoit-o înainte de a veni aici.

Tăun simțea că roșește. Îi făcea plăcere să audă pomenindu-se despre lucrările lui, despre epoca sa de creație. Dar cât de departe erau acele vremuri...

Discuțiile porniră vii.

Iuk glumea, răspundea la întrebări, făcea planuri de excursii și de vizitare a țării. Era deosebit de atent cu Tăun. Răspundea amănunțit la întrebările pe care acesta i le punea. Exprima totul cu simplitate, ușor. Uneori, atunci când i se părea că nu poate da un răspuns competent, spunea :

- Nu știu. Trebuie să mă mai gândesc la problema asta, să mai consult niscaiva lucrări de specialitate.

Alteori îi cerea lui Gromov să-i dea o mână de ajutor.

Ilona era cuprinsă de o bucurie neobișnuită. Punea întrebări cu privire la elevii din clasa lui Iuk, despre progresele medicinei, despre sport, despre excursiile interplanetare. Uneori răspunsurile primite o făceau să râdă din toată inima.

- Spune-mi, Iuk, întreabă Tăun, s-a creat hipnoscopul - aparatul cu ajutorul căruia înveți dormind - preconizat de americanul Hugo Gernsback în cartea lui din 1911 „Ralph 184 0 41”?

- Nu, asta nu. S-a experimentat însă - mi se pare - un sistem asemănător. Încercând să învețe în somn noul sistem de calcul variațional, cei mai mulți... au avut coșmaruri. Așa că s-a renunțat la idee. De altfel, continuă el, este, desigur, absurd să atribuie creierului adormit funcții active. Scoarța trebuie să se odihnească.

- Nu-mi prea făceam nici eu iluzii, dar trebuie să mărturisesc că mi-ar fi plăcut un asemenea sistem. Și desigur că nici ziarul nu se citește dormind ?

- Se mai întâmplă să adormi citind ziarul, mai ales dacă ai nefericită inspirație să urmărești pagina umoristică a gazetei noastre locale... Dar să citești dormind, asta nu.

Ilona râdea și-i molipsea și pe ceilalți cu râsul ei, oprindu-se uneori brusc când observa cum prin ochii lui Tăun trecea o umbră de amărăciune.

Gromov le aminti deodată de mâncare, și Ilona se declară gata să înghită trei porții de gulaș, cu găluștele respective.

- Dar unde mîncăm ? întreabă ea.

. - În esenul locatoriului meu, dacă vrei, spuse Iuk,

- Ce înseamnă „esen”, ce înseamnă „locatoriu” ? vru să știe Ilona.

- Esen, de la cuvîntul german respectiv, înseamnă sala în care mîncîci. Iar locatoriu este blocul care cuprinde apartamentele individuale de locuit și sălile comune de citit, de sport, de studiu, esenurile și așa mai departe. Casa profesorului

Gromov, în care locuiți voi de când ați venit la El-Solohu, este o casă individuală - „bătrî- nească”, cum i se spune acum. Eu prefer locatoriul - pentru comoditatea lui.

- Nu, nu vreau la esen, spuse Ilona. Se gândi o clipă și apoi, cu degetul la tâmplă - ca și cum i-ar fi venit o idee ieșită din comun -, declară :

- Vreau să mergem la un local !

De astă dată, luk fu cel nedumerit.

- Local ? Ce-o mai fi și asta ? Rădăcina este sigur latinească - locus, loc - ca și în cuvîntul locatoriu; terminația însă nu-mi spune nimic.

- Prea multe amănunte n-aș putea să-ți dau nici eu, spuse Ilona, deoarece pe satelitul nostru jupiterian n-am avut localuri. Am citit însă o descriere într-un roman italian și cred că mi-ar plăcea. Se mănîncă, se dansează, se cântă și se petrece. Cei doi pămînteni îți vor putea, desigur, da lămuriri suplimentare.

Gromov surâse.

- Cred că n-o să-ți putem satisface acest capriciu, în afară de cazul cînd luk va organiza un local ad-hoc. Să te vedem, tinere, se adresă el acestuia. Cred că ai înțeles că este vorba despre sistemul folosit de oamenii trecutului pentru a fugi de singurătate adunîndu-se laolaltă în case unde se înveseleau în mod artificial.

- S-a făcut, exclamă vesel luk, făcîndu-i cu ochiul lui Gromov. Vă voi conduce la un local, la un local veac XXI.

Profesorul îl privi mirat, dar nu zise nimic.

Ieșiră cu toții.

Hotărîseră să meargă pe jos. luk și Ilona pășeau alături în urma lui Tăun și a lui Gromov. Seara sahariană îi învăluia pe toți cu arome de portocali și floarea amurgului. O boare plăcută bătea dinspre lacul central. Ca și ei, în grupuri de doi sau trei, iar uneori în grupuri mai mari, saharienii se plimbau pe aleile pentru pietoni.

Ilona privea în jur. De ce i se păreau toate atît de calde, de apropiate ? Oare vocea de bariton a lui luk să fi avut acest efect ? Sau faptul că în cartierul în care se găseau nu domnea mișcarea febrilă de pe străzile centrale ale orașului saharian ?

Din cînd în cînd, cîte un helicopter cobora din înălțimi și se așeza cuminte pe marginea aleii, lăsînd să coboare bărbați și femei. Unii aveau atîrnate de umeri niște obiecte care erau desigur cutii pentru diferite instrumente muzicale, ca viori, flaute, clarinete, ferăs- traie. Pretutindeni domnea animația, veselia, exuberanța.

Privirea Ilonei fu atrasă de un grup de trei fete și trei băieți îmbrăcați în costume neobișnuite. Păreau ieșiți din paginile unui roman descriind viața de la curtea regilor Franței din veacul al XVIII-lea. Se remarcă rochii cu fuste înfoiate și pantofi cu tocuri foarte înalte.

- Ce-i cu ăștia, luk ? Mama îmi povestea că așa se îmbrăcau oamenii la balurile costumate de la Budapesta.

- Merg și ei la local, răspunse el zîmbind cu subînțeles.

-- Poate că trebuia să mă fi îmbrăcat și eu într-un anumit fel?

- Nu-i nevoie, răspunse luk, abia stăpînindu-se să nu rîdă.

Ajunseseră într-o piațetă rotundă. Spre ea se scurgeau numeroase grupuri de pe aleile radiale. Acum cei mai mulți străbăteau piațeta, luînd-o în aceeași direcție.

Curînd se deschise în fața lor un mare parc-arenă. Mii de oameni ocupau aici un fel de loji-boschete, în care se găseau scaune și măsuțe. Lojile-boschete erau așezate la diferite înălțimi, în mai multe rînduri, formînd niște potcoave, paralele unele cu altele, în jurul unei scene centrale. Privită mai îndeaproape, scena se dovedea formată din mai multe platouri circulare, înălțate pe niște suportți metalici.

luk conduse grupul printre loji, până ce găsi una liberă. Îi pofti să se așeze pe scăunelele din jurul mesei. Deschiderea largă a loji lor-boschete era îndreptată spre arena centrală. Din toate punctele se vedea la fel de bine.

Interiorul lojei avea o amenajare specială. Ca și pe aleile grădinilor și parcurilor, solul era acoperit de o masă plastică verde, la- vabilă și elastică. În centrul lojei se afla o mică fântînă arteziană, cu cîteva butoane. Unul dintre ele comanda țîșnirea apei, iar altele a băuturilor răcoritoare ; patru butoane comandau băuturi nutritive.

Ilona se juca apăsînd pe butoane, muindu-și vîrful limbii în băuturile care erau prinse într-un fel de pahare. Acestea se fabricau pe loc, dintr-un lichid vîscos, care se scurgea în jurul unei forme -și se usca la aer aproape instantaneu.

ilona îi servea pe toți. îi obliga să bea. Apoi, vrînd să-l necăjească pe luk, spuse :

- Bine, dar eu vreau gulaș, vreau pâine, vreau să mușc!

Cu un aer mucalit, dojenitor, luk răspunse:

- Asta nu se cuvine într-un local veac XXI.

În acest timp, Tăun și Gromov discutau.

Bătrînul profesor simțea că prietenul lui era încă cu gîndul aiurea. Bănuia și motivul neliniștii care puneă încetul cu încetul stăpînire pe ei.

Veselia Ilonei îl rodea pe Tăun ; îl fermeca și-l rodea. Discuția dintre ea și Iuk, vioaie și proaspătă ca o dimineață de primăvară, îl tulbura. Ar fi dorit, da, ar fi dorit ca acest om să nu fi apărut în calea lor niciodată.

Zumzetul general care acoperea parcul întreg, strigătele vesele și rîsetele care țîșneau din loc în loc lăsară locul unei liniști care devenea din ce în ce mai transparentă. Și în mijlocul ei, toată lumea putu auzi limpede vocea unui crainic care anunța:

- Astăzi se prezintă departamentul Igargar.

Tăcerea deveni generală. Ochii tuturor erau ațintiți spre podiumul central, care se înălța lent. Purta pe el un grup de cinci fete și cinci băieți, ale căror corpuri și veșminte, în ansamblul lor, îți dădeau impresia unui val de nisip mișcător.

Iuk puse la punct dispozitivul optic de pe măsua la care stătea alături de Ilona.

Acum cei de pe scenă erau aproape. Se putea distinge fiecare fald al rochiilor, fiecare trăsătură a feței băieților și fetelor.

O melodie dulce și molcomă, venită parcă din mari depărtări, însoțea mișcărilor lente, dar de o puternică expresivitate, ale grupului. Apoi mănunchiul se desfăcu, lăsînd să apară în toată splendoarea lor trupurile grațioase și elastice.

Dansau. Dansul, cînd liniștit ca apele lacului, cînd învolburat ca talazurile furioase, cînd pîlpăitor, spunea o poveste.

Era o poveste de dragoste.

Pentru Ilona, totul era atît de nou, atît de neașteptat, încît restul lucrurilor dispăru. Exista numai acel podium, strălucitor ca fildeșu înșiruit, pe care se împleteau armonios cele zece trupuri.

După aplauze, o voce rosti numele celor care dansaseră.

Rînd pe rînd urcară pe podiumurile centrale cele mai diferite formații. Cîte unul, cîte trei, cîte zece - dansatori, cîntăreți, inimi.

Se întîmpla ca toate cele trei podiumuri să fie ocupate simultan. Atunci Iuk cerea părerea celorlalți. Întorcea apoi două comutatoare și nu se mai auzeau decît sunetele podiumului ales. Numerele prezentate pe celelalte podiumuri deveneau atunci un decor mut.

O singură dată își manifestă Tăun preferința pentru unul din podiumuri. O tânără din Igargar cânta „Cântece de-ale bunicii”. Da, acolo, în mijlocul Saharianei, răsunau, dulci și melancolice, sunetele unor cântece populare românești.

Și Tăun trăi clipe de amintiri vii, în care se amestecau priveliști carpatine cu chipuri dragi, înveșmântate în ii și fote. Dacă nu s-ar fi stăpînit din toate puterile, ceilalți ar fi putut vedea lacrimi pe chipul lui.

Câteva podiumuri erau rezervate spectatorilor care voiau să danseze.

Cu greu s-ar fi putut preciza clipa în care încetaseră reprezentațiile și începuseră dansurile în doi. Ba chiar în timp ce pe unul din podiumurile centrale se mai putea urmări sceneta „violonistul și elevii săi”, susținută de un pantomim, podiumurile speciale primeau dansatori-perechi de toate vîrstele, înveșmântați în costume multicolore.

Ilona nu mai cunoscuse niciodată veselia din seara aceasta. Râdea la fiecare glumă, la fiecare cuvînt neașteptat. Dar luă o figură gravă cînd în fața ei se ivi un tînăr înalt, cu părul ca tăciunele. Îi vorbea și ea nu știa ce are de făcut. Se uită pe furiș la Iuk și la Grigore.

Băiatul îi spunea că n-a mai văzut-o niciodată, dar că o roagă să danseze cu el. Iuk zîmbi, și Ilona plecă spre unul din podiumuri, condusă de acel tînăr necunoscut. Privirea tristă a lui Grigore o urmări pînă ce se pierdu în mulțime.

Dansa între perechi pline de voieșie. Făcuse încă în sanatoriu scurte exerciții de dans, recomandate de medici. Erau singurele exerciții mai plăcute. Și deși obosea și acum, iar picioarele începuseră s-o doară, în ciuda ritmului destul de lent al saharianului - dans asemănător cu valsul - Ilona gusta cu toate fibrele făpturii ei această senzație de nou, amețitoare și plăcută.

Nu înțelegea bine ce-i spunea partenerul. Dar rotirea aceea pe luciul podiumului, privirile celorlalți, aerul înmiresmat și muzica limpede, învăluitoare, făceau să se șteargă limitele. I se părea că e acolo de mult...

Partenerul ei se opri. O conduse spre locul de unde o luase și se pregătea să-și ia rămas bun de la ea.

Ilona se întreba ce-i spusese oare în tot timpul cât dansaseră ? Nu reușise să rețină nimic. Își puse singură diagnosticul stării ei : „Prea multe impresii pe un fond psihic neobișnuit cu variația rapidă!”

Și, întorcându-se către tînărul ei partener, privindu-l cu ochii ei neobișnuit de albaștri. îi zise rîzînd ;

- M-am purtat ca o proastă, nu ? Sînteți binevoitori și drăguți voi, saharienii, dacă m-ai suportat fără să crîcnești.

Tînărul saharian zîmbea.

- Sînt gata să mai suport calvarul ăsta de multe ori...

Nu acest răspuns, care-i făcea plăcere, ci senzația că el părea să fi înțeles repede că ea dansase pentru prima oară cu un bărbat străin, pe meleaguri pămîntești, o făcu pe Ilona să exclame, adresîndu-se lui luk ;

- Sînt inteligenți saharienii - ăsta-i un lucru sigur !

Mai era amețită. Nu-și dădea seama de starea celorlalți. Nici de încordarea lui Tăun, pe care altădată ar fi simțit-o chiar înainte de a manifesta într-un fel oarecare.

Gromov aminti într-un tîrziu de plecare. Trebuiau să se odihnească. El mai avea doar cîteva ore pînă la începerea programului de lucru. Urma să facă o comunicare la Congresul Saharianei, care-și relua a doua zi lucrările, întrerupte de accident.

Cu toate protestele lionei, care ar fi vrut să rămînă toată noaptea acolo, plecară.

Conducîndu-i spre locuința profesorului, luk le explică celor doi evadați că „localul veac XXI” era de fapt unul dintre sutele de parcuri ale orașului, în care se produceau saharienii care socoteau că au foc sacru. Toate înregistrările fotosonice se adunau în fața comisiei artistice, care tria talentele cele mai expresive și le aduna pentru întrecerea centrală, care avea să aibă loc la serbările aniversării transformării marelui deșert african.

După baia cu săruri și după dușul rece, Gromov, Tăun și Ilona se retraseră fiecare în camerele lor. În patul cu așternut elastic și poros, Ilona trecu în cîteva clipe în lumea visurilor.

Visă despre cîmpuri întinse, peste care zburau fluturi viu colorați ; despre lacuri liniștite, a căror oglindă era despicată de luntri de forme elegante; despre peșteri, unde lumina lanternelor descoperea contururi neașteptate. Mulțimi imense și pestrițe de oameni se agitară apoi în fața ei, unduind cînd într-o parte, cînd într-alta.

Și totul se petrecea parcă în ritmul unei melodii indiene pline de o grație minunată, care chema la dans întreaga făptură.

Iar luk, apărînd în mijlocul scenei, dansa frenetic și vesel ca Puk, din „Visul unei nopți de vară”. Și Grigore era trist, nespus de trist...

Capitolul 16

PROCESUL (Morală și drept)

Ziarele departamentale și centrale dezbăteau pe toate fețele cazul Ivany-Georg. În primele trei zile după operație, comunicatele asupra evoluției stării bolnavului apăreau din șase în șase ore. În a cincisprezecea zi se anunță prin toate mijloacele de difuzare :

- Ivany este complet restabilit. . În revista „Litere” apărură trei poezii închinare acțiunii eroice a lui Ivany.

Săptămînalul „Psihos” publică două studii cuprinzătoare despre curaj și lașitate, despre educarea rațională a tineretului.

„Cîmpul nuclear”, o cunoscută revistă de fizică, trata problema rezonanței dirijate și supunea unei critici nimicitoare construcția centralei de alimentare. Era absolut necesară neutralizarea ei și construirea unei noi centrale. Ce rost mai aveau dispozitivele cu ecrane de protecție, cînd laboratorul central de tehnofizică elaborase un proiect de rezonatori inversori, care în momentul cînd substanțele excitate ajungeau la un anumit grad de emisie începeau să acționeze în sens opus, devenind absorbânți de particule emise și neutralizatori ?

Revista „Veacul al XXI-lea” trata problema din punctul de vedere al omului nou, al omului societății înaintate, și pregătea opinia publică pentru ședința de examinare a acțiunii de la centrala de alimentare.

Și ziua ședinței veni.

Sala era arhiplină. Oamenii ședeau tăcuți, iar chipurile lor exprimau seriozitatea cu care priveau întîmplările puse în discuție.

Tăun și Ilona îi recunoscără pe Georg și Ivany, pe care îi urmăriseră în televizor în timpul operației de salvare. Se mai aflau acolo - le spuse Iuk - reprezentanți ai publicațiilor, reprezentanți ai autorităților locale (aleși pe cîte un an), oameni din toate părțile Sa- harianei, precum și invitați din alte confederații. Nu lipseau nici conducătorii uzinei unde-și făceau cei doi schimbul, foștii lor profesori și colegi. Fețele unora dintre ei exprimau amărăciune, ale altora - compătimire sau mînie ; în orice caz se vedea participarea deplină la proces. Privindu-i, aveai certitudinea că în sală nu se găsesc oameni indiferenți față de cele ce se întîmplă.

La acești participanți prezenți trebuiau însă adăugați cei care urmăreau ședința cu televizoarele, asistenți nevăzuți, dar cu mult mai numeroși.

Colectivul prezidial era alcătuit din colegi de uzină ai lui Ivany și Georg. Conducerea ședinței fusese încredințată lui Gromov.

La ora stabilită, președintele se ridică și rosti, în mijlocul unei tăceri depline. cuvintele de deschidere :

- Supunem discuției publice atitudinea lui Ivany și Georg în cursul operațiilor de salvare de la centrala de alimentare. Ivany are cuvîntul.

Privirile tuturor se îndreptară spre Ivany, care pornise spre pupitru. Un ropot de aplauze îl împiedică cîteva minute să-și înceapă declarația.

Gromov ceru să se facă liniște.

Și Ivany vorbi.

El începu prin a spune că a acționat împins de simțămîntul că de fiecare mișcare a lui depind vieți omenești, viețile dragi ale prietenilor, ale copiilor, ale profesorilor, viețile a milioane de oameni pe care nu-i cunoștea. Arată apoi că Sahar Djen a condus în mod exemplar operațiile, calculînd cu precizie durata admisibilă a rămînerii în sala rezonatorilor.

Ivany mărturisi că a avut și el un moment de spaimă cînd a observat înregistrările detectorului de radiații, dar încrederea în oamenii care i-au trimis, dragostea pentru cei dragi care așteptau în afara zidurilor, conștiința că mișcările lui sînt urmărite de milioane de oameni i-au condus pașii.

După părerea sa, vina lui Georg nu trebuia exagerată. Atitudinea unui om nu poate fi judecată în afara condițiilor în care s-a manifestat. În timpul acțiunii de salvare, Georg se găsea într-o stare sufletească foarte proastă. El - Ivany - știe că Georg suferise o dureroasă dezamăgire. Cîteva zile înainte congresului, referatul său supus discuției colectivului de fizică al departamentului Tugur fusese respins, fără un cuvînt de încurajare, fără o indicație pentru viitor.

Oferindu-se voluntar, în ciuda stării în care se afla, comisese de fapt un act de desperare. Desperarea nu este însă o bună sfetnică...

Sute de priviri erau ațintite asupra lui Ivany. Cei care nu-l cunoșteau crezuseră la început că descoperă tîlcul acestor cuvinte neașteptate : era erou și voia să apară ca un erou generos. Dar prietenii și colegii lui nu îl bănuiau de o asemenea micime. Și

pe măsură ce vorbea, timbrul cald și convingător al cuvintelor sale pleda pentru sinceritatea lui și îi cucerea pe toți.

Cei care l-au împins la acest act de desperare sînt cel puțin la fel de vinovați ca și Georg. continuă Ivany. El cere sancționarea șefului catedrei de fizică din Tugur și a reprezentantului educației universitare din Comisia de coordonare a Tugurului. Celor care mînuiesc inimile și mințile oamenilor nu li se poate îngădui nici nepriceperea, nici nepăsarea și, mai puțin decît orice, cruzimea. Asemenea oameni erau ținuiți la stîlpul infamiei și cu o sută de ani în urmă.

- După părerea mea, spuse el în încheiere, Georg are toate circumstanțele ușurătoare de partea sa. Aș îndrăzni să afirm că societatea noastră nu face încă îndeajuns pentru a cultiva în om dragostea de om. Da 1 Eu socotesc că o schimbare în această direcție, care să se facă simțită în literatură, în artă, în școala inițială și în-termediară, ar fi de dorit. Iar ședința noastră de astăzi trebuie să se ocupe și de toate acestea, sugerând ce este de făcut.

Cuvîntul lui Ivany lăsa o impresie puternică. În sală domni cîțva timp liniștea. Apoi tot mai mulți ochi se îndreptară spre cel care pusese în pericol viața acestui om. Ce gîndea oare el ?

Georg simțea că-i fuge pămîntul de sub picioare. Îl frămînta un singur lucru : voia să scape, să scape, să scape. Îl ardea ca un fier roșu privirea Indirei, prietena dragă, ațintită desigur, de undeva, de departe, asupra lui.

Își pregătise de zeci de ori o declarație plină de abilități și scuze. Voia să-și recunoască o parte din vină. Apoi intenționase să invoce în mod subtil o greșeală a conducătorului operației (unele publicații împărtășeau acest punct de vedere), pentru ca să-și apere comportarea. Îi zbîrîneau prin minte resturi ale discursului pregătit: „Sahar Djen n-ar fi trebuit să le dea detectoarele cu ei"... „De ce nu a încercat mai întîi o altă întrerupere a rezonatorilor, de pildă prin detectarea lor din afară ?"... „Aș fi vrut să-l strig pe Ivany, dar astfel aș fi compromis întreaga acțiune determinîndu-l și pe el să plece".-

Dar toată pledoaria lui începuse să se clatine atunci cînd auzise primele cuvinte rostite de Ivany. Și ea se năruia acum definitiv în fața acestei tăceri, pe care el trebuia s-o curme, a acestei tăceri care creștea cu fiecare fracțiune de secundă, mută, imensă,- grea ca oțelul.

Se ridică ca un automat de pe locul lui și se îndreptă spre pupitru. Tîmplele îi zvîcneau, privirile-i rătăceau în neștire. Ce avea să spună tuturor acestor oameni ? Intenția lui de a ocoli adevărul îi apără acum în toată hidoșenia ei atavică.

Și în tăcerea sălii se auziră cuvintele lui, reproduse de zeci de megafoane.

- N-am nimic de adăugat. Atitudinea mea a fost inumană și antisocială. Dați-mi mijlocul de a-mi răscumpăra greșeala.

Cu privirile rătăcite, se îndreptă spre locul lui și se prăbuși pe scaun.

Președintele se sfătui cu cei din jur. Se discuta propunerea lui Gromov de a suspenda ședința, ținînd seamă de starea lui Georg. Tăcerea publicului din sală era plină de frământare, de încordare. După cîteva minute, juriul confirmă propunerea unui membru al colectivului prezidial - de a se continua și termina soluționarea cazului.

Se simți, deși neexprimată, aprobarea sălii. Gromov dădu cuvîntul lui Sahar Djen.

Cei cincizeci de ani ai lui Sahar Djen se puteau ghici doar în Felul cumpănit în care se mișca. Privirile limpezi ale ochilor lui negri, umbriți de sprîncene îmbinate, exprimau siguranța și puterea. Te izbea un amănunt în îmbrăcămintea lui : o centură lată de piele, brodată cu fire, care aveau o strălucire metalică și cu buzunărașe în care apăreau tocurele unor instrumente. Părea un vestigiu al unor vremi trecute, aducînd cu brîul unui vînător.

Sahar Djen vorbea. Vocea lui de bas era profundă, calmă.

Începu cu o istorisire despre tribul arăbesc în care trăise bunicul său.

- N-o să surprindeți, poate, de la început, legătura dintre cele ce vă voi povesti și întîmplările despre care vorbim aici. Dar vă rog să mă ascultați.

Cu mai bine de un veac în urmă, un tînăr arab, întors dintr-o călătorie îndepărtată, și-a găsit iubita, care jurase să-i fie credincioasă și să-i aștepte, batjocorită de fratele șefului de trib, ocolită și hulită de oameni. Jură să se răzbune.

În casa lui, cel vinovat aștepta cu groază actul răzbunării purificatoare. Nimeni nu-l mîngîia și nu-l încuraja. Nimeni nu-i oferea sprijinul.

Tânărul care suferise ofensa își ascuțea armele albe. Sigur de dreptatea Lui, el se pregătea pentru momentul răfuielii. Apoi se îndreptă spre casa celui condamnat.

S-ar putea să vă întrebați cine-l osîndise pe fratele șefului de trib. Vreun organ de judecată? Nicidecum. El fusese condamnat de legea nescrisă a tribului.

Nu i-ar fi folosit nici o armă de foc, nici fuga, nici îngenunchierea. Trebuia să stea față-n față cu răzbunătorul.

Lupta se desfășură în prezența întregului trib. Nimeni nu interveni. Tăișul pumnalului pătrunse în inima celui vinovat.

De aceeași moarte muri și tînăra fată.

Nimeni din trib nu avea ceva de spus împotriva arabului care respectase legea tribală nescrisă, dar „sfîntă”, morala tribului. Aveau însă de spus ceva organele de drept ale statului feudal de atunci. Legile scrise fuseseră încălcate. Tînărul fu condamnat, pentru omor cu premeditare, la temniță grea pe viață.

Morala - cu legile ei nescrise - și dreptul - cu legile lui scrise

- se deosebeau net. Această ruptură dintre morală și drept a dăinuit vreme de milenii. În unele părți ale lumii era „imoral” să-ți vinzi copiii pentru a-i feri să moară de foame, dar aveai „dreptul”, era legal s-o faci. În alte locuri și în alte vremi, era imoral să iei miilor de oameni dreptul la muncă, dar capitaliștii aveau dreptul s-o facă închizînd fabricile.

În vremea noastră, morala și dreptul sînt lîna. Legile noastre scrise sînt tot mai puține și ele exprimă doar ceea ce știm și simțim cu toții că este drept, moral.

Fapta lui Georg - care dintre noi se îndoiește oare de aceasta ?

- este profund imorală. Și aceasta chiar dacă eu am greșit conducînd operațiunile așa cum le-am condus, după cum au scris unele ziare. Cred că nu despre asta trebuie să vorbim acum.

Să spunem lucrurilor pe numele lor adevărat, așa cum n-a făcut-o Ivany.

Georg a dat dovadă de lașitate. Aceasta n-ar fi încă de ajuns pentru ca să sufere din plin lovitura pedepsei, că a nesocotit însă principiile colaborării și solidarității, care leagă societatea noastră mai puternic decît toate legăturile dintre membrii societăților trecute.

Georg a dat dovadă de lipsă de stăpînire de sine. Aceasta ar putea fi iertat în parte unui om care se găsește, fără voia lui, într-o situație rea sau care e pus să facă o treabă care-l depășește. Dar Georg a ales, a hotărît. nesilit de nimeni, să ajute colectivitatea și a părăsit postul pe care i l-a încredințat colectivitatea.

Glasul lui Sahar Djen creștea ca tunetul care se rostogolește înaintea furtunii.

Datoria elementară a unui om din zilele noastre, continuă el, este să știe să-și măsoare forțele, să dea ceea ce poate da societății, de la care primește tot ceea ce aceasta creează.

Ivany ne-a vorbit aici despre lipsurile societății noastre, despre necesitatea unei cotituri în educarea oamenilor. În parte are, desigur, dreptate. Aș voi însă să-i amintesc că el, Ivany, este un produs al aceleiași societăți, ca și Georg. E neîndoielnic că pedagogia și organizarea școlilor noastre nu sânt ideale. Numai că încercarea de a anula răspunderile omului, individului, trecând totul pe seama societății este greșită în esența ei.

Omul răspunde de actele lui, altminteri societatea omenească își pierde caracterul ei. Avem fiecare viața, speranțele, îndoielile și certitudinile. dar totodată datoriile noastre.

Georg trebuie să fie pedepsit. Sancțiunea trebuie să fie aspră și pilduitoare.

Propun repausul silnic pe cinci ani. Interdicția de a munci îl va face mai conștient de ceea ce datorează celorlalți oameni, de ceea ce îl leagă de ei, de ceea ce a făcut împotriva lor !

„Repausul silnic” - Iîona și Grigore schimbă priviri uimite. Ce fel de pedeapsă era asta ? Luk zîmbea, privindu-i, fără să-și poată ascunde un sentiment de mîndrie.

Georg ascultase amețit declarația lui Sahar. Ultimele vorbe însă îl uluiseră, trezindu-l la realitate.

Se ridică. Palid, făcând eforturi să vorbească, ceru juriului să țină seamă de împrejurările deosebite în care se produsese actul său antisocial. Susținu că nu va fi în stare să suporte pentru atîta vreme scoaterea lui din rîndul oamenilor.

Aproape tot timpul cât vorbiseră Sahar și Georg, Gromov privise în sală. Îl cercetă mai ales pe Tăun, a cărui expresie de deprimare îl îngrijora. Înțelegea foarte bine ce se petrece cu el. Își dădea seama că de răscolitoare trebuie să fie această ședință pentru un om care era obsedat de ideea că împrejurările l-au pus în afara societății în mijlocul căreia trăiește. Desigur că fostul său elev se socotea un osîndit fără speranță, un condamnat la inactivitate. Și Gromov își spuse că nu a făcut destul pentru a-l ajuta să se elibereze din lanțurile îngrozitoare ale neputinței.

Cînd Georg sfârși noua lui declarație, Gromov întrebă pe cei din sală și pe toți cei care ascultau dezbaterile, oriunde s-ar fi găsit, dacă mai au de spus ceva înainte de retragerea juriului pentru deliberare.

Pe televizorul central al sălii de dezbateri apăru atunci figura unei tinere. Glasul ei răsună limpede în tăcerea sălii :

- Prieteni, mă numesc Indira și cred că am o parte mare din vină în comportarea lui Georg. Iubirea noastră a fost egoistă. Eu i-am vorbit mereu de absurditatea eroismului. Eu am încercat să-l conving că viața și fericirea noastră sânt mai importante decît lumea întreagă. Chiar dacă nu mă găsesc printre voi, mă simt judecată alături de omul pe care-l judecați. Vă sînt recunoscătoare că m-ați făcut să gîndesc asupra faptelor și atitudinilor mele. Vreau să-l asigur pe prietenul meu că-l iubesc și înțeleg să fiu alături de el. Atît am avut de spus.

După ce trecură trei minute de la intervenția din depărtare a Indi- rei, în care timp nimeni nu ceru cuvîntul, Gromov anunță închiderea ședinței. Jumătate de oră mai tîrziu, juriul se pronunță :

Georg era pedepsit la un repaus, silnic de un an. Profesorul de fizică și reprezentantul educației universitare din Tugur erau obligați să expună atitudinea lor în public și să tragă consecințele ce se vor impune din discutarea ei.

Capitolul 17

Un JOC PERICULOS

Georg... Georg... Georg...

Numele acesta ajunsese să-l obsedeze și, fără să vrea, Tăun se surprindea repetîndu-l la nesfîrșit.

La stînga și la dreapta drumului care străbătea cîmpia, lanurile de grîu, proaspăt stropite de ploaie, rămîneau unduind în urmă. Mergea repede, deși nu avea nici un motiv să se grăbească. Impresiile de la procesul care avusese loc dimineața îl goneau parcă.

Aici, pe drumul acesta de șes, unde mirosul pămîntului reavăn îi pătrundea în nări, se simți cîtva timp mai la largul său, de parcă s-ar fi întors în veacul pe care-l părăsise. Dar își aminti curînd că totul nu era decît o evadare fugară, că lumea cea nouă, cetatea aceasta care îi părea tot atît de îndepărtată ca grecilor antici Olimpul, avea să-i apară din nou în față.

O pasăre zbură cîtva timp deasupra capului lui. Se așeză apoi pe, craca unui arbore aflat înaintea sa, de parcă-l aștepta să se apropie.

De s-ar putea opri aici... Să stea de vorbă cu pasărea, să-i asculte ciripitul, să îmbrățișeze trunchiul copacului ca în copilărie.

De s-ar putea opri... Ce absurd !

Trecu mai departe.

Se simțea fără vlagă, epuizat. Deși nu se privise de mult în oglindă, era sigur că arăta palid ca un mort.

Cît de singur era ! Secolul cel nou își trăia viața lui zbuciumată și creatoare, înaintînd ca un talaz imens pe oceanul timpului. Iar el nu era decît o gîză gata să se înece. Cu sau fără el, talazul își va urma, glorios, calea. La El-Solohu se simțea înafara vieții, deși era mai aproape de viață și de semenii săi decît în închisoarea sanatoriului. Cît de greu îi venea să-i înțeleagă și să trăiască în rînd cu ei, cît de nesigur se simțea în prezența lor!

Îl vedea cu ochii minții pe luk, optimist și sigur de el, omul echilibrat al veacului al XXI-lea. Cum să nu se ducă spre el Ilona? Și gîndul acesta începu să pătrundă în el ca un burghiu minuscul.

Georg... Ilona... luk... luk... luk,,.

În ritmul pașilor lui se amesteca numele monosilabic.

La cîteva sute de metri în fața sa văzu o construcție înaltă cu două turnuri în formă de obelisc. Nu, nu voia să ajungă acolo, căci n-avea de gînd să se întâlnească, să vorbească cu cineva.

Se opri. La stînga lui se afla acum o plantație de tufișuri scunde, cu frunze prelungi bățînd în violet și fructe galbene, aducînd ca formă cu pătlăgelele. Nu văzuse niciodată așa ceva, dar acum nu-i interesau. Voia să umble, să umble fără să se oprească, pînă noaptea tîrziu.

O luă de-a curmezișul cîmpului, printre tufe.

Privite din mijlocul plantației, frunzele plantelor aveau un luciu obositor, cu sclipiri multicolore. Din cînd în cînd, Tăun închidea ochii, pentru a-i odihni.

Avea sirnțămîntul ciudat că tufișurile erau niște animale care mișunau în jurul său, agitîndu-se neînterupt, ca niște pelicani la ivirea primilor exploratori ai continentului Antarctic.

Unde era acum Ilona ? Cu luk ? Rîde de glumele lui luk ? Învăță cu luk pașii unui nou dans ? Se smulse din gîndul acesta. O fi cu Gro- mov ? Rîde la glumele lui Gromov ? Ba nu, cu luk, cu luk, cu luk...

Trebuie să fie generos ca Ivany. Generos. Nu. Nu-i în stare să fie generos. El nu poate fi Ivany, nu poate fi nici Georg și nici Iuk, Iuk...

Cîte întâmplări în aceste cîteva săptămîni de cînd părăsiseră împreună sanatoriul ! Și cîte dezamăgiri ! Biblioteca profesorului Gromov era deocamdată pentru el plină de hieroglife greu de descifrat, iar explicațiile bătrînului îi erau de folos doar atîta timp cît se refereau la probleme generale; cînd era vorba de demonstrații teoretice sau de practica cercetării, nu mai pricepea nimic. Se simțea ca un analfabet... pasionat pentru știință.

Deodată simți o durere ascuțită într-un picior. Se opri. Ramura unui tufiș îi sfîșiasse pantalonii și-l rănise. Observă că hainele îi mai erau rupte în diferite alte locuri. Ramurile tufelor aveau un soi de țepi scurți și roșii. Soarele nu mai era decît la cîteva palme deasupra orizontului.

Grigore hotărî să pornească mai departe. Încercă să nu se gîndească la nimic, dar nu izbuti.

Își aminti de un joc din copilărie și încercă să vadă cîți pași poate să facă cu ochii închiși fără să se împiedice. Pentru aceasta avea nevoie de o mare concentrare a atenției, care izgonea orice alte preocupări din conștiință. Trebuia să facă o evaluare exactă a drumului din fața sa, să păstreze cu grijă direcția inițială. Primii 10-15 pași mergeau ușor, dar pe urmă fiecare pas îi părea nesigur.

Cînd era mic, încercase să bată recorduri luîndu-se la întrecere cu prietenii săi. Atinsese 128 de pași cu ochii închiși, fără a devia de la parcursul propus. Acum nu reușea să treacă de 60.

O ambiție fără rost îl împingea să încerce cel puțin 100. Și - în ciuda stupidității jocului - era mulțumit că reușise să izgonească gîndurile care îl obsedau. Mușcîndu-și buzele, se hotărî...

89, 90, 91... Terenul cobora. Ar fi trebuit să deschidă ochii. Ce sens avea ?... 92, 93... De ce să se oprească ? Nu era în stare să facă nici ceea ce izbutea în copilărie?... 94, 95...

Acum coborîrea era mai lină, dar alunecoasă. Încă cinci pași, un fleac... 96... Curios, parcă avea acum sub picioare noroi... 97... Tot pantoful stîng i se înfundase, dar nu vru să se oprească. Trebuia să-și dovedească că e în stare să ducă un lucru, cît de neînsemnat, la bun sfîrșit...

Când făcu pasul următor, simți însă cum piciorul întreg îi pătrunde în masa vîscoasă. Încercă să-l scoată, sprijinindu-se pe celălalt picior, însă și acesta începu să se scufunde. Tot corpul se scufunda.

Lent, dar fără oprire, noroiul urca tot mai sus, de-a lungul trupului său.

Deschise ochii. Soarele era după orizont. Se afla într-un fel de căldare ciudată, deasupra căreia se vedea brațul unei instalații complicate.

Începu să se zbată, încercând să iasă la malul care era la numai cîțiva metri de el. Dar mișcărilor pe care le făcea se întorceau împotriva lui, accelerînd scufundarea. Mîlul roșiatic îl trăgea tot mai adînc. În curînd ajunse pînă la brîu.

Renunță să se agite. În felul acesta, se scufunda cel puțin mai lent.

Începu să strige, să strige cu deznădejde. Dar nu-i răspunse decît un ecou, care repetă de cîteva ori cuvintele lui, parcă în batjocură.

Deodată un gînd puse stăpînire pe el. La drept vorbind, de ce să se zbuciume ? Nu era aceasta soluția cea mai bună? Pentru el, pentru Ilona, poate și pentru Gromov, căruia îi devenise, desigur, o povară.

Hotărîndu-se să aștepte sfîrșitul, se simți mai liniștit. Încercă să-și amintească de ultima excursie pe care o făcuse împreună cu Roxana în munții Rodnei, cîteva zile înaintea plecării la Congresul de la Tuanin. Dar, deodată, se simți cuprins de un val de căldură, iar o pînză deasă îi coborî în fața ochilor. Trupul îi era moale ca mîlul care-l cuprinsese acum pînă la umeri. Mai auzi parcă din depărtare cîteva zgomote metalice, asemenea bătăilor unui gong ruginit.

Capul îi căzu greu pe spate. Ultima lui senzație fu aceea că părul l se prinde și el în masa cleioasă de noroi...

Capitolul 18

LECȚIA DE TEHNOFIZICĂ

Astăzi asistenta lui Iuk era o fată cam ciudată. Asupra acestui lucru erau de acord toți cei douăzeci de elevi ai clasei de tehnofizică.

Ilona stătea cuminte la masa aparatelor de demonstrație.

Surîdea în așteptarea comenzilor lui Iuk. Surîdea privind printre tuburile și serpentinele de cuarț, printre aparatele de numărat mezonil - mezonocantorii -, printre instalațiile în miniatură de solidificare a gazelor. Surîdea privind spre mesele în formă de potcoavă, la care ședeau cîte patru elevi și eleve între 15 și 16 ani.

De la locul lui, aflat în centrul clasei, în mijlocul elevilor, Iuk putea comanda aparatele de desenat și reprodus hărți, portrete, diagrame și formule pe ecranul central, și, la un semn al său, asistentul manevra butoanele aparatelor de demonstrat.

Vitrăliile ferestrelor filtrau radiațiile solare și le difuzau către interiorul camerei, răspîndind o lumină uniformă.

La nevoie, pentru a se urmări scînteierile produse de particulele atomice pe ecrane sau descărcările luminoase, asistentul putea comanda acoperirea vitraliilor cu ecrane negre. Atunci în sală domnea un întuneric deplin, iar efectele luminoase ale fenomenelor prezentate nu mai erau tulburate de radiații externe.

Pe ecranele mici ale băncilor apăreau reproduse imaginile de pe ecranul central, astfel încît elevii puteau urmări formulele, diagramele, curbele, ca și cum le-ar fi avut în caietele personale. Lecția orală se înregistra pe foi flexibile, pe care elevii le strîngeau în caiete speciale, după care puteau repeta lecțiile.

În timp ce elevii continuau să privească pe furiș la asistentă, Iuk își începu lecția.

Era una dintre lecțiile ciclului „Calitățile mișcării”, intitulată „Istoria elementelor naturale. Reproducerea elementelor în laborator și uzină”.

Elevilor le erau de mult familiare figurile oamenilor de știință care contribuiseră la descoperirea legilor mișcării materiei. Ei ar fi putut povesti pe larg despre „bătrânii noștri”, cum îi numea Iuk pe filozofii atomiști greci Leucip, Democrit și Epicur, despre inspiratul poet și gînditor roman Lucrețiu, despre calmul englez Isaak Newton, despre fiul de pescar rus Lomonosov, despre marele Maxwell, despre profesorul din Manchester, Dalton, despre creatorul alfabetului naturii, Alendeleev, despre familia Curie, despre rusul Ivanenko și danezul Bohr, creatorii primelor modele atomice, despre Planck, Einstein, Fermi, Vavilov, Skobelțîn, Szilard, Chadwick, întemeietorii Științei care se ocupa de nucleul atomic.

Fiecare dintre acești eroi ai istoriei științei era legat în mintea elevilor de o trăsătură caracteristică.

Dalton nu era numai descoperitorul legilor proporțiilor multiple, ci și omul bolnav de ochi care și-a urmărit propria boală ca o 'problemă științifică și de la care vine numele de daltonism.

Joliot-Curie nu era numai creatorul primei pile și descoperitorul piezo-electricității cuarțului, ci și omul care însuflețea prin cuvintul său congresele și conferințele apărătorilor păcii de pe la mijlocul secolului trecut.

Sahar Djen nu era numai descoperitorul undelor cu ajutorul cărora se capta, la limita atmosferei pămîntești, energia radiațiilor cosmice, ci și conducătorul recentei expediții de salvare de la centrala de alimentare.

Cu aceste personaje elevii făcuseră cunoștință ascultînd lecțiile anterioare și vizionînd filmele de istorie a științei. De aceea Iuk putea folosi la deschiderea lecției sale un astfel de limbaj, care altfel ar fi fost de neînțeles :

- Bătrînii noștri vorbeau despre vîrtejurile care mișcă atomii, îi fac să se ciocnească și să se unească între ei, dînd naștere la nenumărate lumi, unele echilibrate, stabile, altele gata să piară chiar în clipa în care s-au născut.

Oare n-aveau dreptate bătrînii noștri ? Priviți cascada de me- zoni care duce la izotopii carbonului și spuneți-mi dacă nu poate fi asemuită cu un vîrtej care mîină particulele de materie în mișcare, adunându-le în lumi noi, în atomi sintetizați.

În acest moment, Ilona apăsă pe declanșatorul generatorului de mezoni. Elevii urmăreau pe ecranul fluorescent imaginea mișcărilor care se schițau acolo, apariția și dispariția acestora, traiectoriile frînte, curbe, în formă de spirală, pe care se mișcau particulele.

- Și acum să oprim o clipă neastîmpărata vijelie, spuse Iuk. Priviți schema înghețată a atomului de carbon obișnuit.

Ilona manevră cu siguranță comutatoarele aparatelor de proiecție cu vedere în relief. În fața elevilor din clasa de tehnofizică apărură, ca un uriaș sistem solar, nucleul de carbon, cu protonii și neutronii lui. Unii neutroni se vedeau întregi, iar alții erau înfățișați chiar în clipa în care se producea fenomenul desprinderii unui electron.

- Uitați-vă în partea stîngă, la grupul de patru nucleoni. Nu vă pare un nucleu de heliu gata format ?

Și lecția continua...

Iuk era un bun pedagog. Expunerile lui erau urmărite întotdeauna cu pasiune. De data aceasta însă, mai exista un obiect al atenției aproape generale.

Elevii admirau fata aceea frumoasă, pe care aparatele o ascultau cuminți, asistenta care luneca cu degetele pe comutatoare, ca un pianist virtuos pe clape. Avea în ochii ei ciudați o lucire caldă, iar tenul ei părea cizelat în marmoră.

Din cei nouă băieți, șase erau pe cale să se îndrăgostească de Ilona, iar doi erau îndrăgostiți pînă în vîrfurile urechilor. Nutnai Ilan nega în sinea lui cu încăpățîinare că noua asistentă l-ar fi fermecat.

Iuk privea, la cronograf. Trecuseră 20 de minute din lecție. Mai avea 10 minute, dintre care 5 pentru expunerea teoriei și aplicațiilor ei și 5 pentru concluzii.

- Prezentarea în amănunt a sintezelor nucleare o vom face în laborator; acum să trecem la ecuațiile de transformare a elementelor naturale.

Pe ecran apăruă simboluri matematice.

Iuk sublinia sensul transformărilor matematice. Desfășurînd calculul matematic, el nu pierdea nici o clipă din vedere fenomenul fizic, exprimat prin formule.

- Nu uitați, spunea el adeseori, că litera grecească este un simbol, dar noi studiem fenomenul viu, bogat, plin de surprize» inepuizabil. Nu uitați că matematica este o limbă, o limbă foarte expresivă, o limbă minunată, dacă vreți, dar numai atît. Izvorît și el din analiza fenomenului, calculul îți ajută cînd îi ceri ce-ți poate da ; cînd îi ceri însă mai mult decît poate, decît este, se răzună și nu-ți mai dă nimic.

Explicațiile teoretice luară sfîrșit. Elevii notau întrebările adresate profesorului pe transmițătoarele montate la fiecare masă. Iuk ajunse la concluzii.

- Dragii mei ! Sîntem pe drumul pe care l-a urmat natura cu mult înainte de a fi apărut omul, acest erou al naturii, care a creat în visurile sale din copilărie zeii, simboluri ale puterii transformatoare :

Elementele naturale s-au născut din materia fără început și fără sfîrșit, în veșnică prefacere, pe care bătrînul Anaximandru o botezase acum 2.600 de ani: Apeiron. Într-un anumit moment al evoluției materiei a apărut hidrogenul, în alte etape ale evoluției - oxigenul, carbonul, fosforul, sulful. Apoi thoriul, uraniul. Elementele chimice s-au născut în condiții diferite de temperatură, presiune, viteză, prin mișcări mecanice, oscilatorii, chimice, electrice, prin infinitatea de forme ale mișcărilor materiei.

Noi, oamenii, am pipăit natura, i-am ascultat pulsațiile, am învățat unele dintre legile ei de transformare, am înțeles cîteva din formele ei de mișcare. Și asta a fost de ajuns pentru a izbuti să realizăm în laborator și uzină toate elementele naturale. Ba chiar să creăm elemente ce nu se găsesc în natura actuală. Iar uzinele noastre prefac repede descoperirile din laborator în lucruri pentru noi.

Astăzi se produc, de pildă, tone de diamante sintetice. Molssan izbutise să producă câteva fire de diamant la sfârșitul secolului al XIX-lea, iar prin 1950 oamenii au izbutit abia să realizeze diamante de un carat.

Noi creștem cu fiecare an, cu fiecare ceas și devenim - ca să folosesc un termen cu un înțeles vulgar odinioară - mai bogați. Devenim mai puternici.

Există vreo limită, există vreun hotar care să îngrădească drumul nostru înainte ? Nu există un asemenea hotar. Această siguranță izvorăște din întreaga istorie a omenirii ca un adevăr de nebiruit. Acest adevăr dă aripi tuturor visurilor noastre de astăzi ca și celor care se vor înfiripa de acum înainte.

Iuk își terminase lecția. Niciodată nu se oprea el la enumerarea seacă a concluziilor. Dar nu fusese de astă dată mai elocvent, mai grav decât altă dată ? De obicei, încheierea era o glumă.

La masa aparatelor, Ilona uitase să închidă comutatorul ecranului. Imaginea atomului de carbon rămăsese acolo, imensă și încremenită, cu norii reprezentând electronii, cu spiralele largi înfățișând orbitele electronilor la diferite nivele de energie, cu particulele gata parcă să pornească într-o mișcare de vîrtej, pentru a se ciocni cu cine știe ce alte particule, pentru a zămisli cine știe ce formă nouă de existență a substanței.

- Ei, drăcie, cu Iuk se-ntîmplă ceva ? gîndi Ilan ieșind din clasă.

În parcul școlii se discuta aprig. Ilan susținea că Ilona este o fată ca multe altele și că nu înțelege ce au găsit ceilalți extraordinar la ea.

- Ilan, nepăsarea ta mi se pare ciudată, remarcă lanca - cea mai bună prietenă a lui.

Roșeața din vîrfurile urechilor lui Ilan demonstra că și în veacul al XXI-lea bătăile inimii și circulația sîngelui ascultă de aceleași legi ca în secolele anterioare.

Iuk și Ilona rămăseseră singuri în sala de pregătire a cursurilor.

Ilona îl ajuta pe Iuk să descifreze și să sistematizeze întrebările și observațiile scrise ale elevilor. Cele mai multe priveau demonstrația matematică a trecerii de la element la element.

Unele întrebări priveau însă alte aspecte ale lecției.

lanca, de pildă :

„Ne-ați recomandat închiderea comutatoarelor după terminarea demonstrațiilor. De ce a rămas comutatorul deschis după prezentarea schemei atomului de carbon ?”

Iuk și Ilona zîmbiră la citirea acestei întrebări și se opriră din lucru. Iuk se apropie de Ilona, se așeză pe un scaun și, cu mâinile pe genunchi, o privi drept în față.

Ilona plecă ochii. Dădu să se ridice, îndreptîndu-se spre casetele de plăci care conțineau întrebări. Dar Iuk o prinse de mîină și o sili să rămîină în fața lui.

- Ilona, am impresia că te-am așteptat douăzeci de ani. Ai venit și nu te mai pot lăsa să pleci, orice-ar fi.

Ilona tăcea. Ridicase ochii și-l privea pe Iuk.

Parcă acum îl vedea pentru întâia oară. Se petrecea cu ea un lucru de neînțeles. Simțea cum se risipesc temerile obișnuite, neliniștile pe care le avea ori de cîte ori trebuia să facă față unei împrejurări noi.

Se simțea parcă eliberată de nu știu ce poveri.

- Te iubesc, Ilona !

Nu prindea sensul acestor cuvinte. În fond... și ea îl iubea pe Tăun, nu? Și totuși...

- Avem de trăit o fericire, care începe acum, Ilona !

Un val cald o inunda. Fericire, fericire! Ce cuvînt puternic și minunat!

Nu spuse decît atît:

- Iuk... dragul meu, trebuie să plec, să înțeleg...

Iuk o conduse în cursul aceleiași pauze la locuința lui Gromov, în- torcîndu-se apoi îndată la școală.

Orbi să fi fost elevii săi și tot ar fi putut să vadă că profesorul lor trăise o „transmutație”.

Cît de vioi se mișca ! Umplea clasa toată. Răspunsurile lui erau limpezi, vesele, pasionate.

- Și tu, închise șirul răspunsurilor Iuk, tu lanca, să știi că uneori - este adevărat, foarte rar - comutatoarele trebuie să rămîină deschise. Altfel n-ai putea înțelege de ce, în general, trebuie să fie închise.

Capitolul 19

În ULTIMUL MOMENT

Era întins pe un pat moale. Unde - nu ştia. În primele clipe după trezire, nici nu avu puterea să deschidă ochii. Auzea însă limpede convorbirea care se purta în imediata sa vecinătate.

Recunosc mai întâi vocea lui Iuk.

- Nu-mi vine să cred, zicea acesta. Spune-mi, ca tehnician, dumneata crezi într-o tentativă de sinucidere ?

- Ştiu eu ? răsună o voce groasă şi monotonă. Bazinul era clar marcat. Numai cine n-ar fi vrut să-l vadă nu l-ar fi văzut. Dacă mai întârziem cinci minute, era de acum prea târziu.

- Doctore, crezi că îşi va reveni curînd ? mai întrebă Iuk.

Acum se auzi cea de a treia voce, care părea aceea a unui om foarte tînăr.

- În orice caz, e în afară de orice pericol. Peste puţin timp îl vom putea întreba cum s-a produs accidentul.

- Să fim atenţi cu întrebările, interveni Iuk. Are un psihic cam zdruncinat.

Grigore simţi cum un muşchi al feţei începe să-i joace sub piele. Trezirea aceasta îi amintea de întâmplările din sanatoriu. Pe atunci dorea încă cu atîta ardoare să poată deschide ochii, să umble, să se întâlnească cu alţi oameni, în timp ce acum ar fi vrut să amîne la infinit întâlnirea cu viaţa.

Cineva îi puse un aparat metalic pe frunte.

- Aşa, va să zică! se auzi peste puţin timp vocea medicului. Auzi poveste !

- Ce s-a întîmplat ? se interesă uimit tehnicianul.

- I-am montat iar noul dispozitiv pentru determinarea gradului de cunoştinţă, inventat acum trei săptămîni de doctorul Francois, de la sanatoriul de readaptare.

- Şi ce spun indicaţiile ?

- De data asta arată că ar fi în aceeaşi stare... ca mine şi dumneata.

- Deci e treaz şi ne-a ascultat convorbirea?

Urmă o tăcere prelungită. Apoi se auziră paşii unui om care pă* răsese încăperea.

Tăun deschise ochii şi îşi plimbă privirea prin încăperea cilindrică, încărcată cu aparate medicale. Se uită, puţin ruşinat, la medic.

Acesta zîmbea. Avea o expresie prietenoasă şi îi luă mîna într-a sa.

- Unde-i Iuk? fu prima întrebare a lui Grigore.

Medicul surîse.

- Nici n-a fost pe-aici.
- Nu-i adevărat, doar i-am auzit vocea, ripostă Tăun, supărat la gândul că e mințit.

- Vocea da, dar n-a fost aici în carne și oase. Ne-a chemat la televizofon.

Grigore înțelese. Surîse de astă dată și el.

- Cum te simți ? Ia încearcă să te scoli ! Îl îndemnă medicul.

Tăun se ridică în capul oaselor. Apoi făcu cîțiva pași prin odaie și se așeză într-un fotoliu. Doctorul își trase un taburet lîngă el. Se priviră mult timp unul pe altul, fără să vorbească.

- Vă mulțumesc, începu Grigore. Probabil că mi-ați aplicat vreun tratament, căci simt că puterile îmi revin treptat.

- Mă bucură... Dar să știi că asta nu-i destul... Îți cunosc cazul din presa medicală. Știi ce cred că-ți lipsește în primul rînd ?

- Multe, încercă să glumească Tăun și oftă.

- Îți lipsește înainte de toate răbdarea, seninătatea, observă medicul, privindu-l drept în ochi. Celelalte vor veni toate. Dar îți repet, trebuie să ai mai multă răbdare! Prea te zbuciumi, prea te frămînți. Nu poți sări într-o clipă prăpastia dintre două vieți. Nu te omorî cu firea. Cînd te vei obișnui, cînd îți vei găsi făgașul, se vor lecu toate rănilile și vei avea satisfacțiile căutate.

- Satisfacțiile căutate... șopti Tăun ca pentru sine.

Aceste cuvinte îi amintiseră de vechile dureri.

Medicul răspunse parcă gîndurilor sale.

- Uneori poți preface în tărie chiar suferința; conștiința că o înfrunți cu demnitate și curaj e un izvor de încredere în tine.

Grigore îl privi îndelung. Îi ghicise oare gîndurile cu vreun aparat recent inventat ? Dar în orice caz s-ar fi putut să aibă dreptate.

- Îți mulțumesc încă o dată, doctore! Și voi încerca să-ți urmez sfatul, spuse el într-un tîrziu.

Tehnicianul, care intrase tocmai în încăpere, le întrerupse convorbirea. Un helicotier din El-Solohu venise să-l ia pe Tăun.

- Mai multă răbdare și seninătate!

Se gîndi la aceste cuvinte ale medicului în tot timpul călătoriei. Nu era ușor deloc. Dar era necesar, începînd cu lucrurile cele mai grave, cele mai dureroase, care-l așteptau.

Capitolul 20

DOUĂ DISCUȚII DESPRE FERICIRE

Plafonul radiant răspîndea în încăperea de lucru a locuinței lui Gromov lumina lui bogată și uniformă. Așezați față în față, în două jilțuri comode, Tăun și Ilona se priveau ca și cum nu s-ar fi văzut de multă vreme.

Pentru fiecare dintre ei, ultimele zile însemnaseră mult în noua lor existență.

Grigore se restabilise de pe urma accidentului, dar în ochii lui se citea oboseala și tristețea. Cît despre Ilona, gesturile și privirile ei exprimau o stînjeneală, care era la ea un lucru neobișnuit. După ce se jucă cîtva timp nervoasă cu un bibelou de sidef de pe masă, ea întrerupse cea dintâi tăcere.

Ce este fericirea, Grigore ?

Întrebarea venise pe neașteptate. Tăun tresări. Și înțelese că era începutul unei pagini noi în viața ei și a lui.

Se frămîntă mult timp pînă să-i răspundă. Clipele de tăcere erau pline de deznădejde. O pierdea, o pierdea definitiv. Punctul de sprijin, ultimul punct de sprijin, dispărea.

Îl bătu o clipă gîndul s-o implore, să-i vorbească despre datorie, despre trecutul lor comun, care n-a avut vreme să se șteargă. Să-i vorbească din nou despre prima lui dragoste, abia înfiripată și frîntă de moarte, despre iluzia renașterii. Dar își dădu seama că n-ar fi putut trezi decât compătimirea ei.

Fugi de gîndul acesta.

Să o biciuiască cu ironie sarcastică, să rîdă de „mobilitatea” ei sufletească, să-i cînte batjocoritor „La dona e mobile” ? N-avea rost ! Ar fi rîs de propria lui ființă. Cît de mult o iubea !

Și hotărî să fie obiectiv, ca un străin, ca un om din afară.

- Fericirea este participare, ilona...

Ilona strînse puternic bibeloul între degete și dădu din cap nedumerită.

- De fericire se pot bucura numai oamenii, Ilona. Și dintre oameni, numai cei care pot fi și nefericiți.

- Nu înțeleg nimic.

- Gîndește-te la Georg. El este nefericit pentru că nu mai poate participa cîteva luni la viață. Este scos înafara limitelor firești ale existenței reale. E o pasăre cu aripi legate.

Poate mai există și acum oameni-viermi, mulțumiți să trăiască pasivi, ca niște plante sau animale inferioare, să mănînce, să bea, să doarmă, să se plimbe. Dar asemenea oameni, ruți de restul omenirii, nu pot fi nici fericiți, nici nefericiți. Așa cum o reptilă nu poate trăi decît cel mult senzația tubului digestiv plin...

Ilona îl privi cîteva clipe îngîndurată, își țuguie buzele și spuse cu voce schimbată:

- Dar Georg o are pe Indira, care-l înțelege, îl ajută.

- Văd că tu ai o idee foarte precisă despre fericire, observă Tăun, cu un zîmbet amar pe buze. Eu cred însă că Indira - aici parcă ar fi spus Ilona și gusta un fel de răzbunare - poate cel mult... să-l facă pe Georg mai puțin nefericit pe calea lui către adevărata fericire.

Ilona nu simțea nici accentele ciudate, nici ezitățile lui Grigore. Ea întrebă mai departe.

- Poate da un om fericire altuia ?

- Părerea mea este că un singur om nu poate da celuiilalt ceea ce numai întreaga comunitate umană îi poate da. Poate doar să-l ajute să găsească fericirea, ceea ce este destul de mult.

- Să vorbim despre noi, Grigore. Tu ești fericit?

Pe fața lui Tăun treceau umbre de amărăciune.

- Am fost, Ilona. Demult. Aproape că nu-mi mai aduc aminte. Era în viața dintîi, cînd simțeam că munca mea era o părticică din efortul întregii omeniri, cînd cuvintele mele, cercetările întreprinse de mine în laboratoarele institutului, ideile mele slujeau altora, cînd participam la viața celorlalți oameni și mă simțeam mai legat de ei decît acum. Atunci odihna după muncă era plină de bucuriile înfăptuirilor trecute și ale celor care aveau să vină. Eram fericit, Ilona, profund fericit. Eram înțeles, Ilona. Participam la viață.

- Și acum ?

- Acum mă simt atât de obosit la gândul că nu fac nimic. În jurul meu curge un şuvoi care mă lasă agăţat de toate cioturile. E groaznic să fii inutil ! Da, draga mea, cred că sînt nefericit.

- Dacă eşti nefericit, înseamnă că poţi fi şi fericit! Trebuie să fii fericit ! Ai spus-o doar tu. Voi fi lângă tine, te voi ajuta să pătrunzi în şuvoi. Uite, şi eu...

Glasul ei suna nefiresc. Ultimele cuvinte păreau forţate, şi acest lucru o enerva. Bibeloul îi scăpă din mînă şi se rostogoli pe spongina poroasă a duşumelei.

Se opri o clipă, apoi reluă ideea.

- Da, Grigore, voiam să-ţi spun că am simţit că devin utilă, că ..particip", cum zici tu. Şi acum înţeleg de ce sînt sau mi se pare că încep să fiu fericită. La lecţia ținută acum cîteva zile de luk, l-am ajutat, am colaborat cu el. În sfîrşit, am făcut o treabă. Elevii mă acceptau, ba chiar... aveau nevoie de mine.

Tăun o privi îndelung şi spuse încet.

- Acesta este oare singurul lucru care te-a făcut să te simţi fericită ?

Nu se opri la capătul acestei întrebări. Continuă să vorbească cu o vioiciune care avea ceva straniu :

- Fericitul Goethe a trecut şi el prin frămîntările acestea ale noastre. El a încercat să răspundă la întrebarea ta. Şi l-a creat pe Faust, cea mai frumoasă poveste despre năzuinţa omului spre propria lui fericire.

Dacă mă gîndesc bine, sînt un Faust la executarea contractului cu Mefisto. Mă aflu în cea de-a doua viaţă şi plătesc poliţa pe care Faust n-a plătit-o. Am cunoscut gloria, prietenia şi dragostea recunoscătoare a oamenilor. Am avut parte de tinereţe, cu iubirea şi toate frumuseţile ei. Iar dacă acum, în această a doua viaţă, nu mă înconjoară flăcările iadului, dacă mediul meu de viaţă este agreabil, dacă nu sufăr de foame, dacă trupul nu-mi este ros de vermina mizeriei, sufăr însă la fiecare tresărire de viaţă pe care o văd în jurul meu, sufăr fiindcă sînt... mai bine zis fiindcă nu sînt nimic. Mă simt ca o reptilă într-o lume-de păsări cu aripi minunate. Ca o reptilă, mă auzi ?

- Grigore !

- Nu mă întrerupe ! continuă el cu febrilitate. Sufăr fiindcă trebuie să te pierd. O ştiu prea bine, am înţeles-o de mult...

Se apropie de ea :

- Ascultă, Ilona. Vorbeai despre fericire. Pentru tine se deschide acum cărarea spre ea. Pășește fără ezitare pe această cale. Brațul lui Iuliu e puternic... tânăr, sigur. Mi-ar fi de o mie de ori mai greu să îndur mila decât nepăsarea ta.

Cu bărbia în palme, cu coatele sprijinite de masă, Ilona îl privea pe Tăun. Reflexele violete care cădeau de pe vitraliile camerei pe fața lui îi dădeau o înfățișare ireală. Într-un târziu, se scutură, ca și cum ar fi vrut să se smulgă dintr-un vis.

- Grigore, nu vreau să fii nefericit, nu trebuie. Să fii nefericit ! Nu te voi părăsi. Nu știu încă prea bine ce se va întâmpla cu noi, dar sînt încredințată că inima ta mare se va umple de bucuriile pe care le râvnești. Și voi fi lângă tine... oricît va fi nevoie.

Ar fi vrut să se oprească înainte de a fi rostit ultimele cuvinte, dar cuvintele fuseseră spuse, și acum îi venea să plîngă de ciudă.

Tăun ar fi vrut să glumească, să zică ceva liniștitor, dar orice îi venea în minte i se părea ridicol, nefiresc. Îl năpădea o senzație de uscăciune.

O tăcere grea se așternu în odaie.

După cîtva timp, se auziră de dincolo de ușă pașii măsurați și ritmici ai lui Gromov. Curînd profesorul intră în cameră. Se apropie vesel de ei, fără să remarcă încordarea care plutea în aer.

Își trase un scaun lângă fotoliul lui Tăun și începu să vorbească pe nerăsuflăte.

- Grigore dragă, societatea noastră are grijă de membrii ei. Va trebui să recunoști acest lucru. Sînt bucuroși să-ți dau o veste mare. Comisia tehnică centrală a discutat problema ta. Ești invitat să participi la lupta împotriva cutremurelor.

Au fost amintite la ultima ședință - și crede-mă că te-am invidiat pentru cuvintele care s-au spus - observațiile pe care le-ai făcut în 1990-1991 cu privire la modificările microclimatului datorită fenomenelor radioactive subpămîntene. Am însărcinarea să te rog să iei parte la lucrările de organizare a unei campanii de studii și cercetări, care începe foarte curînd, încheie el cu un aer de triumf.

Spre mirarea profesorului, nimeni nu zise nimic.

- Tăune, nu spui nici un cuvînt ? Întrebă uimit profesorul. Se așteptase la o explozie de entuziasm. Ce-i cu voi ? Și tu, fată a cerului, parcă ai amuțit. Dar ce s-a întîmplat !

Grigore ascultase la început cuvintele profesorului cu indiferență, cu impresia celor întîmplate. Dar pe măsură ce sensul lor i se întipărea în minte, simți cum în el cresc apele unei bucurii nemăsurate.

Se ridică de pe jilț și făcu cîțiva pași spre Gromov. Apoi se opri locului. Și, întorcîndu-și privirile spre Ilona, rosti apăsător, ca și cum abia acum ar fi răspuns la prima ei întrebare:

- Fericirea este luptă și nădejde !

Pe malul lacului-patinoar, întinși leneși la soare, Ilan și lanca vorbeau despre fericire.

O perdea de lumină, colorată în nuanțe schimbătoare, înconjura lacul, al cărui contur era un cerc perfect. Apele străvezii, ca de cleștar, lăsau să se vadă fundul albastru. Ozonizoarele și generatoarele de ultraviolete înprospătau și sterilizau mereu apa.

În mijlocul lacului, pe platforma-patinoar, mai mulți tineri executau figuri măiestre de patinaj artistic. Patinele, dintr-un material asemănător cu lemnul de abanos, lunecau pe platforma, a cărei plasticitate și al cărei luciu nu se deosebeau de cele ale gheței. Era „gheața caldă”, substanță sintetizată din elemente a căror combinație dădea o „apă” avînd punctul de congelare la 25 grade Celsius.

De la mal veneau în zbor „pescărușii”, bărci ușoare cu aripi, al căror motor funcționa numai o fracțiune de minut. Era însă de ajuns pentru a da imbold pescărușilor, care planau apoi cîteva minute deasupra apei, după ce mîngîiau cu tălpile lor frunzele sălciilor care înconjurau lacul. La urmă amerizau lin.

În cele cîteva minute de zbor, mînuitorii „pescărușilor” aveau posibilitatea să schimbe direcția, să întoarcă aparatul cu burta în sus, să sară în apă din zbor. Era sportul preferat al multor tineri.

Un miros vag de levănțică umplea văzduhul.

Ilan și lanca vorbeau despre fericire.

Un strop de apă argintie căzuse tocmai pe cîrlionții negri ai lui Ilan și de acolo se prelinsese pe nasul lui, stricînd efectul de gravitate și seriozitate pe care voia să le producă figura lui încruntată, preocupată de gîndurile cărora le căuta cea mai potrivită expresie.

- Mi-e sete, lanca, de cunoașterea adîncă a lucrurilor. Aș fi fericit numai dacă aș ști tot ce este esențial din ceea ce se știe astăzi și ceva în plus.

- Și ce vei face cu știința, după ce te vei fi umplut cu ea ca un pepene? Îl întrebă ea, gata să pufnească în rîs.

- Voi crea mijloace tehnice noi pentru producție, voi crea noi specii de animale și plante, voi cerceta aștri depărtați la milioane de ani-lumină. Voi crea elemente noi. Voi...

- Ajunge, Ilan ! îl opri lanca. Fericirea ta este uscată ca o smochină conservată.

Eu voi fi fericită când voi putea umple de frumos viața oamenilor, când îi voi putea ridica prin artă pe culmile dragostei. Voi dansa, Ilan. Voi învia în fața oamenilor, în ritmul versurilor shakespeariene, povestea lui Romeo și a Julietei, voi înfățișa luptele trecutului și prezentului, voi interpreta pe femeile luptătoare pentru libertatea omnirii. O voi interpreta pe Marie Curie, voi înfățișa eroismul educatoarelor noastre, îi voi face pe oameni să se iubească tot mai mult. Frumosul este suprema fericire !

Ilan o privea fermecat pe „dansatoarea dramatică”. Scenele interpretate de lanca la adunările de artă a elevilor școlii lor nu puteau fi uitate atât de ușor. O vedea și acum, cu ochii minții, ca de atâtea alte ori, evoluînd pe scenă, exprimînd prin mișcările ei grațioase, subtile, învăluitoare durerea și bucuria, suferința și nădejdea, disperarea și victoria.

Aceasta să fie fericirea? Amețeala aceea, tulburarea pe care o stîrnea o pînză sau un trup viu evoluînd pe scenă ? Nu ! Nu ! Chiar dacă trupul acela era al lincăi !

- Asta-i vrajă, lanca, nu fericire, izbucni Ilan. E un mijloc oarecare pentru adormirea oamenilor. Îți aduci aminte de povestea lui Sadko, care se luptă cu pasărea fericirii ? Pasărea din povestea lui Sadko, care-i adormea pe cei care cutezau să încerce s-o cucerească, este frumosul tău, năzuința asta goală spre înălțare în lumea idealului. Numai știința dă putere, numai geniul uman ridică pe om tot mai sus, pe spirala adevărului și deci a desăvîrșirii ! Fără ea, arta este ca o nucă fără miez.

- Știința și tehnica fără vis și dragoste sînt pustnicie, nu fericire !

Ilanca se ridică zveltă ca un arc întins. Alergă cu părul în vînt spre valurile albastre. Trupul ei țîșni săgeată spre fundul bazinului. Picioarele băteau regulat apa, și înotul ei părea un dans acvatic. Ilan înota rapid alături de tînăra lui prietenă.

Depart, lîngă platforma de patinaj, se opriră în apropierea unei geamanduri.

- Patinăm, lanca ?

- Trebuie să plec. Am de rezolvat problema aia afurisită inventată de Iuk și, drept să-ți spun, nu prea merge.

- O facem împreună, vrei ?

- Savantule!
- Dansatoare dramatică !

Copiii veacului nou izbucniră în râs. Apoi patinară. Două ore mai târziu, erau cu capetele plecate peste planșetă și rezolvau problema de fizică.

Convorbirea dintre Tăun și Ilona continua. Îl antrenaseră și pe Gromov, care tocmai își încheia observațiile.

- Cum v-am mai arătat, eu nu m-am prea gândit la lucrurile astea. Dar fiindcă pe voi vă frământă atât de mult, vă voi spune că, după mine, fericirea începe de la conștiința măreției omenești. Și această conștiință se naște o dată cu adevărata libertate, când forța productivă a societății a ajuns la acel nivel care asigură un ritm vertiginos al producției, când omul a scăpat de nesiguranța zilei de mâine. Atunci a încetat înstrăinarea individului, atunci au început să moară slugărnicia, viclenia, teama de viață - dușmanii fericirii omenești.

Omul a început de atunci să se îndrepte cu pași repezi spre adevărata fericire. Da, fericirea este de fapt mișcarea spre fericire. Și fiecare atingere a ei nu este decât un început. Ca și viața, fericirea e fără de sfârșit...

Capitolul 21

MIRAJUL COSMODROMULUI

Cu greu și-ar fi putut închipui cineva doi oameni mai diferiți ca înfățișare.

Unul era mic și vioi, celălalt înalt și cu mișcări solemne, grave. Sub fruntea bombată a celui dintâi jucau doi ochi neastîmpărați, cu iriși albaștri ca cerul, în timp ce fruntea înaltă și osoasă a celuiilalt dădea și mai multă adîncime unor ochi negri, pătrunzători. Dar contrastul apărea și mai puternic cînd îi auzeai vorbind. Primul avea un glas plin de intonații bogate și variate, celălalt o voce groasă, autoritară și monotonă. Primul vorbea repede și glumea des, celălalt avea un limbaj sobru și tăios.

Doi oameni atât de nepotriviți s-ar fi putut oare vreodată înțelege ? Așa ar fi gândit poate mulți privindu-i și ascultîndu-i.

Profesorul Gromov și doctorul Beram, coordonatorul sanatoriului de readaptare, se înfruntau de mai bine de jumătate de oră într-un cabinet al Institutului meteorologic din El-Solohu.

- Specialitatea dumitale este meteorologia, nu-i așa ? întrebă coordonatorul și, fără să aștepte un răspuns, continua. Medicul sînt eu. Dumitale ți-ar place să mă amestec în prognozele vremii, pe care le întocmești, sau în măsurile de dirijare a climei ? Desigur, nu ! Deci...

Profesorul Gromov își întrerupse, surîzînd, interlocutorul.

- Nu te grăbi, doctore ! De ce să subapreciem contribuția nespecialiștilor în știință? Giordano Bruno n-a fost astronom, Pasteur n-a fost medic, nici Țiolkovski - inginer. Dar de fapt nici nu-i vorba de asta. Eroarea de la care pornești dumneata nu e medicală, ci umană. Eu îl cunosc mai bine pe Tăun, crede-mă. A fost doar studentul meu.«

- Cu vreo șase decenii în, urmă observă sec doctorul Beram.

- E același. Are o fire care nu suportă cușca, nici măcar tapisată cu catifea.

Cîțva timp, nimeni nu spuse nimic, Gromov străbătea încăperea dintr-o parte într-alta, în timp ce coordonatorul, nemișcat într-un fotoliu, privea drept înaintea lui.

Beram vorbi primul:

- Vă repet. Comitetul medical al sanatoriului a hotărît, după dezbateri bine chibzuite, reinternarea lui Tăun. Nu l-am reclamat pînă acum, nu l-am urmărit, nu l-am obligat să revină, tocmai pentru că încercam să observăm efectele vieții asupra lui. Fata este într-un stadiu de adaptare care îi permite să se integreze într-o activitate normală. Nici ei nu i-ar fi stricat un plus de tratament, dar pentru el este indispensabil. Accidentul acela straniu, care nici pînă acum nu a fost lămurit, dovedește, fără posibilitate de tăgadă, că viața, în starea lui de acum, îl copleșește, îl distruge.

După o scurtă pauză, continuă.

- Am discutat problema și la consiliul nostru departamental. Am arătat că noi purtăm răspunderea readaptării bolnavului și înțelegem să ducem această sarcină la bun sfîrșit, așa cum am dus la bun sfîrșit și tratamentul fiziologic, prelungit de-a lungul atîtor decenii. Consiliul a aprobat acest punct de vedere.

Dacă oaspetele dumitale, dezechilibrat cum este încă, continuă să trăiască în modul acesta dezorganizat, va trebui să tratăm un bolnav mintal sau... poate, că nici nu vom mai avea pe cine să tratăm.

Vorbise grav, ferm, ca un om care nu admite nimic altceva decît un răspuns de încuviințare. Dar profesorul nu avea de gînd să se sperie. Se opri din plimbarea lui prin încăpere, drept în fața medicului.

- Sîntem deci la concluzii, zise el. Bine ! Părerea mea este că reinternarea ar fi pentru el o nenorocire sigură. Momentan, „bolnavul” - cum îi spui dumneata - are nevoie de un tratament susținut cu... viață. Am început să-i aplic tratamentul acesta medical. Merge greu. dar merge. De cîteva zile sînt pe cale să-l readuc pe linia de plutire. Poate că accidentul la care v-ați referit a fost criza după care vindecarea va merge cu pași tot mai rezezi. Curînd va intra într-o acțiune de cercetare științifică. Aceasta va fi o fereastră spre viață. Se va convinge că e folositor societății, va deveni încetul cu încetul tot mai competent, în sfîrșit se va simți om întreg.

Nădăjduiesc că nu vei reuși să mi-l iei. Dacă ai izbuti să între- rupi „tratamentul” pe care i-l aplic, ar fi, îți repet, o nenorocire pentru psihicul lui, de care tocmai vorbeai...

Continuînd să discute, Gromov nici nu observă că ușa se deschisese fără zgomot. Tăun, care venise să discute cu profesorul despre participarea lui la lucrările de cercetare a mijloacelor de luptă împotriva cutremurelor, rămăsese înmărmurit în pragul ei. Ieși, fără s-o închidă, cu sufletul strîns de neliniște.

Acum vorbea din nou doctorul Beram.

- ...Comitetul spitalului, conducerea departamentală, nu vor permite niciodată acest lucru. Îți iei o mare răspundere și faci un lucru nechibzuit. Atitudinea dumitale dovedește că...

Profesorul îl întrerupse din nou.

- Să ne oprim aici, doctore ! Nu vezi că degeaba discutăm ? Cînd un curent oceanic rece se întîlnește cu o masă de apă caldă, moare peștele. Am impresia că noi doi nu vom rezolva cazul Tăun.

El-Solohu - continuă el - face parte din alt departament decît sanatoriul de readaptare. Trebuie, de aceea, să supunem problema consiliului interdepartamental. Sînt convins că argumentele mele, întărite de mărturiile celor care l-au văzut pe Tăun în ultimele zile, vor face să învingă punctul de vedere pe care-l susțin, spre binele fostului meu student și al... fostului dumitale bolnav.

Coordonatorul se sculase în picioare.

- Fie ! Dar să știi că socotesc atitudinea dumitale nejustă, nesemiifică, fără precedent.

Gromov îl privi senin.

- Fără precedent, spuneți ? Aș fi mîndru să fie așa. Știința progresează numai atunci cînd merge pe căi nebătătorite, adică tocmai atunci cînd procedează... fără precedent. Noul, invenția, inovația - toate-s „altceva” decât a fost mai înainte. Un exemplu elocvent este chiar tratamentul fiziologic de reconstituire, aplicat pentru prima dată cu succes lui Tăun. Și multe alte tratamente renumite aplicate pentru prima dată în sanatoriul dumneavoastră. Nu-i așa ?

Cînd medicul porni spre ieșire, Gromov remarcă mirat că ușa cabinetului era larg deschisă. Se uită la cronograf. Ora la care ar fi trebuit să vină Tăun trecuse. Sub impresia discuției aprinse care avusese loc, nu făcu însă nici o legătură între aceste două fapte.

Grigore nu auzise nimic din convorbire. Dar nici nu avea nevoie de așa ceva ca să înțeleagă totul : coordonatorul venise ca să-l ia înapoi.

Gromov îi luase, desigur, apărarea, dar ce argumente ar fi putut invoca el, ca profesor de meteorologie ? Totul era pierdut. Să se întoarcă la programul fix și la lumea limitată a sanatoriului ? Ce ar fi putut fi mai groaznic ? S-ar fi sufocat.

O luă la goană prin coridorul înalt al institutului. Cercetătorii și studenții se uitau lung în urma lui. Cineva îl strigă pe nume, dar el nu-l auzi.

Ajuns la ieșire, coborî în fugă treptele care duceau în parc, străbătu, fără să vadă nimic în jur, aleea de bananieri și se găsi în plină stradă.

Nu se opri nici aici.

Se aruncă într-un vehicul. Drumul tocmai pornea din loc. Apăsîndu-și ochii cu mîinile, Grigore se cufundă în îmbrățișarea unui fotoliu...

Cînd deschise ochii, se gîndi că trebuie să apese pe un buton pentru a indica destinația. Dar încotro ? Parcă știa unde voia să ajungă?

Îl cuprinse furia împotriva celor care îi voiau cu tot dinadinsul binele. De cîteva zile ajunsese să se simtă ceva mai mulțumit, mai aproape de ceilalți oameni. Și acum era din nou aruncat în frămîn- tarea aceasta chinuitoare.

Apăsă la întîmplare pe un buton. Deasupra acestuia strălucea în litere de argint : COSMODROM.

Timpul trecea și clădirile orașului El-Solohu rămîneau în urmă.

Cosmodrom, cosmodrom, cosmodrom...

Ca o bătaie de ceasornic răsunau aceste cuvinte în capul lui. Se împloteau cu bătaile inimii, pe care le auzea limpede, asemenea unor lovituri de ciocan, de cînd văzuse scena aceea din cabinetul profesorului Gromov.

- Departe, cît mai departe! rosti Tăun tare.

Vehiculul își încetinise mersul și luneca spre marginea drumului, pe benzile laterale. Puțin timp mai tîrziu se opri, și ușa se deschise singură.

Tăun coborî în fața unei clădiri impunătoare, care avea forma elegantă a unei nave interplanetare.

Parcurse, amețit încă, marea sală de așteptare și ieși în cîmpul de lansare, unde zeci de corăbii astrale își așteptau pasagerii, în timp ce altele țîșneau în sus, spre albastrul bolții, sau coborau, planînd ca niște păsări leneșe.

Din cînd în cînd, difuzoarele intrau în funcțiune, anunțînd plecările și sosirile.

- Atenție! Atenție! Cosmobusul B-64 sosește peste 10 minute în punctul A 4 X, din excursia de o săptămîină în Lună.

- Atenție ! Atenție ! Racheta Z-3, a stației locale de astrofizică, pleacă peste 5 minute din punctul B 3 V pe ruta Asteroidul Hermes, Planeta Venus, Planeta Alercur.

- Atenție ! Atenție ! Peste 3 minute pleacă din punctul M 13 L racheta W-l8, cu personalul de schimb al satelitului artificial numărul 3.

■- Atenție ! Atenție! Racheta L-81 pleacă peste 15 minute din punctul X 9 C în croazieră pe ruta Marte, sateliții lui Jupiter, înconjurul planetei Saturn, vizitarea asteroidului Ceres, străbaterea capului cometei 2021 111 și retur.

O croazieră cosmică ! Ghidul îl ispitea.

O porni cu pași hotărîți spre punctul X 9 C, după ce cercetă cu atenție harta cosmodromului. Mai era doar la o mică distanță de navă, cînd auzi începutul unei convorbiri.

- Ai găsit certificatele medicale ? La tine erau ! Fără ele doar nu intrăm în navă...

Se opri. Certificat nu avea. Nici n-ar fi putut căpăta. Să se furișeze în rachetă ? Cîteva clipe îl stăpîni acest gînd. Și apoi, dintr-o dată, ca și cum piedica ce se ivise pe neașteptate l-ar fi făcut să reconsidere însăși intenția sa, începu să chibzuiască.

Fără să-și dea seama, o luase înapoi, spre clădirea cosmogării, ciocnindu-se în neștire cu oamenii care se grăbeau spre racheta de croazieră. La un moment dat, se izbi atît de puternic cu brațul drept de o valiză, încît își auzi televizofonul pîrîind.

Poate că se pripise... Gromov nu va ceda așa ușor... Avea să se opună ca om, nu ca medic... Putea să ceară o nouă examinare...

Dar dacă învingea doctorul Beram ? îi cunoștea doar argumentele, perseverența, «mai ales perseverența...

Nu i-ar fi venit deloc ușor să dea ochii cu coordonatorul, după convorbirea pe care o avusese cu el în ajunul evadării, după actul lui care putea să pară necugetat și mai ales ridicol. Să scoată din funcțiune o instalație a unei instituții obștești, iar apoi să fugă, ca un adolescent, cu o fetișcană...

Da, toate aceste lucruri i le-ar fi putut spune doctorul Beram.

- Totuși... Era oare cu putință să te ascunzi în secolul al XXI- lea ? Și apoi fuga lui nu confirma oare ideile lui Beram ?

Se trezi înapoi în stradă și urcă într-un vehicul. Cîtva timp privi în neștire tabloul de comandă. Apoi degetul arătător i se îndreptă spre butonul deasupra căruia se afla inscripția :

CENTRUL CULTURAL EL-SOLOHU

Voia de mult să cunoască acest palat al culturii. Acolo va avea prilejul să hotărască în liniște ce trebuia să facă.

Capitolul 22

O ZI AGITATĂ LA CENTRUL CULTURAL

Iuk și Ilona aflaseră vestea : doctorul Beram îl cerea pe Tăun, Gromov se opunea, și întreaga problemă avea să fie pusă în discuția consiliului interdepartamental.

Voiau să stea de vorbă cu Grigore, să analizeze împreună cu el situația și să ia o hotărîre. Dar Tăun nu era de găsit. Televizofonul lui nu răspundea.

- Să nu i se fi întîmplat ceva ! spuse Ilona îngrijorată.

Iuk formă indicativul televizofonic al profesorului Gromov și îl întrebă dacă Tăun nu trecuse pe acolo. Nu, nu fusese pe la el, deși trebuia de mult să vină. Gromov nu-i pomeni de ușa găsită deschisă, deoarece bănuia că mecanismul ei se defectase. îl chemă pe Iuk la el, ca să discute felul în care trebuia să prezinte cazul în fața consiliului. Obținuse o ședință pentru aceeași seară.

Rămasă singură, Ilona se frământă mult timp, neștiind ce să facă pentru a ajunge la Grigore. Nu găsi însă nici o soluție. Într-un târziu, se aruncă într-un jilț și deschise aparatul de televiziune.

Se transmitea tocmai un program de la Centrul cultural. Crainicul anunță că în cele douăsprezece săli principale de dezbateri se discuta pe o singură temă: „Probleme actuale ale științei și tehnicii”.

Cînd pe ecranul electronic începură să evolueze primele imagini dintr-una din săli, Ilona simți că nu are răbdare să privească și dădu să închidă aparatul. Dar se opri uimită, cu mîna pe buton.

În fundul sălii în care se discuta despre problema alimentelor sintetice, îl zărise pe Grigore Tăun, îngîndurat și palid, într-un fotoliu al ultimului rînd.

„Sala 3”, își memoră Ilona și ieși repede din încăpere, uitînd pînă și să închidă aparatul.

Cînd ajunse în marea clădire a Centrului cultural, pe care o mai vizitase cu Luk, se duse de-a -dreptul în sala 3. Tăun nu mai era însă acolo unde îl zărise pe ecranul televizorului.

În timp ce îl căuta cu privirea la parter și în loji, auzea și cuvintele pe care le rostea unul dintre vorbitorii aflați pe un podium semicircular.

Ochii îl căutau pe Tăun, iar urechile ei înregistrau pe jumătate cuvintele.

- În concluzie, țin să subliniez că astăzi putem produce sintetic orice aliment necesar dezvoltării organismului uman. Socotesc, în consecință, fără rost să ne mai ocupăm de agricultură și creșterea vitelor. Foarte curînd, ele vor aparține trecutului. Sarcina noastră este să perfecționăm sinteza alimentelor. Aceasta e calea progresului, calea pe care trebuie să mergem.

Pe urmă începu să vorbească altcineva, care nu era nicidecum de acord cu spusele antevorbitorului.

- Cred că în afirmațiile care s-au făcut, sînt conținute greșeli dintre cele mai serioase, un îndemn spre o aventură periculoasă. Voi încerca să vă arăt de ce această teză a lichidării agriculturii și creșterii vitelor este un act irațional, de ce trebuie să mergem mai departe pe linia creării de noi și noi specii de animale și plante, tot mai folositoare omului.

Organismele vegetale și animale sînt de fapt cele mai adaptate laboratoare de utilizare a energiei solare. Aceasta, pe de o parte ; pe de altă parte, existența lor

este o condiție a echilibrului biologic pe pământ. Ele regularizează compoziția atmosferei și contribuie la regenerarea continuă a solului. În sfârșit, alimentele nu sânt numai un amestec de celuloză, zaharuri, grăsimi, albumine, vitamine etc. Fructul sau tuberculul, frunza sau laptele - toate alimentele naturale - aduc în organismul uman și tot felul de viruși, de formații organizate, al căror rol antipatogen și de auxiliar prețios al asimilării a fost demult cunoscut.

Tăun nu era nicăieri. Ilona ar mai fi vrut să asculte discuția, dar trebuia mai întâi să-l găsească, să vadă ce se întâmplase cu ei.

Când ieși afară din sală, se întrebă încotro s-o ia. Voia să se convingă dacă mai era în Centrul cultural. Dacă se mai afla în clădire, trebuia să fie în bibliotecă sau într-una din sălile de dezbateri, își spuse ea.

În bibliotecă se convinse însă curînd că nu se afla.

De acolo se duse de-a dreptul în „salonul de selecție”. Era numit astfel fiindcă cei care intrau în Centrul cultural își puteau alege aici, în cele mai ideale condiții, sala unde voiau să-și petreacă timpul.

În salon se aflau 80 de cabine cilindrice, iar Ilona intră în aceea care tocmai se eliberase. Aici se afla un ecran electronic și un difuzor, care permiteau să vezi și să auzi ce se întâmplă în orice punct din clădire, pentru a-ți alege locul unde voiai să te duci.

Ilona apăsă pe un buton, făcînd să apară sala de dezbateri.

Imaginea prezenta alternativ publicul și pe vorbitor.

Începu să urmărească cu privirea fiecare rînd de scaune în parte. Dar nici cele ce spunea conferențiarul nu puteau scăpa interesului ei. Cînd intrase, acesta se afla în mijlocul unei fraze pe care o rostea cu destulă vehemență:

- ...căci este indiscutabil că peste 70.000-80.000 de ani vom avea o nouă eră glacială. Altădată aceasta însemna un cataclism general, împotriva căruia făpturile planetei noastre nu se puteau apăra în nici un fel. Dar astăzi ? Mă întreb, de aceea, cînd vor începe, în sfârșit, institutele noastre de specialitate să ia serios în mîină această chestiune, cînd se vor hotărî...

Tăun nu era nicăieri.,

O apăsare pe un alt buton și pe ecran apărură de astă dată sala de dezbateri 4. În timp ce Ilona cerceta cu privirea fiecare fotoliu în parte, un om dintr-o lojă vorbea :

- ...mai vreau să atrag atenția asupra unei probleme nerezolvate de filologi. Asistăm astăzi la procesul formării limbii noastre zonale. În condițiile societății sahariene, nu mai există o serie de fenomene, de realități aparținând trecutului. De aceea dispar și cuvintele respective. Totuși avem nevoie de ele pentru a traduce marile opere literare de altă dată, ca și pentru studiul științific al trecutului, căruia i se acordă astăzi, pe drept cuvânt, o importanță atât de mare. De obicei se utilizează termenii respectivi în forma pe care o aveau în una dintre marile limbi ale secolului al XX-lea.

Nu sînt de acord cu aceasta. După părerea mea, arhaismele, ca plată, furt, prostituție, epidemie, trăsură, represiune, război, exploatare, colonie și atîtea altele, trebuie să aibă o formă proprie în limba noastră. Nu pot fi de acord cu ideea susținută aici că rolul filologului trebuie să se mărginească la cuprinderea și descrierea fenomenului natural de evoluție a limbii. Această teză putea fi valabilă altădată, când ar fi fost iluzoriu să-ți propui să dai directive și îndrumări esențiale de folosire a vocabularului.

Gradul general de cultură al societății noastre ne îngăduie azi să propunem cele mai raționale forme de expresie. Circulația rapidă a ideilor, a cuvîntului scris, a celui transmis pe calea undelor, perioada de școlarizare suficient de lungă ne îngăduie să intervenim activ în procesul formării limbii noastre...

Ilona apăsă pe un alt buton, apoi pe încă unul. Neliniștea ei creștea, căci Tăun nu era nicăieri. Nici în sala 1, unde se dezbătea problema introducerii unui nou sistem de calendar „rațional”, nici în sala 8, unde un vorbitor critica Centrul meteorologic internațional. fiindcă „tărăgănează în mod inadmisibil experimentarea climei uniforme, fără anotimpuri, pe insulele stabilite încă de mult în acest scop”. nici în sala numărul 6, unde era vorba de popularea altor planete, și nici în celelalte săli, unde se discutau probleme arzătoare de psihologie, pedagogie și medicină.

Unde se afla oare Tăun ?

Ilona era gata să iasă din cabină, cînd se gîndi să apese și pe butonul sălii 67, a „evenimentelor la ordinea zilei”. Și, într-adevăr, acolo, într-o lojă laterală, se afla Grigore.

Pe chipul lui se zugrăvea acum o emoție puternică, a cărei cauză Ilona nu reuși să o sesizeze din primul moment. își concentrase toată atenția asupra lui Tăun și nici nu ascultase cuvintele care răsunau în difuzor.

Deodată imaginea de pe ecran se schimbă, prezentînd nu publicul, ci scena sălii. Acolo se aflau profesorul Gromov, Iuk, doctorul Beram și alte persoane, pe care nu le cunoștea.

Ilona înțelese. În cadrul „evenimentelor la ordinea zilei” se desfășura dezbaterrea cererii de reinternare a lui Tăun.

Grigore nici n-o observă cînd intră în loja lui. Privea ca hipnotizat scena.

Acum se ridică secretarul consiliului interdepartamental. Acesta începu să vorbească.

- Consiliul nostru a ascultat referatele, mărturiile și documentele prezentate. Lipsește un singur element, ca să ne socotim pe deplin edificați : un sumar examen medical al lui Grigore Tăun, pe care să-l comparăm cu ultima fișă din sanatoriu. Cum ne-am putea oare altfel exprima asupra cazului ?

A fost găsit ? se adresează el cuiva care se afla în dreapta sa. Nu ? Atunci nu ne mai rămîne decît să rugăm pe cei ce vizionează programul de televiziune consacrat dezbaterii noastre să ne dea concursul. Altfel sîntem nevoiți să amînăm pronunțarea.

Dați legătura cu sălile de vizionare !

Se așternu o liniște adîncă. În mijlocul ei răsună o voce puternică, care vibra ușor.

- Sînt aici, în sala 67 a Centrului cultural din El-Solohu. Dezbaterrea aceasta m-a convins că-mi pot încredința soarta, năzuințele și visurile judecății voastre. Spuneți-mi ce am de făcut.

Sala fremăta. În picioare, în loja sa, Tăun își recîștigase în mare măsură calmul și privea spre scenă.

Chipul secretarului se luminează de bucurie.

- Treci, te rog, în cabinetul sanitar al Centrului cultural, în spatele lui Tăun. Ilona îl urmărea cu privirea. Ea strivea cu pleoapele o lacrimă...

O oră mai tîrziu, spectatorii sălii 67, care între timp vizionaseră alte evenimente, aflară hotărîrea consiliului interdepartamental. Acesta respinsese în mod provizoriu, cu majoritate de voturi, cererea coordonatorului Beram. Peste patru luni, starea lui Tăun avea să fie din nou examinată, pentru a se lua o hotărîre definitivă.

Partea a III-a

REPTILA SE PREFACE ÎN PASĂRE

Capitolul 23

SUBMARINUL TRANSPARENT

Cercetarea fenomenelor seismice de pe coasta vestică a Africii avea să înceapă câteva săptămîni după întîmplările de la Centrul cultural.

Tăun consuma acum serios din rezervele de somn pe care le acumulase timp de zeci de ani. Din 24 de ore, timp de 20 de ore era într-o activitate neîntreruptă. În orele de dimineață, lucra împreună cu ceilalți cercetători, participa la cursurile de pregătire, examina datele radiologice ale observatorului seismic. Dar munca lui adevărată începea abia după cele patru ore de pregătire colectivă. Se simțea ca la o alergare. Era hotărît să ajungă la timp la potou, indiferent de efort. Trebuia să străbată materialul care se strînsese în timpul somnului său.

În camera pe care i-o pusese la dispoziție Gromov, Tăun avusese la îndemînă, încă din primele zile ale sosirii la El-Solohu, tot ce-i trebuia. Aparatura documentară a profesorului, în care se descurca acum tot mai bine, îi era de mare folos. Cu ajutorul aparatului de clasare, fișele se puteau aranja după autori, după subiecte, după datele de apariție. Și toate materialele de specialitate se găseau în casete de microfilme, de unde puteau fi scoase și proiectate pe ecranul de citire, prin simpla mînuire a comutatoarelor. Cibernonul îi era și el de un ajutor de neprețuit.

În săptămînile care urma hotărîrii consiliului interdepartamental, Tăun citi sute de pagini pe zi. Pe lîngă aceasta, reproducea schițe și desene sau viziona de unul singur filmele care prezentau activitatea diferitelor expediții științifice.

Cu toată mulțumirea pe care i-o prilejnia această activitate febrilă de Informare, se îngrozea adeseori la gîndul a ceea ce mai avea de făcut. Încercînd să străbată în mod sistematic tot ce se scrisese, înainta cu pași de melc. După două săptămîni de muncă încordată, ajunsese în 1998 și nici pentru perioada parcursă nu izbutise să asimileze totul. Mai avea în față jumătate de veac de cercetări. Era cu neputință să citească, să învețe tot.

Copleșit, se zbătea în oceanul de da'te, ipoteze, teorii, formule. Și nu și-ar fi îngăduit să sară peste nimic. Totul era interesant. Totul. Chiar ipotezele infirmate de cercetările ulterioare, căci Grigore știa prea bine că numai urmărind căile străbătute de înaintași putea evita rătăcirile inutile. În vremea tinereții sale, nu lăsa nici o publicație necercetată.

Dar acum ? Ce putea face pentru a străbate epoca în care fusese absent de la procesul gândirii omenești ?

Nu mai era om de știință, nu se mai simțea în stare să redevină om de știință.

Și cînd oboseala îl făcea să închidă comutatorul aparatului de proiecție, îl bătea uneori gîndul să renunțe. Să renunțe definitiv. Poate că ar fi fost totuși bine să-și completeze blestematul de tratament de readaptare. Pe urmă va începe altă viață. Va face o treabă oarecare, într-un laborator, la culturile agricole, undeva, oriunde, și va contempla viața nouă care curge în jurul lui.

Da, trebuie să renunțe la aripi. Nimeni nu poate trăi două vieți.

Gîndurile acestea nu-i aduceau însă liniștea rîvnită.

Într-o zi fu chemat de cercetătorul cu care urma să colaboreze - Stevens -, în camera de lucru a acestuia de la Institutul de seismologie. Ochii lui Grigore luceau în friguri, iar cearcănele trădau oboseala acumulată în nopțile nedormite.

Stevens, un bărbat slab, de statură mijlocie, strînse mîna colaboratorului său și - ca și cum n-ar fi observat nimic pe fața lui - începu să-i vorbească despre obiectivele pe care le aveau de atins, despre posibilitățile aparatelor cu care urmau să lucreze. Îi înfățișă limpede, sistematic, variantele de lucru, însoțind cuvintele cu gesturi ferme.

Pentru a pune în valoare posibilitățile geopalpatorului dat în seama lor, puteau să folosească un submarin din flotila de submersibile transparente ale institutului sau costumele speciale de scafandru, pentru adîncimi de 2.000 pînă la 4.000 de metri, întrebuițînd pentru deplasări pe coastă un helicopter.

Avantajul submarinului transparent era securitatea deplină pe care o oferea cercetătorilor. Dezavantajul consta în depărtarea destul de mare de coastă, de la care trebuiau să fie făcute determinările] Scufundarea individuală avea marele avantaj că făcea posibilă cercetarea directă a punctelor de mare tensiune.

- Ce mai încolo, încoace, le pipăi cu mîna, spunea Stevens cu privire la metoda scufundării individuale.

Îi ceru și lui Tăun părerea.

- Cu submarinul utilizat ca bază de operații și scafandru folosit pentru cercetarea punctelor esențiale, răspunse scurt acesta.

- Ai exprimat și părerea mea, observă Stevens. Luptă fără riscuri nu există. Asta vom propune la consfătuirea cu Gorano. Să trecem la elaborarea planului în amănunt. Dar... și Stevens părăsi brusc problema în discuție. Spune-mi, Tăun, ce te

frământă iar? Nu-ți pot ascunde că înfățișarea asta nu-mi place. Pari obosit, chinuit. Trebuie să recunoști că nu este cea mai potrivită condiție pentru treaba pe care o avem de făcut. Sînt obligat să te previn că eforturile pe care va trebui să le depunem cer un depozit intact de energie nervoasă și musculară...

Tăun încercă să răspundă evaziv. Nu-i plăcea subiectul atacat de Stevens.

- O indispoziție momentană. Niște lecturi științifice care mi-au cam dat de furcă. În sfîrșit, nu merită să ne oprim asupra acestei chestiuni... Aș vrea să observ, în legătură cu palparea regiunii de fund, că...

- Prietene Tăun, și figura lui Stevens căpătă un aer grav, aspru, te voi întrerupe, pentru că nimic nu este mai important acum decît condiția noastră fizică și sufletească. Dormi zece, douăsprezece, douăzeci și patru de ore și discutăm după aceea... Pentru perioada cercetărilor, disciplina se referă și la viața noastră particulară. Doar nu plecăm în croazieră.

Rezistența lui Tăun se risipi. Nu mai era în stare să rămînă singur cu frământarea lui. De altfel, tot ar fi trebuit pînă la urmă să spună că renunță la cercetări, că pleacă să-și vadă de sănătate. În sfîrșit, că nu mai are de gînd să însoțească expediția, că mulțumește pentru încrederea și bunăvoința care i-au fost arătate...

Și începu să-și descarce sufletul.

Lăsa deoparte toate reticențele. Îi spuse lui Stevens totul, iar acesta nu-l întrerupse nici o singură dată. Cercetătorul ascultă atent mărturisirea lui Tăun. Ascultă fără nici un semn de nerăbdare. Spovedania lui Tăun se termină cu cuvintele :

- Mă simt un om sfîrșit. Sînt conștient de aceasta și sînt gata să arunc peste bord toate nădejtile deșarte pe care mi le-a trezit propunerea voastră de a participa la expediție. Este inutil să mă purtați în cărcă. Nu pot suferi ideea că sînt un balast. Aportul meu ar fi infim. Îmi voi căuta altă cale. Ați făcut pentru mine tot ce era omenește posibil. De altfel, chiar concluzia la care am ajuns este un lucru bun și îmi va fi de folos. Vă urez tot succesul în lupta pe care o porniți.

Stevens se sculă în picioare și izbucni violent, de parcă ar fi răspuns la o ofensă personală :

- Dar ceea ce spui este absurd, de o mie de ori absurd. Îți închipui poate că ne-a îndreptat spre tine un simțămînt de compătimire. Crezi că jucăm aici un fel de comedie, avînd ca unic scop salvarea ta? Ei bine, această idee trebuie să-ți iasă din

cap. Nu uita că ești aici pentru a participa la verificarea - cu mijloacele tehnice actuale - a ipotezei pe care ai elaborat-o cu jumătate de veac în urmă.

Dacă ar fi vorba de cine știe ce sentimentalisme, poate că am stăruî să te întorci la sanatoriul de readaptare. Vreau să știi că renunțarea de care vorbești ar echivala cu o dezertare, o de-zer-ta-re..., că îți pretindem să-ți dai concursul la o problemă pe care ai pus-o și care se cere rezolvată. Sîntem convinși că ești în stare s-o faci ; de aceea ți-o cerem.

Sub iureșul imputărilor, Tăun se destindea ca sub un duș rece, împrăștiat. Stevens pricepu ce se petrecea cu el. Se opri cîteva clipe și apoi continuă :

- Cît privește lupta pe care o duci cu studiul materialelor științifice acumulate, cu toată prețuirea pe care o am pentru un om care a dat omenirii tot ce ai dat pînă acum, nu mă pot opri să-ți spun că este de-a dreptul pueril să încerci să înghiți cu furca comunicări, tratate, articole și cine știe mai ce, pentru a ajunge la zi cu toate cunoștințele. Îți risipești inutil forțele încercînd să cuprinzi tot ce s-a gîndit și s-a înfăptuit.

Îți închipui că vei fi singur? Sau poate, te vei socoti umilit dacă vei fi ajutat, dacă rezultatele vor fi interpretate de alții, dacă vor aduce și alții, mulți alții, o contribuție la lămurirea problemelor pe care le avem de rezolvat ?

Cred că discuția noastră trebuie să se încheie aici și să rămîna între pereții acestei camere. Îți repet sfatul meu : dormi pînă la saturație înainte de a reîncepe lucru!

Tăun îi răspunse doar atît:

- Mă duc să dorm, Stevens ! Mă duc să dorm douăzeci și patru de ore.

Din portul Dakar porniseră șase submarine mici. avînd fiecare pe bord doi cercetători, doi navigatori și un asistent voluntar.

Grupele de cercetători aveau de studiat structura coastei vest- africane, folosind metoda palpării radiante. Fiecare ambarcațiune avea costume de scufundare pentru diferite adîncimi și cîte un geopalpat, aparat care emitea raze pătrunzătoare de diferite durități și totodată înregistra radiațiile trimise de scoarță. Cu ajutorul acestui aparat se puteau stabili o serie de date privitoare la structura subsolului pînă la mari profunzimi : compoziția rocilor, zăcămintele, aglomerările radioactive, fisurile, presiunea sub care se găseau straturile. Geopalpa- torul „fotografia” interiorul

scoarței pe o adâncime de câțiva kilometri. Era un aparat transportabil: cu ajutorul scafandrilor, putea fi chiar adus în imediata apropiere a coastei, la diferite adâncimi.

Micile submarine, înzestrate cu motoare atomice, aveau pereții construiți dintr-un material perfect transparent. Întreaga praveliște submarină se putea astfel observa atunci când adâncul era iluminat.

Submarinele pluteau acum la suprafață, înaintînd cu patru kilometri pe minut spre insulele Capului Verde. După înconjurul lor, urmau să se îndrepte fiecare spre punctele prevăzute în planul de cercetare. Toate operațiile erau conduse de pe uscat de cercetătorul științific Gorano. Acum el dădea ultimele instrucțiuni. Pe ecranul de recepție apăruse harta și mîna lui, care indica încă o dată punctele de oprire.

Apoi răsună glasul de bas al lui Cariaghin, conducătorul navigator.

- Pentru imersie, deschideți supapele!

Submarinele se scufundau, coborînd sub un unghi de 40° spre zona abisală. Indicatoarele de presiune exterioară se mișcau uniform, spre valori tot mai mari, pe scara de măsurare: 500 kg/dm², 700 kg/dm², 1.000, 1.500, 2.000.

Indicatoarele de temperatură exterioară se opriră la cîteva sutimi de grad peste temperatura de înghețare a apei. Acolo rămaseră imobile, indicînd o temperatură practic constantă.

Nu se înregistra nici un curent marin, astfel încît micile perturbații produse de animalele acvatice erau ușor de identificat.

În fața privirilor cercetătorilor se desfășura imensitatea întunecată a adîncurilor oceanului, punctată ici și colo de lucirile verzi ale gorgonidelor, animale de fund, a căror piele scînteiază atît de puternic încît la lumina lor poți citi textul unei cărți.

Pe bordul submarinului numărul 3 se aflau, în afară de Stevens și Tăun, navigatorii Polio și Ali Mahram, precum și asistentul voluntar Ilan, elevul de școală intermediară, care cîștigase dreptul de a participa la cercetarea întreprinsă de Institutul de seismografie ca răsplată pentru articolele publicate în revista școlară locală. Aceste articole stîrniseră un deosebit interes în cercurile cercetătorilor naturii. „Micul savant”, cum i se spunea, își trăia acum unul din visurile lui.

Submarinul numărul 3 se îndrepta spre Camerun. La patru ore de la plecare, Stevens aprinse reflectoarele de adîncime. Acestea erau, de fapt, aparate de emisie. Ele trimiteau raze invizibile care excitau calciul din calcar, sodiul și potasiu], fierul și celelalte elemente făcîndu-le luminescente. În felul acesta apărea un tablou al lumii

submarine de o neasemuită frumusețe. Firele cibernetice înregistrau în culori naturale viermii, stelele de mare și crevetele trandafirii, corali roșii, albi și galbeni, aricii de mare și rechini de fund, crabii și peștii luminoși, peștele boa și "melcii zburători, crinii de mare și bureții sticloși.

La bordul submarinului, navigatorul AH Mahram fredona un cântec marinăresc, iar lângă el Ilan privea fermecat feeria adâncurilor. Stevens și Tăun revizuiau pentru ultima oară aparatura de cercetare, pregătindu-se pentru înregistrările care aveau să fie făcute în apropierea coastei. În cabina de odihnă, Polio dormea dus.

Submarinul numărul 3 se apropia de coastă cu o viteză de 2 kilometri pe minut. Aveau de cercetat zona care se întindea de la orașul Barani până dincolo de gurile Nigerului. Când ajunseră în dreptul orașului Barau, o luară de-a lungul coastei, menținându-se mereu la 2-3 kilometri de țărm, coborînd spre adâncuri și urcînd spre suprafață, astfel încît drumul urmat de vas era o curbă sinusoidală, cu văi și culmi.

În fața coastei liberiene, la 800 de metri adîncime, ecranele de recepție a radiațiilor începură să scînteieze atît de puternic încît nu mai izbutiră să deosebească nimic.

Stevens îi ceru lui Ali Mahram să micșoreze viteza pînă la 30 de metri pe minut, Ilan părăsi locul de pe bancheta de conducere și veni să privească ecranul.

Tăun cercetă indicațiile geopalpatorului. După micșorarea vitezei, se puteau deosebi clar radiațiile calcarului radioactivizat.

Tăun manipula cu grijă „antenele” geopalpatorului. Se găsea în fața unei cavități subterane. Pipăia limitele ei, cerceta rocile din jur. Aici se produsese, fără îndoială, o prăbușire. De obicei la adîncimea aceasta sînt straturi de o compoziție destul de uniformă. În acest caz, însă, era un amestec haotic.

După părerea lui Stevens, era vorba de calcar animal. Receptoarele de radiații provocate doar nu se puteau înșela. Și ele indicau calcar animal în scoarță, într-o concentrație surprinzătoare pentru o regiune în general lipsită de calcar.

- Prietene Stevens, propun „pipăirea” radiantă de aproape, spuse Tăun. Îngăduie-mi să mă apropiu cu scafandrul și să palpez acolo.

- Da, cred că se poate culege un material interesant. Să ne ridicăm la suprafață, Ali, pentru coborîrea scafandrului.

Submarinul urcă pînă la oglinda apei. Tăun îmbracă costumul de adîncime, în al cărui înveliș se realiza o presiune sporită, corespunzătoare cu creșterea presiunii

apei. Scafandrul era legat de submarin prin conducte flexibile. Un proiector puternic cuprindea în conul de lumină scafandrul, urmărind toate mișcările lui.

Stevens anunță grupul de coordonare de pe uscat despre acțiunea întreprinsă, indicînd punctul în care se găseau. Apoi îl însărcină pe Ilan să consemneze indicațiile lui Tăun.

Scafandrul urma submarinul în drumul de scufundare. La 1.600 de metri adîncime, Tăun transmite :

- Opriți !

Submarinul rămase pe loc. Elicea cu care era înzestrat apa- ratul-scafandru în care se afla Grigore se puse în mișcare, și acesta se îndreptă spre coastă, luminat de fascicolul proiecteurului.

La trei metri de o stîncă a coastei, acoperită cu alge de fund, Tăun puse în funcțiune geopalpatorul. Transmitea indicațiile, pe măsură ce reușea să descifreze geograma.

- Perimetrul zonei cu calcar animal este de aproximativ șase kilometri. Lungimile fracțiunilor izolate de calcar variază de la cîțiva centimetri la 15-20 de metri. Un adevărat cimitir, un cimitir de reptile uriașe... Reptile, repetă Tăun

- Reptile. S-a înțeles, spuse Ilan. Cuvîntul acesta devenea pentru el fascinant.

- Reptile de zeci de metri lungime. Finele oase par să aibă, după indicațiile palpatorului forma unui schelet cu aripi.

- Cercetează restul rocilor, răsună indicația lui Stevens în casca scafandrului.

Tăun cercetă compoziția pietrelor din spatele peretelui coastei ca și cum ar fi urmărit cu degetul conturul unei hărți pe o foaie de calc. Totul părea străveziu. El corecta acum poziția aparatului de radioactivizare.

- O secundă mai la stînga. Mai sus. Așa. Notați poziția aceasta. Mă întorc.

După vreun ceas reveni la submarin, care urcă din nou la suprafață.

Cînd Stevens îl văzu pe Tăun intrînd în salonul vasului, avu un simțămînt de eliberare.

- Omul acesta nu mai renunță, șopti el, mulțumit, pentru sine.

Din același loc unde se găsiseră înainte, cu aparatul de radio-activizare fixat în poziția corectată de Tăun, acționară cu precizie asupra regiunii reperate.

Stevens Tăun și Ilan contemplau acum un spectacol impresionant. Aparatele de bord, și printre ele geopalpatorul, reproduceau cu fidelitate scheletele radioactivizate.

Ca un reporter care descrie o demonstrație, Stevens transmitea spre continent:

- Un uriaș cimitir de reptile ocupă aici o zonă de circa 16 kilometri pătrați, în punctul anunțat. Nu putem interpreta apariția acestui grup animal. Din indicațiile geogramelor, se pare că s-ar fi produs cândva un cataclism terestru în apropierea zonei în care ne aflăm. Poziția scheletelor este aceea a unor animale surprinse în cursul fugii. Forma oaselor indică labe și începuturi de aripi.

Pe mal, biologul Celi, din grupul de coordonare a operațiilor, urmărea cu deosebită atenție cuvintele lui Stevens.

- Să nu pierzi cumva vreo poziție, Stevens, îl rugă el. Cred că este vorba despre turme de reptile-păsări împinse de o revărsare de ape spre o regiune unde s-a produs o prăbușire de straturi. Aceasta a acoperit animalele în timpul fugii. Strânge cu grijă toate materialele.

- Fii liniștii, Celi. Sînt cu mine Tăun și... Ilan, cel mai grijuliu asistent voluntar din cîți am cunoscut.

- Continuați drumul spre Camerun ! indică Gorano.

Capitolul 24

ERUPȚIA

Se apropiau de Camerun. Ali Mahram fredona leneș un cîntec. Tăun răspundea la întrebările lui Ilan, care devenea treptat, în drum spre Camerun, un interpret iscusit al geogramelor.

La 20 de kilometri de Camerun, la 600 de metri adîncime, submarinul se opri. Către continent porni un mesaj care suna a avertisment.

- Aparatele noastre de ascultare înregistrează puternice zgomote subterane. Temperatura scoarței sporește încet, dar continuu. Presiunea scoarței crește apreciabil. Toate indicațiile confirmă presupunerea că e de așteptat o izbucnire vulcanică. Așteptăm confirmarea coordonatorului pentru a rămîne în fața Camerunului, în vederea urmăririi fenomenului.

După cîteva clipe de tăcere, se auzi răspicat răspunsul lui Gorano :

- Rămîneți în fața Camerunului !

Stevens îi trimise pe Mahram și pe Ilan la odihnă. Lenevosul Polio veni să-și ia locul la bancheta de conducere. Dar nici Ilan, nici Ali nu aveau chef de odihnă. Voiau să urmărească și ei cele ce se petreceau acolo. Doar Polio părea nepăsător. Contempla priveliștea adîncului și fluiera în surdină.

Oscilațiile scoarței deveneau tot mai intense, și valuri din ce în ce mai puternice porneau de la coastă înspre larg.

Timp de trei ore, Stevens și Tăun nu se clintiră de la masa de lumi. Examinau radiațiile scoarței și mișcările seismice.

În mintea lui Tăun se îmbulzeau tot felul de gânduri. Își amintea de vechea lui presupunere formulată într-o lucrare care stîrnise mult interes.

„...îngrămădirea de substanțe radioactive produce căldura suplimentară necesară dilatării rocilor, pînă la apariția unor fisuri apreciabile. Gazele și lava migrează prin aceste fisuri. Golurile lăsate devin regiuni de minimă rezistență, de prăbușiri și pot astfel provoca cutremure locale.

Pentru a stabili însă la ce adîncime se găsește lava în migrație, este necesar să se cunoască concentrația de potasiu 40. Stabilirea procentului de potasiu 40 radioactiv în lava vulcanică în timpul ascensiunii ei, înainte de a se dispersa pe regiuni mari în atmosferă și în rocile înconjurătoare, constituie cheia problemei...”

Georadiologul Stevens prețuia în mod deosebit ipoteza formulată de Tăun.

Acum se ivise o ocazie unică pentru verificarea ei. În cel mult șase ore, urmau să înceapă fenomenele vulcanice actîve.

Cei doi cercetători nu aveau timp de pierdut. Erau hotărîți să exploreze vulcanul.

Le trebuiau însă mai întîi două ore pentru calculul exact al duratei fenomenului și al tuturor fazelor lui, pentru efectuarea pregătirilor necesare. În acest timp, submarinul avea să urce pe valea rîului Camerun pînă în apropierea imediată a zonei vulcanice,

Hotărîrea lor se contură imediat. Vor îmbrăca pe coastă scafan- drierile ușoare de suprafață, avînd astfel posibilitatea de a se alimenta cu aer necontaminat, iar stratul izolant al costumului le va asigura protecția împotriva căldurii. Astfel echipați, vor porni să cerceteze vulcanul.

Cuprinși de febrilitatea calculelor și pregătirilor, cei doi cercetători comunicară laconic centrului de coordonare :

- Trimiteți un helicopter pentru cercetări pe coastă.

Stevens dădu instrucțiuni rapide lui Ilan. Urma să țină legătura cu el. să transmită comunicările primite grupului de coordonare și să-i indice acestuia, la fiecare cinci minute, poziția lor exactă.

Cele două ore stabilite pentru operațiile preliminare trecură pe nesimțite.

Îmbrăcați în costume de scafandru, cei doi cercetători debarcară și se îndreptară spre locul unde presupuneau că se va forma craterul vulcanului. Cunoscînd perfect masivul, Stevens înainta cu siguranță pe cărările cu panta cea mai dulce, urcînd tot mai sus. Cu casca costumului de scafandru lăsată pe spate, purtînd aparatele pe umeri, cei doi călători aveau o înfățișare stranie. Nu-i întâlnea însă nimeni, deoarece întreaga zonă fusese alarmată și evacuată.

Cu jumătate de oră întârziere față de prevederile graficului de parcurs, cei doi cercetători ajunseră pe creasta vulcanului. De acolo se zărea în^ depărtare, la picioarele lor, oglinda sclipitoare a oceanului. La douăzeci de metri unul de altul, instalară aparatele de recepție a radiațiilor naturale.

Zgomotele subpămîntene creșteau în intensitate. Nu se auzeau unul pe celălalt și le era foarte greu să deslușească comunicările lui Ilan. Gazele emanate îi siliră să-și pună casca.

Temperatura urca. Tăun descoperi cu detectorul vîna de lavă. Fixă aparatul de recepție pe trepied, scoase cronograful și urmări atent mișcările acului. Secunde se scurgeau încet, iar vuietul subteran se apropia amenințător. Tăun nu mai avea ochi decît pentru ecranul receptorului. Pelicula pe care se imprimau urmele radiațiilor potasiului 40 se înfășură încet pe tambur. Grigore nici nu băgă de seamă țîșnirea aburului fierbinte din crăpătura ivită la stînga lui.

Acele cronografului se mișcau uniform și încet.

Lava urca în coșul vulcanului. Tăun și Stevens, fiecare în punctul său de observație, se pregăteau de plecare. Strînseră aparatele în cutii. Conform înțelegerii, o făceau concomitent.

O explozie izbucni atunci, cutremurînd tot muntele. Din fisura prin care ieșise aburul fierbinte, țîșnea un val de noroi, urmat de un curent de lavă. Retragerea lui Tăun era tăiată. Aruncat la pămînt de presiunea exploziei, el se tîrî spre cutia aparatului de recepție.

Aburul și gazele învăluiau regiunea. Valul de lavă fierbinte creștea mereu. Tăun se sprijini de aparat și încercă să se ridice. Dar temperatura nu mai era suportabilă decât în apropierea solului. Se re- semnă să rămână culcat.

După prima țișnire, urmă o pauză. Tăun presupunea că avea să dureze cel mult 30 de secunde. Hotărî să se ridice, înfruntînd căldura și să pornească în căutarea lui Stevens. Se sculă cu mare greutate. Ținîndu-și răsuflarea, porni cu aparatul legat la spate. Stevens nu era însă nicăieri. Nu făcu mai mult de zece pași și auzi o voce puternică, ciudat de aproape.

- Culcă-te cu fața la pămînt!

Fără să ezite, ascultă de această indicație.

După cîteva secunde, fu prins și ridicat în sus atît de repede încît abia avu timp să simtă fierbințeala gazelor vulcanice care îl înconjurau.

Suspendat în aer, Tăun văzu dedesubtul lui craterul amenințător. Deosebi apoi vocile celor din helicopter. Curînd se afla în cabină, dezbrăcat de costum și așezat pe o banchetă.

- Unde-i Stevens ? fu prima lui întrebare.

Îl pescuim și pe el, răspunse calm un bărbat din echipajul helicopterului.

Și, într-adevăr, peste puțin timp, helicopterul trimis de grupul de coordonare după indicațiile lui Ilan îl salvă și pe Stevens. Coborînd la zece metri deasupra punctului în care se afla acesta, nava lansă lanțuri cu inele de salvare, care se prinseră de cercetător și-l aduseră cu ajutorul unui palan electric, pînă la marginea cabinei.

Tăun și Stevens se îmbrățișară. Inimile lor băteau în același ritm. Gustul neasemuit al victoriei le umplea făptura. Peliculele și firele pe care le purtau cu ei conțineau primele înregistrări radioactive luate în timpul ridicării lavei într-un vulcan.

Tăun ceru televizofonul, care-i fusese luat o dată cu îmbrăcămintea. Și, după ce stabili legătura cu Ilona, rosti cîteva cuvinte, al căror tîlc cei din jur nu-l înțelesesă :

- Reptilei îi cresc mugurii aripilor, Ilona.

Capitolul 25

COȘMARUL

Helicopterul îi aduse pe cercetători la submarinul numărul 3. Polio și Ilan se învîrteau în jurul lor. Ultimul prelua cu grijă aparatele și le duse în cabina cu materiale științifice.

De obicei plictisit, niciodată grăbit, oricînd gata să doarmă, Polio era acum vioi ca un titirez. Aduse ceai fierbinte, băuturi întăritoare, haine de schimb. Spunea admirativ:

- Asta zic și eu treabă! Bravo ! O viață are omul.

Numai Ali Mahram era supărat. El nu aproba aventura celor doi cercetători.

- Curaj ? Fleacuri! Lipsă de răspundere, inconștiență. Închipuiți-vă că v-ar fi pîrjolit de viu. Cui i-ar fi slujit treaba asta ?

Bombăni mult timp pe această temă.

Tăun simțea cum îl năpădește o nevoie aprigă de somn, o oboseală cumplită. Trebuia să doarmă, să doarmă. Și era atît de plăcut să guste aceste ultime secunde de oboseală, care se amestecau cu voluptatea destinderii care era aproape.

Se îndreptă spre camera de odihnă, unde-l aștepta unul dintre cele două paturi albe, elastice. Se întinse așa cum era, pe jumătate îmbrăcat, în pat. Nu se mai sinchisea nici de zgomotul radiotelevizorului. De acolo se auzeau frînturi dintr-o piesă istorică descriind lupta oamenilor împotriva războiului. Descrierile grozăviilor războiului se amestecau în mintea lui cu imaginile erupției vulcanice.«

Nu dormea încă, dar era atît de aproape de somn, atît de... Și somnul veni...

Colinele sînt verzi și caldarîmul străzilor e curat, doar cizmele miros a grăsime și sudoare, a gaz vulcanic. Miroase puternic a gaz vulcanic. O sută, o mie, o mie de mii de cizme pășesc peste colinele verzi, peste caldarîm.

Oprîți-vă! Oprîți-vă ! Un milion de cizme pășesc, și oasele copiilor pîrîie sub călcîiele lor.

Ce înfățișare dureroasă are această fată despletită!

De ce mi-ați omorît părinții ? Bestii ! Bestii !

Călcîiul cizmei năclăite de sînge zdrobește țeasta.

Sfîșiați ! Incendiați! Nici un om viu, nimeni nu trebuie să scape!

Pluton, drepti ! Foc ! Foc! Foc ! Foc!

Culcat, drepti ! Culcat, drepti !

Soldatul întinde mîna spre o floare care vestește primăvara. Mîna înțepenește înainte de a atinge floarea.

A murit un om.

- Hai, băiatule, hai cu mine la Hiroșima! Hai la Nagasaki! Nagasaki, Hiroșima !
Ha! Ha! ha!

Un diavol vișiniu țopăie.

O cuvîntare despre demnitatea omenească, despre drepturile omului, despre libertate, fraternitate, egalitate. Cine ține cuvîntarea ? O ! Dar e nebunul plîngăreț din Boris Godunov. E nebunul căruia copiii i-au furat bănuțul.

Prin fisură țîșnește lava. Curge lavă peste tranșee și șosele. Oameni în uniforme cenușii, trîntiți la pămînt, mestecă lavă fierbinte.

Explozia! A explodat bomba nucleară. Mașina de calcul statistic scuipă o bandă uriașă de cifre. O sută de mii de morți, cinci sute de mii de răniți...

- Cauți potasiu 40? Poftim, maestre! Îți dau potasiu 40. Sînt umbra umbrei omului spulberat la Hiroșima.

Diavolul vișiniu țopăie.

- Vrei acasă ? Vrei la mama ? Rămîi aici. Aici va fi liniște - liniștea nesfârșită a morții. Ascultă povestea mea :

A fost odată o civilizație. Civilizația era puternică și măreață. Eu am distrus-o. Eu, eu sînt stăpînul cimitirului!

Un cor de glasuri se aude de departe. Crește vocea corului. Se aude puternică vocea corului, în care se distinge limpede timbrul glasului puternic al lui Ilan. Și diavolul se chircește, se face mic ca o rîmă. Dispare. Vocea corului cutremură zidurile.

- Cinste celor care au luptat pentru ca omul să-și recapete demnitatea...

Tăun se trezi brusc și sări din pat.

- ...demnitatea.

Cuvîntul țîșnea din difuzorul radiotelevizorului.

Inima lui Tăun bătea să-i spargă pieptul. Se frecă la ochi. Se pipăi. Ce coșmar absurd ! Din ce străfunduri întunecate au mai apărut acești strigoi blestemați ai trecutului ? Ar fi vrut să vorbească cu cineva, să se scuture de imaginile coșmarului, care stăruiau în mintea Lui.

Apoi îi înflori un zîmbet pe față. Își descifra visul. Auzise în somn fraze din piesa istorică radiotelevizată. Ele stîrniseră amintiri din diferite cărți citite în timpul convalescenței. Totul se suprapusese, se prefăcuse în imagini : oboseala lui fizică, amintirea mirosului de gaz vulcanic, în sfîrșit, senzația de eliberare pe care o trăise.

Ilan intră în cabina de odihnă. Îl văzu pe Tăun pe marginea patului, cu părul răvășit, cu brațele atârând de-a lungul trupului, și dădu să se retragă. Dar Tăun îl opri.

- intră, Ilan. Vreau să stăm de vorbă.
- Credeam că dormi. Te-ai dus la culcare acum un sfert de oră... și presupuneam că, după o zi ca asta, ai adormit de mult.
- Am adormit, Ilan. Și am avut un vis. Un vis rău și stupid.
- Visezi și dumneata ? Nu știu de ce credeam că oameni ca dumneata nu visează.

Crisparea de pe figura Lui Tăun se topea. Lumina zîmbetului îi stăruia pe obraji.

- O ipoteză greșită, Ilan. Visez destul de des. Visul este și el un fel de confruntare cu lumea, în care ideile sînt înlocuite cu imagini izvorîte din trecut și prezent, din întâmplări trăite sau auzite, din temeri și speranțe. Trebuie să spun chiar că visurile îmi ajută uneori să-mi limpezesc gîndurile. Uite, chiar coșmarul prin care am trecut mi-a deschis o perspectivă nouă.

- Dar ce-ai visat ?
- Am avut viziunea trecutului omenirii, a epocii în care milioane de oameni, milioane de forțe active, erau măcinate de război.

Și am ajuns să înțeleg mai bine frumusețea vremurilor pe care le trăim. Cît de neînsemnate îmi apar acum neliniștile mele, cît de absurdă mi se pare acum ideea de a mă retrage din munca de creație a saharienilor.

- Tu, prietene Tăun, care știi atîtea, te-ai putut gîndi să renunți ? Este într-adevăr atîț de greu să devii cercetător? Dintre toți elevii clasei mele, sîntem doi care am hotărît să luăm calea aceasta. Mă sfătuiești să mă opresc ?

- O, nu, nu ! Ceea ce a fost valabil, sau mi s-a părut valabil, pentru mine nu este în nici un caz valabil pentru voi. Epoca de astăzi, epoca voastră, ne îngăduie într-adevăr să năzuim la ceea ce făurim și să făurim ceea ce năzuim. Urmează-ți calea, Ilan. Visează și înfăptuiește! Aceasta este legea zilelor noastre, pentru care au luptat generații de eroi. Este legea demnității omenești.

- Și despre dragoste ce părere ai, prietene Tăun ?

Întrebarea lui Ilan țîșnise pe neașteptate.

Tăun se ridică în picioare, făcu cîțiva pași prin cabină, apoi se întoarse către tînărul lui prieten și, mîngîindu-i cîrlionții, răspunse la întrebarea lui.

- Am o părere foarte bună despre dragoste... Este începutul și lumina vieții. Tu iubești, desigur, nu ?

- Nu sînt încă sigur. Vezi, prietena mea are o altă concepție despre viață. As-ta ne cam desparte.

Tăun ar fi zîmbit, poate, dacă micul savant din fața lui nu i-ar fi fost atît de drag, dacă nu s-ar fi temut să-și rănească prietenul de 16 ani.

- Și ce anume gîndește prietena ta ?

- Ea crede că este suficient să te dăruiești cu trup și suflet unei pasiuni minore pentru a-ți umple viața. Vrea să-și închine existența dansului și neglijează toate celelalte preocupări. E gata chiar să renunțe la școala teoretică. Între noi se cascadează astfel o adevărată prăpastie.

Tăun îl apucă pe Ilan de umeri, mîngîietor, cu duioșie.

- Iubește fata, dragul meu! Las-o să danseze! Dansul ei va da aripi visurilor omenești, visurilor tale științifice.

- Și ce va fi mai tîrziu ?

- Mai tîrziu vei înțelege că știința și arta sînt surori gemene și că amîndouă izvorăsc din dragostea pentru om, pentru viață. Și acum, să ne culcăm. Visează la prietena ta, la viitorul vostru. Voi visa și eu la fel - la tinerețe, la viitorul omenirii și la dragoste, Ilan. Da, la dragoste!

Se culcară, după ce hotărîră ca Tăun s-o cunoască și el pe lanca.

Încordarea dispăru curînd din ultima fibră a ființei lui Tăun. Se cufundă de astă dată într-un somn adînc, fără vise - primul lui somn fără vise.

Capitolul 26

LA ZEUL VIEȚII

Cîtă vreme se temuse pentru Grigore, Ilona nu se prea gîndise la propria ei soartă. Era stăpînită de un sentiment de remușcare. Se întreba dacă are dreptul să-și trăiască propria ei existență, dacă are dreptul la iubirea clocotitoare a lui iuk.

În perioada de pregătire a expediției, cînd Tăun se cufundase într-o singurătată populată doar de cărți, filme și reviste științifice de specialitate, Ilona avusese deseori prilejul să discute problema lui cu fratele ei, Șandor, care terminase de curînd tratamentul de adaptare în sanatoriu.

Lui Șandor îi era greu să înțeleagă frământările surorii lui, după cum îi era greu să înțeleagă orice probleme sufletești delicate.

- Când în jurul tău sînt atîtea lucruri care așteaptă să le vezi, să le încerci, să le înțelegi, să le transformi, îi spusese el o dată, ce rost ar avea să cauți mereu în tine, să-ți pui întrebări fără rost, să-ți creezi probleme de conștiință ?

Șandor își întocmise, cu ajutorul Lui Iuk și al lui Gromov, care se interesaseră de „tehnicianul cosmic” încă de pe vremea cînd se mai găsea în sanatoriu, un plan amănunțit de vizitare a marilor unități de producție, a stațiilor de comandă a ploii, a uzinelor producătoare de cosmoavioane. Pe el nu-l îngrozea cîtuși de puțin mulțimea cunoștințelor tehnice pe care trebuia să și le însușească, pentru a se putea încadra definitiv în viața sahariană.

- Ce-au putut să facă alții voi putea și eu, avea el obiceiul să spună. Totul e o chestiune de timp și de organizare. Înțelegi, fetițo, de organizare.

Și nu se grăbea. Cînd se găsea în fața unui mecanism nou, îl examina atent, mai întîi ca formă generală, apoi piesele componente fiecare în parte. Întreba, își nota răspunsurile, se întorcea a doua și a treia oară și, dacă era nevoie, a zecea oară, iar pe urmă - după ce totul era clar - făcea cu minuțiozitate schițele, își însemna cotele și trecea mai departe.

La fel de sistematic cum trata problemele tehnice, discuta Șandor și problemele de viață.

- Ești o femeie tînră. Acesta-i punctul 1. Iuk este de o vîrstă apropiată de a ta. Acesta-i punctul 2. Se pare că vă simțiți bine împreună. Acesta-i punctul 3. Concluzia logică : uniți-vă și încercați să vă faceți unul pe altul fericiți, dacă socotiți că în asta se găsește fericirea...

Ce obligații ai față de Tăun ? De altfel, el nici nu-ți pretinde nimic. Ai dat dovadă de suficientă naivitate și donchișotism evadînd împreună cu el din sanatoriu ca dintr-o închisoare.

- Echilibru nestabil! îi strigase, la ultima demonstrație de acest fel, Ilona. Tu n-ai inimă, ești un automat de raționamente.

- Și crezi că echilibrul nestabil este de preferat ? Crezi că născocirea dramelor sufletești înnobilează cumva viața?

- Cred... cred... că nu te deosebești cu nimic de o mașină de calculat !
răspunsese Ilona enervată.

Asemenea discuții aveau deseori loc între cei doi frați. Șandor nu înceta s-o îndemne să se integreze în viața adevărată, să devină - cum spunea el - un șurub în această minunată mașină a omenirii.

Ilona ar fi fost de acord cu acest sfat dacă n-ar fi venit de la Șandor. Adesea o ispitea dorința să pornească la o muncă organizată. Treburile ocazionale la care o puneau iuk la școală sau în laborator nu-i mai ajungeau.

Într-o zi, după convorbirea televizofonică cu Tăun, se afla cu Iuk și cu fratele ei pe terasa locatorului. Ilona îi puse lui Iuk, fără ocolișuri, întrebarea care o frământa în ultimul timp.

- Unde mă sfătuiești să muncesc?
- În sfârșit, o preocupare înțeleaptă, remarcă Șandor.
- Nu te-am întrebat pe tine, statuie a cumineniei! spusese îmbujorată Ilona.

Iuk o învăluie cu o privire plină de dragoste. Analizase de o sută de ori această problemă. Se gândise, de pildă, la casele de copii, la munca de educație de acolo, dar socotea că Ilona nu avea încă stabilitatea sufletească și nici experiența necesară pentru o activitate atât de complexă cum e creșterea copiilor. Școala pune aceleași probleme, educarea tinerilor cere forță, stăpânire de sine, siguranță. Față în față cu o clasă, profesorul își găsește sprijinul în cunoașterea și stăpânirea sufletelor celor pe care trebuie să-i educe. Duiosia, dragostea de oameni nu sînt suficiente. Ar fi putut oare Ilona mînuiești sancțiunea ? Nu, hotărît că nu. Cu toată educația primită în anii petrecuți în casele de copii, adolescenții mai sînt în stare să lovească în sfîrșit cu cruzimea inconștienței.

Munca medicală? Pregătirea ilonei ar fi asigurat adaptarea ei rapidă. Dar o asemenea ocupație nu era, după părerea lui, destul de interesantă. Așa era oare într-adevăr ? Poate faptul că tocmai această muncă era mai străină de preocupările lui Iuk îl făcea să gîndească în felul acesta. Dar, în definitiv, n-avea el dreptul s-o ajute în fiecare pas, s-o sprijine în prima ei perioadă de muncă organizată ?

Răspunsul pe care-l dădu acum fusese pregătit demult. El era justificat de o serie de argumente : cunoștințele biologice ale ilonei, metodele fizice folosite în industria biologică - deci apropierea de specialitatea Lui Iuk - interesul pe care i-l stîrnise Ilonei activitatea microorganismelor sintetice, cu prilejul primei ei vizite la uzina de sinteză a zahărului din bioxid de carbon.

- La uzina Bios-Alfa”

Ilona se așteptase la o sugestie mai vagă. Indicația directă, concretă a prietenului ei o descumpăni. Nu știa cîteva momente ce să zică și îl privea cu întrebări nerostite în ochi.

- De îmbătrînit, n-ai să îmbătrînești acolo, continuă luk, după cîteva clipe de tăcere. Vei avea însă prilejul să participi la rezolvarea unor probleme pasionante. Vei învăța în domeniul în care ți-ai început pregătirea, vei cunoaște acolo oameni noi și vei lega prietenii cu fete de vîrsta ta. Vei intra definitiv în activitatea Saharianei.

luk, la rîndul Lui, avea să fie destul de mirat la auzul răspunsului hotărît al Ilonei.

- Mă duc la uzina „Bios-Alfa” ! Dar să știți că nu mă va conduce nimeni. Nici tu, luk, nici tu, Șandor. Sînt hotărîtă să pornesc la drum fără ca nimeni să mă țină de mîină. Spune-mi numai cu cine trebuie să vorbesc.

Șandor nu se putu stăpîni să observe răutăcios :

- Eroina pleacă la cucerirea lumii!

Dar nici Ilona și nici luk nu luară în seamă ironia.

- Trebuie să vorbești cu Zeul vieții. Așa i se spune biologului Habarani, care a studiat timp de 70 de ani biochimia plantelor și coordonează astăzi activitatea uzinei de sinteze biologice. Îl găsești oricînd în laboratorul central al uzinei. Ar fi fost poate bine...

- Nu, luk, nici o recomandare! Fii fără grijă! Și acum să mergem. Era vorba să vedem azi „Reflectare”. Nu mai este decît un sfert de oră pînă la începerea spectacolului și, de data aceasta, nu vreau în nici un caz surogat televizat.

Cîteva minute mai tîrziu, admirau tustrei echipa Teatrului clasic, care prezenta strălucita piesă a dramaturgului saharian Ones Sartan. Era o dramă de idei pe tema : spiritul omului neechilibrat, cu răni sufletești, oglindește deformat lumea.

Uzina vieții se înălța pe o colină de la nordul orașului. Pe o rază de 500 de metri de jur împrejurul clădirilor nu circula nici un vehicul. În vecinătatea zonei prohibite, se întindeau „zonele colorate”, întinderi acoperite cu o vegetație pigmentată în cele mai diferite nuanțe. Erau plantațiile experimentale ale uzinei, unde se încerca vitalitatea organismelor vegetale sintetizate.

Cu părul strîns sub o panglică verde, Ilona pășea pe una dintre aleile care duceau către poarta principală prin care se intra în uzină. Nu mai era decît la o mică

distanță de aceasta, cînd se auziră trei semnale scurte. Becuri roșii de semnalizare se aprinseră pe întreg frontispiciul circular al clădirii.

Ilona nu dădu nici o atenție semnalelor. Se îndrepta spre poarta de intrare, cu toate gîndurile concentrate asupra apropiatei ei întîlniri cu Zeul vieții.

Dar deodată începu să se întîmple ceva care nu mai putea scăpa atenției ei. Clădirea uzinei se scufunda, devenind tot mai scundă. Mișcarea era destul de rapidă, căci Ilona vedea cum ferestrele se apropie de sol și intră în pămînt. Încercă, fără succes, să lupte împotriva senzației de amețeală care o cuprinsese.

Acum uzina dispăruse pur și simplu, iar aleea pe care pășea se deplasa lin spre golul rămas în mijlocul clădirii. Din toate părțile, de jur împrejurul prăpastiei căscate, aleile radiale se îndreptau spre centru în cîteva secunde, ele se îmbucară. Platforma astfel creată, pe care se găsea și Ilona, începu apoi să coboare. Deși scufundarea nu era mai rapidă ca aceea a unui ascensor, fata simțea un gol ca acela de care se plîngeau pasagerii aerieni ai trecutului cînd avionul intra într-o zonă rarefiată.

Era inutil să încerce să atragă atenția prin strigăte. Pe deasupra îi era și groază de ridicolul situației în care se găsea.

Cam la zece metri deasupra capului Ilonei, apără o nouă platformă. Acum se găsea într-un spațiu închis, puternic iluminat.

Totul mu durase mai mult decît cîteva zeci de secunde.

Nimic nu se mai mișca.

După trecerea primei spaime, Ilona examinează cu atenție locul unde se afla. Văzu niște palete a căror subțirime le făcea transparente. Ieșiseră din pereții laterali ai incintei, purtate de cîteva axe fine.

Dar ce se întîmpla oare cu ea? Să fi fost de vină emoția? Simțea o greutate din ce în ce mai mare la respirație. O senzație de lipsă de aer, de sufocare, puneă treptat stăpînire pe ea.

Și, dintr-o dată, simți că puterile o părăsesc. Se clătină. În minte i se învălmășeau amintiri îndepărtate. O străfulgeră gîndul morții. Cu un efort suprem, se apropie de instalația de palete transparente și se prăbuși fără simțire peste un ax, care se frînse sub greutatea trupului ei.

Tehnicianul de serviciu de la postul de termostatare al uzinei era uimit. Nu înțelegea ce se petrecea astăzi cu indicatoarele de temperatură. Stabilizarea temperaturii era o condiție esențială pentru cercetare. Scufundarea uzinei, pe lîngă

celelalte mijloace obișnuite, asigura nu numai o temperatură constantă, ci evita și perturbații datorită curenților de aer. De obicei, stabilizarea temperaturii, pînă la miime de grad, era o problemă simplă. Se scufunda uzina, iar după închiderea celor două platforme și rarefierea aerului din spațiul dintre ele (în scopul creării unui spațiu izolant față de mediul exterior), după punerea în funcțiune a termoregulatelelor, temperatura necesară în laboratoarele izolate era întotdeauna perfect asigurată pînă la zecimi, de miime de grad și pînă la milionime în cazuri speciale.

Ora termostatării absolute, adică ora scufundării, era timpul celor mai interesante experiențe în laboratoarele uzinei.

Acum, însă, acele indicatoare nu voiau să stea locului. O încăpățînată miime de grad suplimentară și o tendință ușoară de creștere indicau o sursă de căldură undeva în spațiile izolate. Și în timp ce manevra supapele de evacuare, încercînd să învingă neregularitatea ivită, semnalul de alarmă luminos îi indică ruperea axului la aparatul care înregistra viteza mișcării moleculare.

O intervenție imediată era necesară.

Tehnicianul de serviciu anunță pe coordonator și stațiile de cercetare. Deschise pe urmă repede canalul de acces către spațiul care trebuia controlat, lăsînd să pătrundă acolo aerul atmosferic.

Însoțit de membrii echipei de depanare, el se urcă cu ascensorul în zona indicată.

S-ar fi așteptat la orice altceva decît îi fu dat să vadă. O femeie în nesimțire zăcea prăbușită peste axul aparatului de măsurat viteza mișcării moleculare în camera de vid. Un accident fără precedent la Elos-Alfa !

Ilonei i se făcu imediat tratamentul de readucere în viață, folosindu-se mijloacele de intervenție potrivite. Ea se trezi pe jumătate bîguind cuvinte fără sens pentru cei din jur: „participare”, „submarin”, „luk”. Apoi din nou „luk”. Îl chema pentru a treia oară în clipa cînd se trezi de-a binelea.

O liniștiră zîmbetele oamenilor din jurul ei, îmbrăcați în salopete care păreau de mătase viorie.

I se dădu să bea un lichid înviorător și curînd își aminti de împrejurările care o aduseseră acolo. Roși pînă în vîrfurile urechilor.

Făcuse o boacănă și începuse să-i pară rău că nu se lăsase condusă.

În camera coordonatorului general, agitația era neobișnuită. Zeul vieții era furios.

- Cine a îndrăznit să tulbure activitatea uzinei ? Ce sînt aceste povești bizare ?
Să fie scoasă imediat din uzină musafira nepoftită!

Asistenta Lui Habarani, Magda, așteaptă ca maestrul să-și verse focul, interveni abia după ce-l văzu mai liniștit.

- Este vorba de un caz cu totul deosebit. Tînăra vine pentru întîia oară în uzină, după ce i s-a făcut un tratament complex de readaptare. Și-a pus toate nădejtile în noi. Ar fi bine s-o vedeți.

Habarani nu obișnuia să-și întrerupă studiile și să flecărească de-a surda cu oamenii. Dar cuvintele asistentei îl făcură să treacă peste obiceiurile de toate zilele. Mai bombăni cîtva timp și apoi spuse scurt:

- În sfîrșit. Trimiteți-o la mine.

Mona păși în cabinetul Zeului vieții cu inima cît un purice. Altfel, cu totul altfel își închipuise ea condițiile în care avea să înceapă discuția cu el. Acum trebuia să se prezinte ca o vinovată, ca o școlăriță care a făcut o poznă.

Se îndreptă totuși fără ezitare spre masa de lucru a lui Habarani, masă care era de fapt platforma unui microscop electronic orizontal.

Dar ce era oare cu aceste priviri ale savantului ? Ce avea de gînd omul din fața ei, care o privea ca pe o arătare ?

Ilona se opri buimăcită. Învățatul n-o pofti să șadă, nu făcu în general nici un gest. Privea ca hipnotizat la capul, numai la capul ei.

Ilona bîigui ceva, Dar se opri imediat. Căutătura lui Habarani îi tăia curajul din rădăcini. O nedumerire amestecată cu spaimă o îndemna să plece, să fugă din fața Lui.

Ridicîndu-se cu un zîmbet triumfător, care avea ceva solemn, Habarani exclamă :

- Pigmentul jupiterian!

Imediat după aceasta, savantul se trezi parcă dintr-o reverie. Își ceru iertare pentru atitudinea lui ciudată și o rugă să-l înțeleagă. Apariția ei însemna pentru el o surpriză pe cît de neașteptată, pe atît de deosebită.

O pofti să șadă și îi explică, în sfîrșit, motivul primirii pe care i-o făcuse. Părul Ilonei avea o culoare și strălucire identică cu aceea a unor fibre vegetale realizate de el în laborator. Acestea fuseseră obținute în condiții similare celor care ar fi existat într-o seră cosmică aflată pe un satelit jupiterian, sub tripla influență a radiațiilor solare, a radiațiilor reflectate de Jupiter și a radiațiilor cosmice.

Arareori îl înșelau pe el impresiile directe, senzoriale. Era convins că la analiză se va dovedi că firele de păr ale Ilonei conțin pigmentul pe care el îl numise „jupiterian”. Și dacă era așa, întreg eșafodajul teoriei pe care o construise cu privire la raportul dintre condițiile complexului de radiații și pigmentii animali și vegetali trebuia abandonat ca nevalabil.

Însemna că și în alte condiții, în condiții terestre, se pot forma pigmenți cuprici. Infirmitatea teoriei Lui era tot atât de importantă ca o descoperire. Până acum pigmentul fusese descoperit numai în condiții extraterestre sau realizat în laboratoare.

- Înțelegi acum de ce te-am privit atât de stăruitor, încheie el. Trebuie să știi că ești purtătoarea unui argument experimental unic. Ești singura purtătoare animală, terestră a pigmentului pe care l-am botezat jupiterian. De aceea nu mă pot opri să-ți cer o buclă din păr.

Ilonei îi venise inima la loc. Era chiar bucuroasă că lucrurile luaseră această întorsătură. Și, înțelegând că învățatul nu știe nimic despre originea ei cosmică, îi spuse:

- Îmi pare bine că nu infirm, ci confirm teoria pe care ați elaborat-o. M-am născut pe un satelit al lui Jupiter.

Habarani, bătrînul Habarani, Zeul vieții, sări ca un adolescent din fotoliul său. Începu să alerge prin cameră fără noimă, bolborosind cuvinte al căror înțeles Ilona nu-l cunoștea. Apoi, ca și cum și-ar fi amintit de un lucru esențial, trecu repede în fața televizorului de masă și strigă :

- Magda, Magda! Adu-mi cultura de mușchi jupiterieni !

În așteptarea asistentei, Habarani se așeză pe un taburet lângă Ilona. Privea fascinat, cu ochi de îndrăgostit, părul ei. Fata aceasta îi aducea pe neașteptate un răspuns pe care numai o întâmplare extraordinară, cu totul ieșită din comun, putea să-l aducă. Natura îi făcuse un dar minunat. Și el trăia cu intensitate, cu o adevărată voluptate, bucuria descoperirii, acea bucurie care-ți umple făptura cu senzația înfăptuirii.

Magda sosi, aducînd un platou de sticlă încărcat cu o vegetație arămie. Chiar o, comparație făcută cu ochiul liber îți dădea certitudinea că Habarani nu se înșelase. Trebuiau totuși făcute analizele. Ilona își desfăcu panglica, și părul undui strălucitor peste umerii ei. Tăie apoi o buclă cu bisturiul pe care i-l dăduse Magda.

- Prima jertfă a jupitericnei pe altarul științei, spuse Habarani, luînd din mîinile Ilonei bucla purpurie și punînd-o cu grijă pe platoul cu mușchi.

Magda zîmbi șiret.

- Maestre, vă atrag atenția că era cît p-aci să comiteți o neîn- găduită eroare științifică cînd v-am anunțat-o pe accidentata noastră.

- Recunosc, recunosc de o mie de ori, draga mea. Și vreau să-mi ispășesc greșeala. Spune, trimisă a plaiurilor jupiteriene, ce dorești" îți vom îndeplini orice dorință, ca în basmele orientale.

- Vreau să lucrez aici, spuse fără ocol Ilona.

Habarani rîse din toată inima.

- Bine, dar asta-i prea puțin. Ne dai, în loc să ceri ! Hai, Magda, să conducem pe oaspetele nostru prin uzină. Și să facem așa încît să rămîină la noi.

- Aș vrea să spun că știu cîte ceva despre... începu Ilona.

- Chiar dacă n-ai ști nimic, ai și dat suficient științei pentru a merita să lucrezi cu noi, o întrerupse Habarani. Dar cred că vei putea da mai mult. Ai dovedit stăpînire de sine, atît cu prilejul închiderii în camera de vid cît și atunci cînd te-am întîmpinat ca un zănatic. Ai deci o calitate importantă, care se cere cercetătorului. Restul va veni de la sine. Să dăm o raită prin secțiile casei noastre.

Porniră tustrei. în sala sintezelor de albumină, Habarani îi descrie Ilonei aparatajul de producere a cîmpurilor magnetice, care creau una dintre condițiile necesare pentru sinteza componentilor optic-activi ai albuminei.

- Azotul, carbonul, hidrogenul, sulful și oxigenul se combină aici, dînd amino-acizi cu aceleași proprietăți ca ale amino-acizilor naturali. Visul lui Pasteur și al zecilor de chimiști ai veacului trecut, de a realiza sinteza substanțelor optic-acti've, este aici realitate de fiecare zi.

- Aceasta este materia primă pentru sinteza albuminelor. Producem aici 840 de tipuri de albumină. Ovalbumina este substanța de consistența și aspectul albușului de ou, pe care o vezi acolo, curgînd din reactorul de cuarț, înspre secția de sinteză a microorganismelor.

În secția unde se sintetizau microorganismele, Ilona avu prilejul să observe procesul de creare a unor bacterii inexistente în natură, a căror folosire o cunoscuse cu prilejul vizitei făcute la uzina de zahăr sintetic.

În vase transparente, de diametre uriașe, se vedeau aici mase colorate care păreau inerte. Privite însă cu macro-microscopul, aparat optic de mărire cu un obiectiv de un metru diametru, puteai observa mișcarea complicată a unor microorganisme monocelulare de cele mai diferite nuanțe.

- Ce este cu aceste culori ? Întrebă dona.
- Sînt substanțe introduse în mediul de cultură al bacteriilor, substanțe care determină cele mai complicate reacții acolo unde aceste bacterii sînt folosite. Unele dintre ele sînt toxice șiucid bacteriile producătoare de boli, altele sînt catalizatori chimici de mare eficacitate, care ajută la sinteze de substanțe organice.

Ilona urmărea atentă explicațiile. Tehnicienii din laboratoare o priveau cu interes pe această vizitatoare deosebită. Îi descriau procedeele de lucru, îi prezentau detaliile tehnice ale observării proceselor de dezvoltare a culturilor.

Și Ilona nici nu simțea cum trece timpul. Ea urmărea, trecînd din sală în sală, drumul sintezelor substanțelor vii, al sintezei organismelor. În camera presiunilor mari, se familiariza cu metodele de realizare a unor presiuni de milioane de kilograme pe centimetrul pătrat, care comprimau substanțele pînă la dispariția spațiilor intermoleculare. Temperaturi apropiate de zero absolut și temperaturi de zeci de mii de grade, presiuni de a miliarda parte dintr-un milimetru de coloană de apă și presiuni de milioane de atmosfere erau condițiile de lucru care se realizau în aparatajul din diferitele incinte ale uzinei.

Un amănunt îi atrase în mod deosebit atenția. Cei mai mulți dintre tehnicieni mînuiau cu aceeași ușurință aparatura cu mîna stîngă ca și cu mîna dreaptă. În sala instalațiilor electronice de măsură văzu, de pildă, un tehnician care bătea clapele unei mașini de calculat și „țesea” cu cele cinci degete ale mîinii stîngi, înarmate cu niște degetare ascuțite, o țesătură formată din fire mai subțiri decît acelea ale pînzei de păianjen. Era o grilă specială, pe care tehnicianul Yorg o proiectase și acum o executa calculînd cu grijă fiecare ochi al ei.

Ilona avu prilejul să afle că tot mai puțini saharieni au rămas cu defectul de a fi dreptaci. Acest defect, care se datorează asimetriei ponderale a corpului omenesc, adică faptului că ficatul face mai grea partea dreaptă a corpului, ceea ce duce la o dezvoltare inegală a mîinii și piciorului drept, față de mîna și piciorul stîng, se îndrepta prin gimnastică specială și diferite exerciții fizice făcute încă din copilărie.

- Oamenii care lucrau cu dreapta și stînga la fel existau și în trecut, îi explică Yorg. Leonardo da Vinci este un exemplu cunoscut. Mulți muzicieni celebri au fost ambidextri. În epoca noastră avem nevoie de multă dibăcie manuală și de aceea încercăm să ne facem mîini ca ale Lui Leonardo, Paganini sau Pavlov. Nu reușim chiar toți, observă Yorg zîmbind.

- Dumneata însă cred că îl întreci pe Paganini, spuse Ilona admirativ.

- Exagerezi! Vei avea poate prilejul s-o vezi pe Magda mînuind numărătorul de bacterii și înregistrînd cu stînga comunicarea rezultatelor și interpretarea lor.

- Mă speriați ! Și eu care credeam că în secolul automatizării, mîinile servesc doar ca ornament, că oamenii sînt în pericol să li se atrofieze totul, în afară de creier. Dar ce-i de făcut cu oamenii înapoiți, ca mine, rămași cu defectul de a fi dreptaci ?

- Nu e grav. Faci parte din majoritatea care mai suferă de pe urma acestui inconvenient pe planeta noastră. Le este deschisă posibilitatea de a realiza cu dreapta minuni, rămînîndu-le stînga drept rezervă și... ornament.

Magdei nu-i prea plăcea sporovăiala lui Yorg. O luă de braț pe Ilona, îi spuse să nu-l mai asculte pe acest nesuferit Paganini și să treacă mai departe, prin celelalte secții ale uzinei.

Între timp, Habarani, care examina din loc în loc desfășurarea operațiilor și discuta cu tehnicienii, se apropie de cele două tinere. Trecu împreună cu ele în sala de producere a alimentelor artificiale inalterabile și a țesuturilor vii pentru intervenții chirurgicale.

Ilona nu-și putu reține o exclamație de uimire văzînd între altele niște ouă care se deosebeau de cele naturale prin dimensiunile lor uriașe și prin faptul că aveau o membrană transparentă, ce lăsa să se vadă întregul conținut protoplasmatic.

După ce mai colindară prin uzină, Habarani, Magda și Ilona se întoarseră în cabinetul maestrului.

Ilona simțea că nu se va mai dezlipi multă vreme de acest loc de creație, unde ghicea că se petrec lucruri și mai interesante decît cele pe care le putuse vedea în vizita ei fugară. Și deoarece Zeul vieții îi devenise atît de apropiat, de parcă l-ar fi cunoscut de cînd lumea, îl întrebă fără sfîciune :

- Pînă unde va putea merge omenirea pe calea sintezelor biologice ? Vreau să știu dacă credeți că vom putea crea animale vertebrate, dacă vom putea crea omul în laborator.

Zeul vieții zîmbea. Nu se grăbi cu răspunsul. Privind vitrina din fața lui, care cuprindea produse ale uzinei, Habarani părea absent. În cele din urmă, se hotărî să vorbească. Pentru Ilona ? Pentru Magda ? Pentru sine însuși ?

- Oamenii, începu el, societatea, își pun probleme pe care le pot rezolva cu puterile epocii lor. Așa spunea Karl Marx. Nu sînt tocmai acestea cuvintele folosite de părintele spiritual al societății noastre, dar ideea aceasta este. Și ea e tot atît de actuală acum ca și cu 260 de ani în urmă. Ar fi bine să-și amintească de ea mulți saharieni.

Este tot atît de important să cunoști limitele posibilităților epocii, pe cît este de important să întrevezi perspectivele deschise de cuceririle științei și tehnicii, de cultura omenească. Visul își are și el locul lui însemnat. Dar ce rost are să visezi lucruri fără sens ?

Mă întrebi dacă vom putea crea... omul sintetic. Trebuie să spun mai întîi că viața, așa cum o vedem noi azi, este rezultatul unui lung proces de evoluție în care condițiile de mediu, de-a lungul milioanelor de ani, și-au pus adînc amprenta pe întreaga structură fizică a plantelor și animalelor. În plus, la om cred că ar trebui să ținem seama de faptul că el nu este numai un produs al istoriei naturii, ci și al istoriei societății. Dacă în unele împrejurări putem repeta în laborator ceva din istoria naturală, nu se poate face același lucru și cu istoria societății. Doar nu vom putea repeta în eprubete perioada comunei primitive, a sclavagismului, a feudalismului, a capitalismului, a socialismului. Munca și condițiile ei l-au creat pe om, cizelînd pe cel mai perfect vertebrat, produs al istoriei naturale și sociale, pînă la desăvîrșirea geniului uman, pînă la apariția unor oameni ca Newton, Shakespeare, Darwin, Marx, Lenin, Einstein. Asemenea condiții nu se pot repeta în camere de laborator. Nu! Este absurd visul claselor exploatatorilor de a crea roboți umani.

Cunoașterea este mama înfăptuirii. De aceea nici nu-mi trece prin gînd să neg puterea omenească de a pătrunde pînă în tainele cele mai adînci ale anatomiei, fiziologiei și psihologiei vertebratelor superioare. Și, desigur, mai sînt foarte multe lucruri de descoperit pe acest drum.

În secolele trecute, oamenii ridicau ei înșiși ziduri chinezești în calea fericirii lor. Opreliști de tot felul născute din structura societății îi împiedicau să folosească uriașele posibilități ale științei și tehnicii. Aceste ziduri au căzut. Sîntem constructorii fericirii omenești, ai fericirii noastre, înfăptuitorii visurilor noastre.

Habarani se opri și, ca trezit din visare, spuse:

- Dar unde am ajuns cu întrebarea ta, Ilona? Am început să filozofez. Și, fiindcă nu mă pricep, fac filozofie ieftină. Deocamdată o să-ți spun mîine în amănunt cum stăm cu sinteza mușchilor nutritivi. Este una dintre problemele noastre cele mai actuale. Și tu vei lucra la ea. Dacă nu-ți va plăcea, vom mai sta de vorbă. Și acum, la culcare!

Duceți-vă acasă ! La revedere și... pe mîine !

Pe aleea care ducea spre poarta uzinei, Ilona și Magda pășeau alături. Ilona aflase poveștile de dragoste trăite de Magda, iar Magda devenise prima confidentă terestră a Ilonei. Se despărțeau două prietene. Și în inima ilonei înmugurea o bucurie nouă.

Capitolul 27

INTERMEZZO

Străbunicul Iancăi, pictorul Gunarsen, era - cu cei 165 de ani ai săi - unul dintre oamenii cu adevărat bătrîni din Sahariana. O asemenea vîrstă nu avea, la drept vorbind, ceva cu totul extraordinar, încă din secolul trecut se cita cazul unei osetine care trăise 180 de ani, iar doi soți unguri se bucuraseră de cea mai lungă căsnicie din lume : 147 de ani.

Dacă în veacurile al XIX-lea și al XX-lea asemenea cazuri erau citate în tratate medicale și în cărțile de popularizare a științei, ca ceva ieșit din comun, în anul 2055 - datorită complexului de măsuri de longevitate, - fiecare centru orășenesc mai important se mîndrea cu cîteva zeci de locuitori de peste 180 de ani.

Asemenea Lui Gunarsen, mulți dintre acești longevivi contemporani erau foarte activi. Pictorul organizase, de pildă, recent o expoziție, prezentînd pînzele realizate într-o călătorie întreprinsă în Țările Scandinave. La 143 de ani se apucase să învețe să cînte la pian.

Încăperea în care Ianca îl primise pe Ilan în după-amiaza aceea purta în toate amprenta gustului acestui om, a cărui vîrstă se apropia de două secole. Pictorul își amenajase aci o odaie în stil vechi, care să-i amintească de tinerețea lui. Iluminația se făcea cu becuri electrice, țesăturile mobilelor erau din fibre vegetale, într-un colț atîrna pe perete un străvechi orologiu, iar pe birou erau cîteva obiecte care aminteau și ele de vremuri de mult apuse.

Ședeau alături, pe canapeaua cu spătar înalt. Ilan povestea. Îi vorbea lancai despre călătoria submarină, despre geopalpator. Înfățișa cu aprindere succesul cercetării, îi descria amănunțit aparatele, instalațiile.

Dar lanca părea absentă.

- La ce te gîndești, lanca ?

- La ce nu-mi povestești tu, Ilan, astăzi, ca altădată

- Și despre ce ai vrea tu să-ți povestesc ?

- Despre sufletul lucrurilor. Astăzi aș fi vrut să-mi vorbești despre sufletul lucrurilor submarine.

- Prostii, fantezie de copil! se revoltă Ilan. Rezultatele expediției noastre vor constitui o bază importantă în lupta împotriva calamității cutremurelor, pe care, de milioane și milioane de ani, făpturile pămîntești o îndură neputincioase. Și tu îmi ceri să mă perpelesc pentru un decor.

- Ilan, Ilan, nu trece pe lîngă viață cu nasul în rigla de calcul! Trăiești din cifre și din formule și uiți de sufletul oamenilor și lucrurilor care te înconjoară!

- Sufletul oamenilor - înțeleg. Dar al lucrurilor ? Ce vrei să spui ?

- Da, există un suflet al lucrurilor, stăruie lanca. Uite, odaia aceasta...

- Hala de vechituri a străbunicului tău, o întrerupse Ilan.

- Spune-î cum vrei să-i spui, dar să știi că aici, ca pretutindeni, lucrurile își au sufletul lor. Mai bine zis, putem să le însuflețim.

- Prin magie, poate.

- Nu. cu mult mai simplu. Împrumutându-le, cu fantezia noastră, o parte din emoțiile și gîndurile care ne frămîntă, așa cum o fac de milenii artiștii și oamenii care știu să guste arta.

Se opri o clipă.

- Știi ceva, Ilan ? Să facem, cum ai spune tu, o experiență. Dar nu de fizică și nici de chimie. Îți voi povesti despre toate cîte sînt și iu nu le vezi în această odaie și vei trăi, împreună cu mine, un episod fugar din viața lucrurilor. Vii în călătorie? Dă-mi mîna.

Ilan surîse și se înclină ceremonios.

- Te urmez, lanca!

Canapeaua e luminată vag de raza unei lămpi aflate undeva în celălalt colț al odăii. Un vâl des, ca o ceață, plutește în aer. Privite prin el, obiectele nu vor să-și păstreze nici forma, nici locul.

În sunetele muzicii mozartiene care-și răspîndește suflul peste toate, statueta de alabastru a dansatoarei de pe pian și-a părăsit imobilitatea. Își întinde ușor în lături brațele, cu care își acoperea înainte, pudică, goliciunea, și începe să danseze. Pe urmă, cînd suprafața de pe pian devine prea mică, coboară, sărind grațios, pe covor și-și flutură mișcările delicate dintr-un colț al odăii în celălalt. Și după ce freamătă așa un timp, cînd prăbușindu-se la pămînt, cînd învîrtindu-se frenetic în vîrfurile unui picioruș minuscul, se oprește deodată privind în sus înfiorată...

Cine e dușmanul care vrea s-o oprească ? Cine încearcă să sugrume bucuria vagabondajului și nebuniei ei de o clipă? Cine e lugubru personaj care vrea s-o întoarcă înapoi, sus - pe pian -, să o facă să fie la fel de tristă și de împietrită ca înainte ?

Înmărmurită și speriată, baletista privește în sus. Trupu-i[^] zvelt se încovoie ca o ramură de floare tînră îndoită de vîntul vrăjmaș. Mozart a amuțit.

Deasupra e chipul sever al orologiului de perete.

Totul în el este sobrietate și echilibru. E revoltat de cele ce se întîmplă în jurul Lui. Ar voi să le spună tuturor acestor necugetați gîndul său.

- Încetați o dată cu năzbîțiile! Fiți cuminți, liniștiți, vedeți-vă de treabă ! Fiți ponderați, fiți serioși, fiți calmi! Viața trebuie trăită cu măsură, cu multă măsură și... măsurată clipă de clipă. Luați pildă de la mine. Priviți cum știu eu să împart timpul în fracțiuni egale.

Și limba lui se plimbă tacticoasă, cu o viteză perfect uniformă, de la dreapta la stînga, de la stînga la dreapta. De fiecare dată cînd a ajuns la o extremitate, se aude o mică pocnitură. Nici o eroare și nici o întîrziere nu este posibilă.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

Cadranul rotund - perfect rotund - primește înseninarea exactă -. perfect exactă - a arătătoarelor. Are o figură de savant morocănos. Se vede cît colo că totul e la- el desăvîrșit. Cifrele, negre și reci, se înșiră una după alta în cerc, ca niște personaje solemne și simandicoase într-o procesiune.

Dedesubt atîrnă greutatea cilindrică - perfect cilindrică -. care-i asigură mersul.

La el totul este sobrietate și echilibru.

- Nici o indulgență, pentru nimeni l rostește grav orologiul. Și ca o încheiere peremptorie, își sună din adâncurile ființei sale fără greș cele douăsprezece lovituri, care trebuie să convingă pe toți cei ce-l ascultă de zădărnicia lucrurilor omenești și de primatul indiscutabil al rațiunii asupra sentimentului.

Dansatoarea a rămas pe gânduri. Se vede că-i este teamă. Știe prea bine că a făcut un păcat. Și repede, repede, fuge într-un colț și se așază cuminte pe un scaun.

Orologiul a învins. Continuă să numere, superior, clipele - una; două, trei, patru, cinci, șase... Asta este: totul se reduce la număr și la judecată. Restul - copilării și nonsensuri.

S-a bucurat însă prea devreme. Portretul lui Liszt de deasupra pianului a început să vibreze, să se clatine. Repede, tot mai repede. Un timp nu se mai vede decât un vârtej. Peste câteva clipe se întregeste însă, din involburare, omul. Părul îi flutură în vînt, înîinile îi freamătă, ochii îi strălucesc. Deschide pianul, se așază pe taburetul mic din fața acestuia, și mîinile amîndouă se aruncă, avide de viață, pe clapele care le doresc.

Tabloul mare, de deasupra canapelei, învie și el. Tirolezii care dansează în mijlocul unei pajiști culeg repede cîteva^ flori, pe care le aruncă în odaie, și părăsesc pînza. Dau covorul înlături, își iau partenererele de mijloc și încep să le învîrtească. Pe urmă le saltă în sus și le învîrtesc iar, într-un iureș neînterupt.

Mîinile lui Liszt aleargă tot mai repede de-a lungul claviaturii. Uneori se opresc și execută un tremolo rlsbun, în care totul ajunge să fie o singură vibrație. Degetele nici nu se mai văd, ca spițele unei roți care se învîrtește cu mii de rotații pe secundă.

Pe masă, chipul unui Mefisto din pîslă nu mai poate de bucurie. Diavolul coboară și el, vesel, ia de mijloc tiroleza cea mai frumoasă cu șorț verde și pălărioară roșie și joacă cu ea. Deodată se oprește. Și ceilalți se opresc.

Doar muzica își continuă zbuciumul. Doar ea mai însuflețește odaia. Acum sună de parcă cineva ar coborî o mie de trepte în cîteva clipe. Mefisto contemplă ironic orologiul, și pasajul pe care-l execută Liszt pare hohotirea lui nebună.

De sus, chipul cadranului privește cu mustrare toată scena. Limba ceasornicului își continuă nestingherită calea, străjuită la stînga și la dreapta de greutatele majestuoase.

- Nesăbuiților! Descreieraților! Nelegiuitorilor! Ce e cu voi ? De ce vă bucurați ? Nimic nu s-a întâmplat, nimic nu se întâmplă. În loc să jucați ca nebunii, ați face mai bine...

Dar cuviosul pastor Tic-Tac nu are răgazul să-și termine cuvîntarea. Mefisto îl apucă de limbă, trage... trage și, tocmai cînd spiritul rapsodiei lui Liszt a ajuns la capătul scării, orologiul se prăbușește cu un zgomot infernal de fier vechi pe parchet.

Cifrele de pe cadran par mai întii moarte, în fracurile lor negre, convenționale. Pe urmă, deodată se înviorază, trezite de muzică. Își părăsesc doliul, colorîndu-se fiecare cu o altă nuanță vie, pînă ce cadranul are înfățișarea pestriță a unei cozi de păun. Se iau la braț și încep să danseze și ele, rotindu-se cînd într-o parte, cînd într-alta.

Mîini nevăzute ridică de jos greutatea, apucîndu-le de lanțurile aurii. O dată în aer, încep și ele să se balanseze ritmic. Limba, prăbușită ca o victimă nefericită, se mișcă la rîndul ei. Nițel, apoi tot mai mult, pînă ce se ridică de jos și începe să execu'te în aer tumbe fantastice, deasupra tirolezilor care și-au reluat dansul.

Și mîimile maestrului agită febril clapele cuprinse de viață. Coardele pianului scot sunete care deșteaptă, rînd pe rînd, sufletele ațipite ale obiectelor din odaie. Vasele goale se umplu de florile primăvăratece ale covorului, păsărelele tapetului ciripesc fericite, metrul de lemn se ridică și el de la locul său și țopăie vesel, ca pentru a-și dezminți menirea exclusiv utilă. Biroul începe să se clatine greoi, plecîndu-se cînd într-o parte, cînd într-alta. Scaunele aleargă agitate de colo pînă colo, în timp ce fotoliile adînci par bătrîni înmărmuriți de spectacolul bucuriei acesteia fără margini. Pianul se ridică, împreună cu Liszt, în aer și începe să cutreiere odaia, învolburat într-un abur argintiu. Clapele se aprind ca niște focuri vii cînd maestrul le atinge, iar uneori toată claviatura pare cuprinsă de incendiu.

Dar deodată feeria se destramă. Dansatoarea se așază la loc pe pian, Liszt închide în grabă instrumentul și se suie în portret, metrul se duce, rușinat, la loc. Mefisto se suie cu coada între picioare pe masă, iar păsărelele tapetului amuțesc. Satisfăcut, superior, pastorul- orologiu își întregește mădularele zdrobite și-și reia locul cuvenit, ca să măsoare mai departe vremea.

- De ce te-ai oprit ? o întreabă Ilan pe lanca. De ce s-a terminat ? Era atît de frumos !

- Din pricina noastră. Orologiul din noi a refuzat să mai pășească pe cărarea fanteziei.

- Hai, învie iar totul. Te rog !

Mefisto deschide prudent un ochi. Când vede că nu-i nici un pericol, se ridică tiptil, coboară de pe masă și se îndreaptă spre ceas. Aici se oprește și se strîmbă cum poate mai urît, ca să scoată figura respectabilului orologiu din sărite. Apoi, cu un gest sigur, oprește limba. Și ceasul pare mort, ca un orator demagog căruia i-a pierit brusc, în mijlocul discursului, graiul.

Mefisto se întoarce cu fața spre canapea, face o piruetă grațioasă în direcția celor doi îndrăgostiți și apoi se instalează, cu pipa în gură, într-un fotoliu comod, de unde, pufăind grav, privește cu un zîmbet sarcastic limba înțepenită, iremediabil verticală, a celui care pretinsese cîndva că, măsurînd vremea, poate să cuprindă viața.

Buzele Lui Ilan se apropie visătoare de părul lincăi. Lincă șoptește:

- Vezi, iubitul meu ? Acum timpul s-a oprit în loc. Durata nu mai curge.

O orchestră nevăzută intonează „Vraja focului” din opera „Walkiria”. Pe calea argintie a razelor lămpii de masă, fiicele Lui Wotan au pornit-o în ropotul sălbatic al cailor. Razele nu se opresc la plafon, îl străbat și fug tot mai sus, purtînd în lumina lor galopul nebun al amazoanelor...

Capitolul 28

O ANIVERSARE CU PERIPEȚII

Locuința Lui Gromov nu mai semăna în seara aceea cu cuibul liniștit al unui savant.

Ușile camerelor erau da’te înlături. Cele trei biblioteci deveniseră o singură încăpere mare, în care se mișcau oameni de vîrste diferite: tineri studenți și învățați vîrstnici, fetișcane cu flori în păr și bătrî- nele, ca mătușa Maria.

Era aniversarea - între prieteni - a 100 de ani de activitate științifică a lui Gromov. Bătrînului îi plăceau adunările acestea, în care îl înconjura dragostea studenților, colegilor, prietenilor, rudelor sale apropiate. În orice caz, se simțea mult mai bine acasă, înconjurat de oameni poftiți de el, decît la sărbătorile oficiale, unde se rosteau discursuri oficiale și i se aduceau laude oficiale.

Celebrându-și centenarul de activitate, Gromov era bucuros că poate să sărbătorească izbînda definitivă a „tratamentului cu viață” aplicat lui Tăun. De aceea, profesorul îl și rugase pe acesta să poftască pe cine dorește. Printre oaspeți se numărau Ilan și lanca, pe care Grigore urma s-o cunoască astăzi.

Venise și pictorul Gunarsen. Gromov și Gunarsen se cunoșteau de peste 50 de ani, de la centrul de tratament al bătrîneții. Gusturile lor comune în arta plastică și vederile lor opuse în problemele psihologiei creației închegaseră între ei puternice legături.

Cel mai activ personaj dintre toți oaspeții lui Gromov era, însă, fără îndoială, mătușa Maria, care circula mereu între odaia unde se strînseseră primii invitați și bucătărie. Purta o rochie care stârnea chicotelile lincăi și al studenților care o înconjurau. Deasupra rochiei avea un șorț de olandă cu dantelă.

Adusă puțin din spate, cu trupul pîrpiriu, cu părul de zăpadă, mătușa Maria treblăuia fără conținire. Și dacă nu erai de părerea ei, ți se proptea în față și, privindu-te prin lentilele invizibile de presbitie, te apostrofa:

- Poate știți voi mai bine! Comandă-ți televizofonic puțină minte automată, tinere!

Mătușa Maria o rechiziționase pe Ilona în laboratorul improvizat ca bucătărie, pentru realizarea unei mese „ca acum o sută de ani”.

Pe mașina electrică, împrumutată de la Muzeul de antichități al orașului special pentru aniversarea intimă a centenarului, fierbeau sarmăluțe în foi de viță într-un cristalizator de sticlă greu fuzibilă, iar în cuptorul de calcinare cu înîraroșii se coceau cozonacii pregătiți de mătușa Maria după o rețetă cunoscută numai de ea. Într-un balon uriaș, prins de un stativ, fierbea ciorba de pește, pentru care Ilona încerca să piseze. Într-un mojar de agat din laborator, niște boabe de piper.

Alergînd neobosită de ici pînă colo, mătușa Maria gusta mîncărurile, mirosea cu vădită plăcere aburul care se ridica din cratițele improvizate și își exprima nostalgia pentru trecutele vremi, pentru farmecul gospodăritului.

- Ei, fetiço, ce știi tu! N-ai cum să înțelegi. Ție ți s-o fi pîrînd firească moda asta. Să mănînci mîncare fabricată în automate culinare, să te îmbraci numai cu haine făcute de alții. Ce plăcut era altădată să-ți împletești cu andrelele o flanea după un model personal, să te odihnești după ce deretecai prin casă. să-ți primești soțul la masa unde îl aștepta o surpriză: un borș de crap, o ciorbă moldovenească, o piftie

cu usturoi - ceva bun ca la mama acasă. Sfîntă vorbă! Acum tot farmecul acesta s-a dus. „Despulverizator automat”, „microclimat artificial” și Dumnezeu mai știe ce.

Amuzată, Ilona pisa piperul, interveni cu un patos prefăcut, numai ca s-o mai stârnească pe mătușa Maria.

- Nu te înțeleg deloc. O dată pe an este, desigur, o joacă plăcută să gătești sau să ștergi praful. E ca și cum ai îmbrăca un costum de acum zece secole pentru a juca o piesă istorică. Dar în general... Pe mine mă apucă fiorii cînd mă gîndesc că ar trebui să-mi pierd ore întregi cu desprăfuitul, măturatul și toate celelalte. Asta-i robie sadea:

Mătușa Maria se opri din treabă.

- Robie? Asta ți-o fi băgat în cap nepricopsitul de nepotu-meu ! se aprinse ea. Doar nu mă refer la condițiile capitaliste. Eu vorbesc de condițiile femeii eliberate, care, din dragoste pentru ai ei, își folosea priceperea pentru a transforma căminul într-o lume intimă, plăcută, deosebită de celelalte.

- A, nu! Ilona își scutură coama de păr arămiu. Să mă ierți, dar cred că bărbatul iubit așteaptă de la noi mai mult decît un prînz sau o cină bună, pe care astăzi are unde să le găsească oricînd și oriunde.

- Și ce crezi, mă rog, că așteaptă bărbatul de la soție sau de la prietena lui ?
- Cum vorbești și dumneata, mătușă Maria! Ce înțelegi prin „a lui”,?
- Bine, fie, fără „a lui”. Soția..., prietena... așa, în general.
- Cred că un prieten adevărat așteaptă de la noi să-i înțelegem aspirațiile și să participăm la lupta Lui, adică exact ceea ce așteptăm noi de la el.

Un suspin greu răsună în laboratorul bucătărie. Ripostînd parcă cuvintelor ei neexprimate, veni răspunsul Ilonei.

- Mai mult de o zi n-aș suporta ocupațiile astea, nici să mă tai!

În biblioteca ornamentată cu flori tropicale, se strînseseră vreo zece invitați.

Fratele lui Gromov, un cunoscut geograf, discuta aprins cu cîțiva colegi ai acestuia, de la Institutul din El-Solohu, despre posibilitatea prevederii și combaterii taifunurilor. Mătușa Maria îl luase la o parte pe Șandor și încerca să-l convingă că nicăieri nu există locuri mai pitorești decît în Delta Dunării, unde se ducea de cinci decenii în fiecare vară.

Într-o nișă boltită, luminată de o lampă fluorescentă de forma unui ciorchine de strugure, Ilona îi descria lui Iuk amănunte inedite ale întâmplărilor de la Bios-Alfa. Îi vorbea mai ales despre Habarani, despre aprecierile acestuia.

, - Cred și eu. Cine ar putea fi cu totul indiferent în fața unei fete a cerului ? L-ai amețit doar și pe Gromov. Faci adevărate ravagii printre savanți...

Ilona tresări.

- Unde să fie Grigore și Gromov, Iuk? Nici unul, nici altul nu sînt de găsit. Am format de zeci de ori indicativele lor televizofonice. Ba este ocupat, ba nu răspunde. Unde-or fi ?

Iuk nu părea neliniștit. Dar era. Era neliniștit mai ales pentru Grigore.

Vocea sonoră a profesorului Baberik, un coleg al Lui Gromov, atrase tuturor atenția. Majoritatea invitaților se strînseseră acum într- un singur grup, unde se desfășura o discuție în care se prinseseră mulți. Iuk folosi prilejul pentru a evita răspunsul la întrebările Ilonei. O conduse pe aceasta lîngă grupul invitaților.

- Planeta Marte e slab populată, spunea tocmai Baberik. Ar putea primi cu ușurință 7-8 miliarde de pămînteni. Să mergem mai departe. În anumite condiții, planeta Venus...

Iuk interveni.

- Și de ce toate astea? Facem neomalthusianisin în toată regula. Pămîntul va mai fi încă, pentru multe veacuri, suficient de încăpător. Cu mijloacele de care dispunem, poate hrăni 20, 30, 40 miliarde de oameni. Mai ales după ce toate pustiurile vor fi lichidate, iar ghețurile pămînturilor arctice și antarctice topite.

- Popularea altor planete nu e încă nici necesară, nici rațională, observă și Șandor. Se poate calcula ușor ce uriașe forțe și mijloace ar trebui să punem în joc pentru a înlăptui asemenea proiecte. Trebuie văzut dacă aceste forțe și mijloace nu pot fi utilizate mai eficient în altă direcție.

Profesorul Baberik combătu vehement aceste puncte de vedere.

- Putem face și una, și alta. Populația așa-zisei lumi vechi n-a rămas doar staționară după ce Columb a descoperit America. Sînt convins că peste un secol noțiunea de om nu va mai coincide cu aceea de om pămîntean. Acesta e un lucru esențial. Datorită pionierilor cosmici, umanitatea va dobîndi un orizont tot mai larg.

- Și mie mi se pare, ca și lui Iuk, că nu aceasta e problema centrală, interveni fratele lui Gromov. Avem încă atîtea de îndeplinit pentru a face viața oamenilor de pe

pământ mai plină, mai frumoasă, pentru a ajuta pe fiecare membru al societății umane să se realizeze pe linia aptitudinilor și aspirațiilor sale !

Mai sînt încă oameni pe care nu reușim să-i apropiem suficient de știință, ca și de culmile gîndirii omenești. Arta nu dă încă destul pentru îmbogățirea sufletelor. În viața noastră de toate zilele, în relațiile omului cu omul, și mai ales în psihologia noastră, mai stăruie rămășițe de întuneric preistoric. Desigur, nu acele monstruozități de acum un veac - de felul șovinismului, calomniei sau violenței -, ci altele, mai puțin grave, dar totuși nedemne de făptura omenească. După părerea mea nu avem încă destulă considerație, înțelegere, dragoste unul pentru altul. Orgoliul și invidia, lașitatea, spiritul de imitație și atîtea altele ne mai rod ființa și alterează frumusețea morală a omului nou.

Calea spre desăvîrșire e lungă, nesfîrșită. Ne apropiem de omul, om, cu fiecare pas al progresului, dar la fiecare cotitură ne dăm seama cît de mult mai avem de mers...

Ultimele cuvinte se pierdură în zgomotul strident produs de rîsul colectiv al grupului în mijlocul căruia se găsea lanca. Cît de repede îi cucerise pe studenții favoriți ai Lui Gromov fata asta, în ochii căreia juca neastîmpărul! Și cît de stingher se simțea Ilan în lipsa Lui Tăun. Toți tinerii ăștia îi păreau nesuferiți.

Pe măsură ce salonul se umplea, oaspeții se întrebau unde este gazda.

Trimiseseră după Gromov la institut, dar acolo nu era. Plecase fără să lase vorbă unde se duce. Nici Tăun nu putuse fi găsit.

- Ce s-o fi întîmplat cu ei ? ingîna mereu mătușa Maria, agițîndu-se prin cameră.

- Nu fii îngrijorată, încercă s-o liniștească Ilona. Probabil vreo dezbatere care s-a prelungit peste așteptări. N-avem, din păcate, nimic altceva de făcut decît să așteptăm.

- În orice caz, interveni Iuk, o să-l spunem bătrînului că așa ceva nu se face. Nu-i tocmai cuviincios să ne lase să așteptăm cu ceasurile !

- Adevărat, foarte adevărat, dar n-a fost vina mea se auzi deodată vocea profesorului.

Gromov intrase neobservat de nimeni în încăpere.

- În sfîrșit! Pentru o astfel de întîrziere neobișnuită ne așteptăm la explicații tot atît de neobișnuite, spuse fratele profesorului, cu o ușoară dojană în glas.

- Le veți avea, dragii mei, le veți avea!

După ce primi felicitările călduroase ale invitaților, Gromov se așează pe un jilț și începu să povestească.

- Tocmai mergeam spre casă, când televizorul mi-a semnalat un apel.

Președintele Uniunii Internaționale Meteorologice voia să-mi vorbească. Pe un ton care trăda nedumerirea, m-a întrebat de ce nu particip la teleconvoorbirea conducătorilor principalelor institute meteorologice din lume. Nimeni nu mă anunțase însă de așa ceva. Pînă la urmă, totul s-a lămurit. Secretarul uniunii uitase să-mi dea de veste.

Ce să mai lungesc vorba ? A trebuit să mă duc la centrul de tele- dezbateri, să mă așez într-un fotoliu, și mai înainte de a avea timp să vă comunic că întîrziile sesiunea a și început.

S-a PUS în discuție propunerea unui savant norvegian în legătură cu transformarea climei Antarcticii, Groenlandei și a unor insule de la nordul continentelor american și asiatic •- în total 13.000.000 de kilometri pătrați - pe baza energiei calorice furnizate direct, prin radiații, de o serie de noi sateliți ficși și a devierii unor curenți marini calzi. Un proiect interesant. Îndrăzneț și - după părerea mea - bine fundamentat din punct de vedere științific. După dezbateri vii, s-a hotărît convocarea unui congres internațional, la care să se discute toată problema. S-au fixat data și locul: peste o lună, la București.

- La noi ? Întrebă mătușa Maria cu mîndrie în glas.
- Da. Ca un omagiu adus savanților climatologi din acest mare centru științific.

Dar unde e Tăun ? Abia aștept să-i dau o veste care îl va bucura mult.

De data asta interveni Ilona :

- N-a fost cu dumneata ? Noi așa credeam. El e cel de-al doilea sărbătorit și totodată al doilea întîrziat.

- Și eu care voiam să-l anunț că a fost invitat să participe la Congresul de la București! remarcă dezamăgit Gromov. Mi-ar părea rău să i-o spună altul înaintea mea.

- Îmi pare atît de bine pentru el, izbucni Ilona, veselă.

Frecîndu-și mîinile ca pentru a și le încălzi, Gromov își îndemnă oaspeții spre masă. Nu dădea nici un semn de neliniște. Mătușa Maria și Ilona însă împărtășeau

aceeași teamă în legătură cu lipsa lui Tăun. Ilona se ferea din calea lui Iuk. Nu se putea descotorosi de o senzație aproape dureroasă de remușcare.

Atmosfera din cabinetul de lucru, al Lui Stevens era încărcată. Tăun își susținea punctul de vedere cu înfrigurare, în ciuda împotrivirii de care se lovea. Nici privirile reci ale Lui Stevens, nici observațiile hotărâte ale lui Gorano nu-l făceau să renunțe.

Cu mâinile la spate, parcurgea odaia în lung și-n lat, pradă unei agitații febrile.

- E vorba de viața oamenilor din grupul de cercetare V. reîncepu el pentru a nu știu cîta oară. Peste trei ore...

Stevens îl întrerupse.

- Ascultă, Grigore. Ești un cercetător de valoare, dar un- exaltat. Gîndește-te că nava de supraveghere a grupului se află la 220 de kilometri de epicentrul cutremurului experimental. Nu o dată am calculat raza în care este periculos să se navigheze. Cele mai largi determinări au stabilit-o la 150 de kilometri. În această zonă am avertizat toate vasele să nu pătrundă.

Tăun se opri din mers în fața lui Gorano.

- Fac un ultim apel la dumneata, care ești coordonatorul expediției. Avem de-a face cu prima experiență de producere a unui cutremur artificial submarin. Este necesară o marjă de siguranță cu mult mai mare. Calculele efectuate la Centrul de combatere a cutremurelor nu țin seama, după părerea mea, de toți factorii locali. Ce vă faceți dacă, în afara elementelor pe care le-ați luat în considerație, intervine, de pildă, și o acumulare de gaze de mare adîncime, aflată sub o presiune considerabilă, sau un efect datorat interacțiunii unor mase puternic radioactive? Poate că...

Privirea coordonatorului îl făcu să se oprească o clipă.

- Nimic nu ne îndreptățește la asemenea presupuneri. Geopalpa- torul nu a detectat nimic suspect.

- Știți însă prea bine că în zona respectivă nu s-au putut face determinări precise datorită perturbațiilor aceloră încă neexplicate! ripostă Tăun.

- Asta nu dovedește că ai dreptate. Am în fața mea cea mai recentă hartă a subsolului regiunii respective din Oceanul Atlantic. E stabilită de grupul H de cercetare și confirmată de observațiile grupului M . Dumneata pe ce te întemeiezi ?

Tăun își mușcă buzele. Era cu atît mai furios cu cît simțea că pare ridicol. Încercă să se stăpînească, dar nu reuși. Izbucni pe neașteptate.

- Pe dragostea de oameni, de viață...

Se opri brusc.

După o scurtă tăcere, Stevens îi răspunse lapidar.

- Argumente neștiințifice. Altceva ?

Gorano tresărise la auzul cuvintelor lui Grigore și îi aruncă Lui Stevens o privire nemulțumită.

- Trebuie să înțelegi, prietene, începu el, că noi, ca oameni de știință, nu ne putem baza pe astfel de ipoteze nefondate. S-ar putea ivi cineva care să sfătuiască pe oameni să nu mai meargă la suprafața Pământului de teama meteoriților, care, o dată la o mie de ani, ar putea omorî pe cineva. Nici o teorie științifică confirmată astăzi nu vine în sprijinul dumitale.

Tăun se frecă cu mâinile la tîmple. Ce-l făcea să susțină această idee ? Să fi fost doar o festă pe care i-o juca sensibilitatea lui exagerată ?.... Era mai mult decît atît. Se simțea irezistibil împins pe poziția aceasta. Deodată îl străfulgeră un gînd, o amintire și începu să vorbească :

- În cursul unei cercetări de la Alma Ata, am întocmit o hartă a regiunilor maritime de mare potențial seismic. Se baza pe o teorie neelaborată pînă în ultimele ei amănunte. Îmi amintesc că am ajuns la unele concluzii care contraziceau datele stabilite pînă atunci.

Explică pe scurt, dar destul de incoerent, bazele științifice ale studiului. Apoi continuă :

- N-am avut timpul necesar să-mi verific presupunerile. Nici datele pe care mă întemeiam nu le mai am la dispoziție. Dar îmi amintesc că punctul unde se află acum nava de observație a grupului V...

Stevens nu-l lăsă nici de data asta să termine.

- De la neprecis la vag.

- E trist, dar asta înseamnă că deocamdată nu mai am ce spune.

După cîteva clipe, Grigore adăugă:

- Mă duc.

Ușa cabinetului se deschise și apoi se închise în urma lui.

- S-a supărat, dar n-avem ce-i face, observă Stevens.

Acum, că Tăun plecase, Gorano părea mai puțin sigur pe poziția lui.

- Ascultă, Stevens, vino cu mine la centru. Nici eu nu cred să aibă dreptate, dar să mai verificăm o dată toate hărțile subsolului maritim. Poate că raportînd zona

regiunii viitorului cutremur artificial la cele mai bine studiate dintre zonele învecinate, vom găsi ceva care să confirme presupunerile Lui Grigore. Să nu pierdem nici o clipă!

- Un nebun aruncă o piatră..., vru să înceapă Stevens.

De data aceasta însă, Gorano i-o reteză scurt. Îi făcu semn să-i urmeze și porniră în grabă spre terasa locatoriului. Da acolo, luară heliicopterul spre centrul de operații.

Sorbeau cu plăcere din borșul acrișor. Cele două gospodine se bucurau din plin de laudele binemeritate ale mesenilor, când Tăun își făcu, în sfârșit, apariția.

Ilona ieși în întâmpinarea Lui. O senzație de ușurare o făcea să se miște vioi. Gesturile îi erau învăluitoare, de parcă și-ar fi exprimat prin ele o recunoștință caldă. L-ar fi îmbrățișat numai pentru că era acolo, pentru că dezmințise presimțirile ei întunecate. Dar expresia lui trăda o neliniște, care o sperie.

- Nu te simți bine? întrebă ea privindu-l în ochi, urmărindu-i cutele de pe frunte.
- N-am nimic... S-a întâmplat însă ceva... O să-ți spun, dar nu acum, mai târziu...

Ilona îl cunoștea bine. Înțelese că nu era momentul să-l tulbure cu întrebări, că frământarea Lui avea să izbucnească singură, mai devreme sau mai târziu.

- Vă rog să mă iertați..., începu Tăun, adresându-se invitaților.
- V-am și iertat pe amîndoi, replică Iuk. Ai luat pildă de la fostul dumitale dascăl, ceea ce explică totul. Nădăjduim însă că nu veți întârzia și la Congresul de la București...

- Care congres ? întrebă mirat Grigore. Nu știu la ce te referi.

Gromov îi relată pe scurt despre noul proiect. Chipul lui Tăun se luminează pentru câteva clipe.

- Bucureștii... Bucureștii ! O să-i revăd. Și încă foarte curînd! ?

Ce prilej interesant! Profesore dragă, îți sînt adînc recunoscător!

- Nu-mi datorezi mie recunoștință, ci dumitale. Ai fost desemnat pe baza lucrărilor și cercetărilor efectuate.

Tăun simți din nou ațintiți asupra Lui ochii mari ai Ilonei. Voia tocmai să o roage să-și spună gîndul, cînd ea începu singură să vorbească.

- Cît de ciudat mi se pare cînd aud pe cineva spunînd că îi este dor de locurile unde s-a născut, unde a copilărit. Dacă mi-ar zice mie cineva să-mi revăd satelitul jupiterian, unde mi-am petrecut copilăria și adolescența, i-aș spune că... am altceva mai bun de făcut. Cînd eram acolo, nu-mi displăcea. Dar de cînd am venit pe

Pămînt, nu am nici o nostalgie. E adevărat că la București e și congresul, dar pe tine, Grigore, te atrage în primul rînd orașul...

- Da, Ilona, așa este! Mi-e dor de acele ținuturi. Tu n-ai avut în cosmos decît un adăpost într-un pustiu încremenit, pe care l-ai acceptat, dar de unde ai fi vrut să scapi cît mai repede. Eu am trăit însă din plin clocotul unei vieți care năzuia tot mai sus. Sînt nerăbdător să aflu unde au ajuns oamenii de acolo.

E adevărat că patria noastră este acum globul pămîntesc, dar nu voi uita niciodată locurile de unde am pornit, pe oamenii cu care am pășit cot la cot în tinerețe. Sînt, de aceea, nespus de bucuros că s-a ales Bucureștiul pentru acest congres. Altfel cine știe cînd m-aș fi hotărît să plec într-acolo !...

Se opri brusc. Vorbind, uitase de gîndurile care-l chinuiau. Acum se îngrămădeau din nou, apăsătoare.

Între timp, mătușa Maria intervenise și ea în discuție. Era doar vorba despre Bucureștii ei ! Preocupat însă cum era de soarta grupului V, Tăun nu auzea cuvintele pe care le rostea bătrîna.

Și cuvintele pe care Tăun le spusese lăncăi, la ivirea ei, adusă de mîină de Ilan, sunaseră reci, convenționale. Ce impresie oribilă îi făcuse fetei acest om distrat și distant! Ilan înțelese că se petrecuse ceva cu maestrul și se retrase împreună cu prietena lui.

Grigore depăna multă vreme singur gîndurile care îl măcinau.

Oamenii mîncau felurile gustoase, discutau, rîdeau, și toate acestea treceau pe lîngă el, fără să-l atingă. Spre necazul mătușii lui, Tăun mesteca și înghițea în neștire, fără să simtă gustul bucatelor, fără să spună un cuvînt.

- Ce-i cu tine, băiatule? izbucni la un moment dat bătrîna. De ce nu ne spui ce ai pe suflet ?

Dar Grigore parcă nici n-o auzea. O privea cu ochii lui limpezi, fără s-o vadă.

Unde era grupul V ? Se uită la cronograf și tresări speriat. Peste exact o oră și un sfert, fundul mării avea să se cutremure, apele să se învoluteze, valuri uriașe să se ridice din ocean spre înaltul bolții.

Îi veneau în minte iar și iar discuțiile din casa lui Stevens. De ce nu voiau să-l asculte ?

Ce rost avea să fie acum aici, așezat la o masă festivă, la o aniversare ?

Cu o săptămână în urmă, consiliul interdepartamental hotărâse definitiv că era sănătos, că nu mai avea nevoie de tratament de readaptare. Ar fi trebuit să fie fericit. Dar noua frământare legată de soarta grupului V pusese stăpânire pe el. Nu făcea oare exces de zel căutînd- du-și parcă singur neazuri ?

În imediata Lui apropiere, auzi o voce care îl striga. Privind în jur, văzu că rămăsese singur la masă. Strîngea cu putere între degete o linguriță, balansînd-o deasupra ceștii de compot de ananas.

- Vino în salon, Grigore. Masa s-a terminat de mult.

Glasul Ilonei era cald, (prietenos.

- Sau mai bine spune-mi acum, aici ce s-a petrecut cu tine, stăruie ea.

Grigore ridică ochii spre ea, ca și cum ar fi revăzut-o după o lungă despărțire.

- Ai dreptate. Dar nu-i destul să-ți spun ție. Trebuie să vorbesc cu mai mulți.

- Sînt doar destui în casa asta în astă-seară ! Încercă într-o doară să glumească Ilona. Tăun parcă nici nu auzise ultimele ei cuvinte.

Se sculă și porni cu pași mari spre salon. În mînă mai ținea lingurița de compot. Abia în momentul cînd ridică amîndouă brațele, cerîndu-le invitaților să-l asculte, își dădu seama de acest lucru, surprinzînd zîmbetele care apăruseră pe cîteva chipuri, pentru a dis părea, de altfel, foarte repede la vederea figurii lui încordate.

Iu opri muzica.

- Știu cît de nepotrivite vor suna astăzi aici cuvintele mele, încep Tăun. Dar nu am dreptul să-mi ascund mai departe frămîntarea. E în joc viața unor oameni...

Le povesti în amănunt situația grupului V, controversa dintre el și ceilalți cercetători, teama care îl cuprinsese pentru viețile tovarășilor săi de muncă.

Abia terminase, cînd profesorul Baberik, care-l ascultase cu un interes deosebit, întrebă unde se află epicentrul cutremurului proiectat.

- 23° longitudine vestică și 28° latitudine sudică, răspunse Grigore.

Fața lui Baberik se întunecă.

- Cum e mai rău. Am 'primit chiar ieri o comunicare a unui cercetător japonez, care, bazîndu-se pe dezvoltarea unor lucrări efectuate acum vreo 60 de ani la Alma Ata - Tăun tresări la auzul acestor cuvinte -, conchide că acolo și în alte cîteva locuri de pe Întinsul oceanelor sînt zone de mare pericol seismic, nedetectabile cu ajutorul geopalpatoarelor datorită acțiunii unor radiații complexe. Un cutremur provocat ar produce, desigur, o furtună puternică pe o suprafață imensă.

- Cunoscut și eu lucrarea, observă Gromov, vizibil tulburat. Ai avut, din păcate, dreptate, Grigore. Cât timp mai este până la producerea cutremurului ?

- 56 de minute.

Gromov sări în picioare.

- La aerodrom! Tăun, Iuk, Baberik, veniți.

Ilan, care ascultase cu atenție încordată relatarea lui Tăun, se apropie de el și îi strânse mâna. Fără nici un cuvânt, Grigore îl luă de braț și porniră împreună în urma celorlalți. Ilan privi o clipă spre lanca și-și dădu seama că-l urmărea din ochi. Pășea alături de Tăun și simțea ceva cald, o mulțumire cum nu mai cunoscuse.

Cinci minute mai târziu, racheta de salvare „Albatrosul” spinteca cu o viteză de 12.000 kilometri pe oră ionosfera, îndreptându-se spre punctul unde se afla nava grupului V. La aerodrom mai luase doi pasageri neașteptați : pe coordonatorul Gorano și pe cercetătorul Stevens. După o ultimă revedere a datelor și calculelor de care dispuneau, ajunseseră la concluzia că se putea ca Grigore Tăun să aibă dreptate.

Rosovski, comandantul grupului V, își privea cu nerăbdare cronograful.

- Încă șase minute! șopti el.

Toate aparatele înregistratoare erau pregătite, și cercetătorii își ocupaseră locurile de observație în navă.

Rosovski se pregătea tocmai să mai dea o raită prin vas, când auzi apelul televizofonic. Se gândi mai întâi să apese pe butonul de oprire, pentru a întrerupe legătura. Mai avea doar atâtea de făcut. Cine știe ce prieten, care-și găsea tocmai acum să-l deranjeze.

Dar pe ecran apăruse de acum chipul profesorului Baberik și se făcu auzită vocea lui gravă.

- Atenție, Rosovski ! Grupul vostru este în primejdie! Peste 15 minute racheta de salvare „Albatrosul” va fi lângă voi. Pregătiți-vă de îmbarcare. Întrerupeți imediat lucrările de cercetare !

Comandantul grupului V dădu imediat alarma. Cercetătorii și echipajul de navigație se adunară pe bord. Primiră vestea cu sînge rece, dar totodată conștienți de pericolul pe care aveau să-l înfrunte. Cîțiva cerură permisia să continue observațiile, cel (puțin până la ivirea navei de salvare.

Douăsprezece minute după ora stabilită pentru producerea cutremurului, un val imens, asemenea unui zid de apă, se ivi la orizont, înainta cu mare viteză spre navă. Oceanul, pînă atunci neted ca oglinda, începu să se agite.

În același timp, la cîteva sute de metri înălțime, apăru un punct argintiu, care creștea treptat. Era racheta de salvare. Aceasta își încetini zborul, apoi se opri cu totul și, deasupra ei, se iviră palele unei elice gigantice. Racheta se transformase în helicopter și începuse să se lase cu mare repeziciune în jos...

Cînd marele val ajunsese la vreo sută de metri de vas, vuietul lui asurzitor acoperi complet zgomotul motoarelor aeronavei, Rosovski se urcă ultimul în racheta-helicopter.

Membrii grupului V se găseau acum în siguranță în „Albatros”.

Dedesubtul călătorilor, oceanul se zbătea furios. Valuri imense, se ridicau la mari înălțimi și se aruncau apoi înspumate în jos, iar trombele fîșneau pînă la sute de metri altitudine, străpungînd norii cenușii. Vasul de cercetări era aruncat, ca o jucărie, ba într-o direcție, ba într-alta.

Gorano îl duse pe Rosovski, conducătorul grupului V, în fața lui Tăun. Amîndoi îi strînseră acestuia mîna cu căldură:

- Iată pe salvatorul vostru!

„Albatrosul” se mai roti de cîteva ori deasupra apelor înfuriate, care ofereau un spectacol măreț. Începu apoi să suie rapid și o porni, cu toată viteza de care erau capabile motoarele sale, spre continent.

Capitolul 29

Un STATISTICIAN AL TRANSPORTURILOR

- Indivizi plicticoși au existat și vor exista în toate timpurile, își spuse Grigore Tăun oftînd din greu.

Dar omul care se afla lîngă el, în mica rachetă - pe nume Geo Pasetă -, nu observă starea Lui de enervare și își continuă nestingherit perorația. Era mic, slab și veșnic agitat. Vorbele îi ieșeau din gură într-un torent neînterupt, îmbîcsite de da'te și cifre. O adevărată mașină statistică în funcțiune.

- Trebuie să înțelegem cu toții că transporturile au fost întotdeauna și vor fi întotdeauna arterele prin care curge sîngele unei regiuni. Într-un singur an se transportă în Sahariana 790.000.000 de călători și produse în greutate de peste

două miliarde de tone. Și cât de impresionante, prin amploare, ca și prin perfecțiunea lor, sînt mijloacele pe care tehnica modernă ni le-a pus la dispoziție.

Pe vremea dumitale nu existau nici drumuri mobile, nici aviotre- nuri intercontinentale. Îți dai seama unde am ajuns?

Paseta scoase un carnet de note și continuă netulburat:

- Locuitorii Saharianei efectuează 72,35% din călătoriile lor de peste 150 de kilometri și 89,40% din cele de peste 500 de kilometri cu vehicule aeriene. Pe de altă parte...

Toate aceste lucruri nu erau, desigur, lipsite de interes. Dar nu numai tonul de lecție cu care erau expuse îl împiedicau pe Tăun să le asculte cu atenție. Îi era mai ales necaz că nu era lăsat să trăiască emoția acestor ore, cînd se găsea în drum spre locurile unde se născuse, pe care avea, în sfîrșit, să le revadă. Acum, mai mult ca oricînd, ar fi avut nevoie de singurătate. Și-ar fi pus televizofonul pe toate posturile de pe latitudinea 45° și ar fi găsit o doină cîntată oierește ca pe malul Oltului, ca în munții Vrancei. Ar fi ascultat versurile unor poeți de pe plaiurile dunărene. În mintea lui se perindau zeci de amintiri scumpe ale copilăriei, apăreau chipuri de oameni și priveliști pe care le cunoscuse. Congresul de la București, la care avea să participe, îi amintea de un alt congres, de cel de la Tuanin, spre care plecase cu zeci de ani în urmă, ca tînăr cercetător. Și chipul Roxanei apărea din zările trecutului, viu și dureros de limpede.

Simțămintele acestea se potriveau cu vorbele lui Geo Paseta ca trilul unei privighetori cu zgomotul strident al unei rîșnițe.

Acum tovarășul de călătorie al lui Tăun se înverșunase să-i prezinte un scurt istoric al elementelor de ventilație și încălzit folosite de la crearea aviației. Trecu apoi la o analiză comparativă a eficienței diferitelor mijloace de zbor. Se opri mai îndelung asupra vitezelor de care erau capabile diferitele vehicule aeriene, întărindu-și afirmațiile prin proiectarea a diferite diagrame, tablouri statistice și grafice. Totul era demonstrat riguros, cu argumente precise și complete.

Paseta trecu după aceea la problema accidentelor, iar după ce le clasifică în douăsprezece categorii, după trei criterii de bază - natura lor, cauza lor și urmările lor -, observă că, practic, accidente dispăruseră în ultimele două decenii.

- Mă înțelegi, desigur, explică el, apucându-l pe Tăun de reverul hainei. În acest interval de timp s-au petrecut doar cinci accidente aviatice și nici unul dintre ele mortal.

Îi arată climatologului o diagramă reprezentând curba scăderii numărului accidentelor de aviație în secolul al XXI-lea și apoi continuă :

- Astăzi sînt realizate condiții ideale de siguranță a zborului. Automatizarea aproape generală a circulației aeriene, motoarele de rezervă, dispozitivele de redresare, parașutele care se deschid singure - de felul celor pe care le-am îmbrăcat noi la urcare - baloanele- parașută pentru cazul unui zbor deasupra mării, toate acestea îți apără de minune viața. În plus, știi, desigur, că nici un vehicul aerian de pasageri nu poate lua oameni la bord înainte de a efectua, teledirijat și fără echipaj, zboruri totalizînd minimum 100.000 de kilometri.

Dacă o astfel de navă experimentală suferă în cursul probelor un accident, ceea ce se întîmplă foarte rar, este revizuită, și defectele de construcție sînt înlăturate. Nu poate fi pusă în serviciu decît dacă efectuează, fără pasageri, zboruri de cel puțin 500.000 de kilometri, în perfecte condiții. În ce privește încercarea prototipurilor, aceasta se face fără pilot, zborurile de probă fiind și mai îndelungate, căci...

Tăun se hotărî să nu mai asculte această revărsare de informații. Încearcă să uite de omul care se afla lîngă el, să se gîndească numai la revederea care-l aștepta peste jumătate de oră. Nu reuși însă. Cuvintele, rostite uniform și sacadat, îi răsunau în urechi ca tic-tac-ul unui ceasornic prea zgomotos, care nu te lasă să dormi.

Își reaminti cum dăduse pacostea asta peste el. În drum spre aerodrom călătorise cu Geo Paseta în aceeași cabină a drumului mobil. Așa cum era firesc, își împărtășiseră reciproc țelul călătoriei. Amîndoi trebuiau să ajungă, într-o primă etapă, la Benghazi, pe coasta sudică a Mediteranei.

Și de atunci începuse nenorocirea. Paseta vorbea, vorbea, vorbea...

Nu se opriese nici atunci cînd ajunseră la aerodrom. Tăun voia să se îndrepte spre grupul principal al rachetelor de pasageri, dar Paseta se antrenase în mod energic spre un panou lăturalnic, pe care era înfățișată vasta rețea a transporturilor aeriene. Aici îi dăduse o nouă serie de explicații, ilustrate prin exemple numeroase și calcule precise.

Cînd Tăun reușise, în sfîrșit, să-l convingă că era tîrziu, Paseta îl luase de braț și pornise cu el, vorbind mereu, spre un grup izolat de patru rachete aflate în

apropierea panoului. Grigore ar fi vrut să-l întrebe pe însoțitorul său nedorit de ce trebuiau să se urce într-una din aceste nave și nu în cea spre care se vedea mergînd șuvoiul cel mare al călătorilor. Dar se temea să nu provoace noi și noi explicații obositoare. Deși întrucîtva nedumerit, răsuflă ușurat cînd se văzu urcat în navă și putu să apese pe butonul „Benghazi”.

Nu vedea ce importanță ar fi putut avea, la urma urmei, faptul că nu luaseră una dintre rachetele aflate în zona principală de decolare.

Așa îl cunoscuse pe neobositul său interlocutor...

Tresări cînd Paseta i se adresa direct.

- Mă ascuți, nu-i așa ? Voiam tocmai să te rog să-mi împărtășești impresiile pe care le avea un călător în vehiculele secolului trecut. Cred că merit pe deplin această modestă răsplată, adăugă el, clipind repede din ochi. Uite, sînt numai ochi și urechi.

Scoase carnetul și îl privi pe Grigore Tăun ca și cum ar fi spus :

- Pînă acum te-am distrat eu pe tine. Acum mă aștept la relatări absolut inedite.

Cît mai avea oare pînă la Benghazi ? se întrebă Tăun, exasperat. Dar în aceeași clipă se petrecu ceva care îl scuti de răspuns.

Semnalul roșu al alarmei se aprinse și vorbitorul automat al rachetei anunță scurt.

- Atenție! Motorul nu mai funcționează. Săriți cu parașuta peste 15 secunde prin trapa care se va deschide sub voi.

Lui Tăun îi trecu ca fulgerul prin gînd că făcuse rău acceptînd să se urce la aerodrom într-una din navele acelea izolate. Dar nu mai era timp pentru frămîntări. Cînd trapa se deschise își dădu primul drumul în gol.

Capitolul 30

SAHARA

Amețit de cădere, Grigore Tăun dădu să se ridice în picioare.

Lîngă el se afla o stîncă ciudată, aidoma unui cap de cal.

Ridicîndu-se, se izbi cu toată puterea de o ieșitură a rocii dure. Simți o durere cumplită în creștet. În fața ochilor începură să-i joace pete violete, care se înmulțeau tot mai mult, se uneau între ele și îi întunecau treptat vederea. Capul îi zbîrniia de parcă i-ar fi fost plin de bondari.

Se clătină cîteva clipe ca beat. Apoi se prăbuși greu, ca un bolovan, la pămînt...

Cînd se trezi din leșin, privi în jurul lui fără să înțeleagă nimic.

Se găsea în mijlocul unei zone tipice de deșert. Formele terenului dovedeau că aici vîntul nu era un musafir trecător, ci stăpînul permanent. Nici o urmă de Geo Paseta sau de rachetă.

Valurile barhanelor de nisip, înalte de 20-30 de metri, se întindeau pînă departe, spre orizont. Aveau o formă caracteristică, cu panta expusă vîntului puțin înclinată, cea neexpusă - abruptă și cu două prelungiri laterale. Ondulațiile lor erau de o regularitate uluitoare.

Din loc în loc se zăreau stînci cu înfățișări ciudate, care își datorau în mod evident formele eroziunii curenților aerieni. „Ciupercile”, „sferele” și „mesele colice”, specifice pustiuilor și altor regiuni bîntuite de vînturi puternice, păreau sculptate de daltă unui artist cu o imaginație bogată.

În fundul depresiunilor dintre barhane se vedeau pe alocuri tufișuri și ierburi, printre care se iveau din cînd în cînd cîrșițele și șobolanii de nisip. Deasupra lui Grigore roiau mii și mii de muște, străvechea plagă a deșerturilor africane.

Visa oare ?

Și dacă nu, unde se găsea și ce era cu el ?

În mintea lui își făcu loc, tulburător și dureros, un gînd ciudat. La început încercă să-l respingă, să-l izgonească, dar în favoarea lui pleda tot ce vedea împrejur.

Și o voce interioară, vocea îndoielii chinuitoare, începu să vorbească :

- În jurul tău e Sahara. Ai dormit și ai visat despre Sahariana, despre marile progrese înfăptuite de omenire în lupta pentru desă-vîrșire. Un vis frumos... Ilona, Iuk, Ilan nu există și nici nu au existat vreodată. Submarinul transparent, centrul cultural, vegetația luxuriantă în locul deșertului nu sînt decît plăsmuiri ale minții tale, Grigore!

Ce gînd îngrozitor! N-ar fi vrut să piardă cu nici un preț lumea pe care o descoperise, oamenii pe care-i cunoscuse! Credea în ea, credea în ei, căci împlineau idealuri pe care umanitatea le nutrea de veacuri.

Urletul fioros al unui șacal, care răsună peste întinderile galbene și înfierbîntate, îl chemă la realitate, ca o dezmințire dureroasă a nădejdlor sale.

Lui Tăun îi era cald, îi era sete și capul îl durea de parcă ar fi fost gata să se despice în două. Dar toate acestea erau fără însemnătate față de îndoiala care-l tortura. Simțea cum ceva se năruie în el.

Un șarpe țîșni dintr-o gaură a stîncii. Grigore sări repede la o parte. Tîrîtoarea se depărta, fără să-i dea vreo atenție.

Vocea interioară devenise acum sarcastică, crudă.

- Unde ți-e Sahariana, marea oază a Africii, cu eroii și înțelepții ei, cu etica ei înaltă ? Unde-s procesele care se termină prin condamnări la repaus silnic ? Dar de legemda naufragiaților cosmici îți amintești ? Ce-i cu somnoterapia care a durat decenii ? Amăgiri, amăgiri ! Realitatea pustiului e aici, lîngă tine...

Era nevoit să gonească fără încetare muștele care i se așezau pe obraz și pe mâini.

Gînduri contradictorii îl frămîntau. Poate că de la explozia atomică nu trecuseră decît cîteva zile... Dar în cazul acesta, cum ajunsese aici ?.. Existase oare sanatoriul ?... În orice caz, un lucru părea cert: nu se afla în Sahariana, ci în plină Sahară !

Dacă însă tot ceea ce - să zicem - „visase” despre „viitor” nu a existat nicăieri, atunci... atunci era dator să devină un adevărat profet, să vorbească oamenilor despre morala, arta, sistemul de conviețuire, pe care imaginația lui le scornise și care aveau nenumărate lucruri bune, minunate.

Dar ideile și proiectele tehnico-științifice pe care le avea în minte ? Să fi fost și ele rodul fanteziei, cu toată precizia cu care și le amintea ? Sau noile sisteme matematice de calcul ?

Începu să-și amintească schemele aparatelor meteorologice din institutul de la El-Solohu, cu toate amănuntele lor. Reproduse în gînd schema și funcționarea geopalpatorului.

- Toate acestea - un vis ? Nu, era absurd !

Un om nu putea doar să născocească o întreagă epocă. Un vis nu putea să cuprindă o lume.

Dar atunci, de unde înviase Sahara ?

Deodată îi veni o idee. Dezlegarea tainei era pe brațul său : tele- vizofonul. N-avea decît să se uite. Dacă era acolo, atunci Sahara aceasta era o iluzie, care avea să se spulbere mai devreme sau mai tîrziu. Iar de nu... în orice caz, descoperise în sfîrșit cheia cu care putea să lămurească totul.

Cu un gest rapid, își ridică mîneca. Televizofonul nu era pe braț. Privi mai atent. Se vedeau parcă urmele lui. Dar poate că erau urmele unui simplu ceasornic. Cine

ar fi 'putut-o spune ? Se crezuse atît de aproape de liman și acum era la fel de nedumerit ca înainte.

Un vînt se stîrni brusc dinspre apus, ridicînd nori de nisip fin.

- Apă, unde putea găsi puțină apă în această uscăciune?

În depărtare văzu trecînd siluetele elegante ale unor dromaderi. Poate că acolo era o cale de caravane. Porni la drum, hotărît să nu se oprească înainte de a ajunge la o sursă de apă.

Încălțăminte i se afunda adînc în nisipul fin al pustiei, dar frămîntarea care îl copleșea îl făcea să uite de eforturile fizice.

Pînă de curînd se simțise atît de puternic, atît de sigur de el și acum... Avea oare să devină din nou robul îndoielii, o epavă pe oceanul agitat al neliniștii... o reptilă?

Tîmplele îi zvîcneau.

Cu un suprem efort de voință, încercă să adune laolaltă faptele de care era sigur și să le judece în mod lucid. Față în față, de neîmpăcat, se ridicau două grupuri de imagini, care se contraziceau : pe de o parte tot ceea ce trăise sau i se părea că trăise de la deșteptarea din somnul terapie, iar pe de altă parte - acest deșert saharian. Sau una, sau alta erau o amăgire.

Și gîndurile îl hărțuiau fără încetare...

Să fi fost „Sahara” aceasta un coșmar sau, poate, o nălucire datorată unui șoc suferit în timpul accidentului ? Atunci totul ar fi fost limpede... Dar prea aveau toate obiectele contururi clare, prea se desfășurau toate într-o înlănțuire perfectă și logică de cînd se trezise din leșin printre barhane. Atunci nu mai rămînea decît să fie aceasta realitatea, și restul... Și-ar fi dat bucuros viața să nu fie așa. Să nu fie așa... Gemea aproape de deznădejde. Și în gîndurile lui se confundau preocuparea pentru viața sa și pentru destinul omenirii!

Mereu alte urcușuri pe culmile barhanelor și alte coborîșuri în văile cu tufe scunde și pe jumătate uscate.

Își simțea gîtul din ce în ce mai uscat. Înainta din ce în ce mai anevoios, covîrșit de o oboseală cumplită. Respira cu greu aerul sufocant, amestecat cu pulberea fină a pustiului.

De cîteva ori i se 'păru că izbăvirea este aproape. În fața lui, la vreo cîteva sute de metri, îi apărură grupuri de palmieri, care se oglindeau în apele unui lac, fîntîni la care se adăpau animale, turme de antilope grațioase gonind prin savană. Dar cînd

venea mai aproape, totul dispărea. Simple fenomene de fata morgana, atât de obișnuite în deșerturi.

Și Tăun continua să rătăcească, asemenea unui om beat, prin lumea încinsă a valurilor galben-roșcate. Și deși setea devenise acum cumplită, nu căuta numai apă. Așa cum îi era sete să bea, așa îi era sete să știe.

- Sahara sau Sahariana ? Această întrebare îl frământa fără încetare, obsedant.

Pășea clatinându-se. Trupul i se lăsa când pe un picior, când pe celălalt, iar brațele se bălăbăneau de-a lungul corpului. Muștele îl înțepau tot mai des pe obraz, iar el se simțea prea vlăguț ca să le alunge.

- Să afle, să afle unde este!

Acesta era singurul gând care mai rătăcea prin mintea lui chinuită. Dar și el începu să se șteargă, treptat, ca ros de șmirghelul fin al nisipului purtat de vânt.

O liniște stranie începu să-l învăluie. Din depărtări îi răsunau acum în minte versurile lui Pușkin :

„Singur, în pustie,

Prin nisipuri roșii și fierbinți...”

Numai repetarea lor mai stăruia în mintea-i goală.

Deodată se opri în loc, uimit, fără să înțeleagă.

- Capul de cal! Capul de cal! Unde îl mai zărise ? își aminti. Era stînca de unde pornise. Nu încăpea nici o îndoială.

Făcu un ultim efort ca să înțeleagă. De-ar muri după ce va fi aflat adevărul...

Dar obiectul argintiu care sclipea pe nisip era oare tot o nălucire? Se tîrî spre el. Îl pipăi. Îl strînse în mînă.

- Televizofonul! Televizofonul!

Televizofonul era aici. Deci Sahariana...

Îl mîngîie ca pe o ființă dragă. Îl strînse la piept ca pe un talisman. Era mărturia indiscutabilă a realității vieții pe care o trăise în ultimul an, a lumii noi pe care oamenii o făuriseră. O bucurie imensă îi cuprinse sufletul.

Umanitatea ajunsese deci într-adevăr pe acea culme înaltă a realizării individului, a desăvîrșirii societății.

Niciodată nu-i fusese atât de drag acest aparat, niciodată nu îi apăruse atât de frumos ca acum, când regăsea prin el o lume întreagă. Orice s-ar fi întîmplat de

acum înainte, știa că societatea veacului al XXI-lea, așa cum o cunoscuse, există și va dăinui.

Capitolul 31

RACHETA DE SALVARE

Grigore forma tocmai indicativul televizofonic al profesorului Gro- mov, când simți că cineva îl bate pe umăr. Se întoarse și îl recunoscă pe Iuk. Se apropiase de el, împreună cu încă un bărbat. Ceva mai încolo era un vehicul aerian, care aterizase fără nici un zgomot.

- Grigore, Grigore! Am avut mari emoții cu tine, fură primele cuvinte ale lui Iuk. Și continuă : Când am fost înștiințați de la aerodrom că te-ai urcat într-o rachetă prototip, în curs de experimentare, ne-am speriat cu toții. Am pornit împreună cu Andrew, de la serviciul de control al aerodromului - arată spre însoțitorul său -, în prima rachetă care a plecat în căutarea ta.

Se îmbrățișară. Tăun strânse mâna Lui Andrew, iar acesta îi dădu să bea un lichid rece, răcoritor. După ce sorbi tot conținutul vasului, Grigore întrebă, continuând să gîfîie :

- Dar Geo Paseta, însoțitorul meu din navă ? Ce s-o fi întîmplat cu el ? Nu cumva e rănit ?

De data aceasta îi răspunse Andrew :

- Nici o grijă. E bine, sănătos. Parașuta l-a dus la vreo zece kilometri de aici. Acum un sfert de ceas, posturile de radioteleviziune au anunțat că a ajuns la Benghazi.

Tăun privi din nou în jur. Deșertul ' - Sahara- - era totuși acolo. Nu pieriseră o dată cu ivirea salvatorilor săi.

- Explică-mi, Iuk, unde sînt. Ce caută deșertul în Sahariana ? Nu pricep nimic...

Profesorul de tehnofizică izbucni într-un hohot de rîs, care nu se mai sfîrșea. Abia reuși să îngîne:

- Auzi întrebare! E rezervația, Grigore, rezervația. „Mica Sahară", cum îi spunem noi. Era cît p-aci să fii primul om sfîșiat de fiare sălbatice în secolul al XXI-lea.

Tăun îl privi mult timp fără să priceapă.

Rezervația, rezervația, rezervația...

Cuvîntul îi răsuna în cap ca repetat de un ecou fără sfîrșit.

Și apoi, deodată, râsul izbucni și din el, ca un torent, izgonind durerile și temerile, limpezind dintr-o dată totul.

Zburau acum spre departamentul Benghazi, în regiunea Cîrnănaicei nord-africane. Vorbea Iuk.

- ...Îți înțeleg nedumerirea. Mă miră numai că la El-Solohu n-ai auzit niciodată vorbindu-se despre rezervația de pustiu, unde se conservă cu atîta grijă, ca o amintire a trecutului, un colț al deșertului de altădată.

Realizarea acestui muzeu viu n-a fost deloc ușoară. Trebuia împiedicată pătrunderea norilor deasupra zonei rezervației, stîrnite în mod artificial vînturi uscate, asigurată păstrarea florei și faunei specifice și, înainte de toate, trebuia contracara influența regiunilor înconjurătoare, a căror climă nu seamănă, precum știi, cîtuși de puțin cu a unui pustiu. Pe de altă parte, era necesar ca insula de nisip fierbinte să nu influențeze în mod defavorabil zonele limitrofe. În calea vînturilor purtătoare de nisip ale acestui deșert miniatural, au fost ridicate diguri înalte, iar insectele dăunătoare se lovesc, la limitele ei, de perdele radiante, prin care nu pot trece.

- Interesant, Iuk, foarte interesant. Dar spune-mi cum se explică faptul că, încercînd să ajung la o oază, am revenit în același loc de unde am pornit, deși sînt încredințat că am pășit drept înainte și nu m-am abătut nici o clipă spre stînga sau spre dreapta ?

- Fenomenul este simplu, observă Iuk. În întuneric și în locuri lipsite de puncte de reper, mergînd multă vreme în ceea ce ți se pare a fi o linie dreaptă, faci de fapt un ocol, în cerc, în sensul opus acelor unui ceasornic, de la dreapta spre stînga. Lucrul se datorește asimetriei ponderale a corpului omenesc. Ficatul e de vină, după cum tot datorită lui sîntem dreptaci.

Acum Tăun se simțea din nou stăpîn pe sine.

Uitînd de frămîntările prin care trecuse, se întreba cum de putuse să se îndoiască de realitatea epocii și lumii în care își trăia cea de-a doua existență. Avea acum din nou dreptul să zîmbească, să se bucure de viața pe care și-o cucerise.

El lăsa cu dinadinsul să-i lunece în gînd imaginea Ilonei. Era dureros să știe că a pierdut-o, că i-ar fi putut lumina fericirea pe care începuse s-o trăiască, că nu știuse s-o păstreze. Lăsa cu dinadinsul să-l stăpînească gîndul dureros al pierderii iremediabile. Și, alături de chipul Ilonei, se ivi imaginea Roxanei. Ilona. Roxana. Dragoste! Dragoste!

Oare se poate sfîrși dragostea cu un om! Oare nu începe ea cu fiecare om care-și găsește loc în sufletul tău ?

Dragoste... iubire...

Nu, iubirea nu poate să moară. Ea reînvie veșnic.

Racheta se opri pentru cîteva minute la Benghazi, și luă coborî. Apoi Tăun porni mai departe, deasupra valurilor albastre ale Mediteranei. Curînd, pe oglinda apei, apărură, ca niște pete verzi, insulele pitorești ale arhipelagului grecesc.

Și cu cît se apropia mai mult de plaiurile natale, simțea cum tulburarea îl gîtuia.

Rînd pe rînd, rămăseseră în urmă peninsula „celor trei degete” - cum îi plăcea lui în copilărie să numească Thesalika - apoi fluviul Marița, munții Balcani...

Și iată Dunărea!

Visase de mult să o revadă, ca pe un prieten drag. Își scurgea lin apele printre malurile înverzite. În minte îi răsuna minunatul cîntec al „Ciocîrliei”. Apoi alte cîntece și iarăși altele.

O pată pestriță se ivise. Creștea repede. Erau Bucureștii. Gri-gore Tăun privi prin lunetă și, cînd deosebi primele blocuri de locuințe profilîndu-se în mijlocul zonelor înverzite, se simți iarăși tî-năr, tî-năr cu adevărat. Fremăta de nădejde, de doruri.

Racheta începu să coboare rapid spre orașul în care avea să se țină Congresul internațional pentru transformarea climei regiunilor polare, unde avea să se întîlnească cu tinerețea lui și să-și cucerească definitiv viitorul.

Cînd ieși în pragul ușii aeronavei și puse piciorul pe prima treaptă el văzu oameni, mulți oameni zîmbitori, care făceau semne pline de prietenie, de dragoste. Părea că recunoaște sute de figuri. Dar pe cine întîmpinau acești oameni ? Făcu pînă și gestul mecanic de a se întoarce și a căuta să descopere pe cel așteptat. Trecură cîteva clipe pînă să se dumirească.

Oamenii aceia veniseră cu toții să-l salute, să salute sosirea lui. Îl sărbătoreau ca pe un erou al științei pornit de pe meleagurile acestea, ca pe eroul lor.

Și Grigore Tăun se simți copleșit de sentimentul minunat pe care oamenii îl numesc fericire.

SFÂRȘIT